εἶχον. ὃκ ἐπήνεσε δὲ εἰς τὰ πολιτικά. εἰς δίον γὰρ ἀ-
πήλωσε πεντήκοντα τάλαντα, ὡς ἔλεγεν αὐ τοῖς
δυνάταις αὐτός. ἄγε δὴ σωῦτις σοφιστικῶς εἰς πα-
ράδοξον, ὅτι ὃκ ἐπαινεῖ ὃν δοκοῦντα ἐπαίνων ἄ-
ξιον. ὁ δὲ σολοικισμός, οἷον. ἐρωτᾶτὶς, ὃ λέγεις ἀ-
ληθῶς, ἢ ὃκ ἔστι ταῦτ' ἀληθῶς; ναί. φὴς δὲ εἶναι τῦ-
το λίθον. ἢ ἔστι τοίνυν ἀληθῶς τῦτο λίθον. Ἀ-
δολεσχία δ' ἐστί, ὅ πολλάκις ἅ αὐτὸ λέγει. ὁ τοιῦ
ἐπεριάζων τῷ εἰπόντι εἰς σιμὴ, ὡς εἰς εἰπόντι ὅ
εἰς ἐν τῷ λόγῳ, ὅ ἔστιν ὁ φαινόμενον ἄτοπον ὃν
λόγον εἰς ἀδολεσχίαν. ἐμ πολλαμβάνεται γὰρ
φησι τῷ σιμῷ εἰς, ὥστε εἷς εἶσι ὁ εἰς. ταῦτα δὲ
πάντα σοφιστικά εἰσι. καὶ ἡ λογικὴ πραγματεία
σωὺ ἀπὸ τῷ σολέμου.

Τέλος.

μὲν, ὅ. ἀλλ' ὅδε ὁ ἄνθρωπος σημαίνει ὁσωσηποτοῦν φιλόσοφος; ναί. ἔπειτα λαμβάνεται ὁ συνώνυμον τὸ ἄνθρωπος, φιλόσοφος ἄρα ὁ ἄνθρωπος. ἐκ τῶν δοθέντων δὲ ὑπάρχει, ὡς ἂν μὴ ὡς αἴτιον αἴτιον τιθῆται, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ, ὅτι οὐ αἰτούμενος καὶ λαμβάνοντας τὸ ἐν ἀρχῇ. ἔτι τὸ αὐτὸ δὲ πῇ πρὸς τὸ αὐτὸ καὶ ταὐτὸν ἐξῆς, ὡς ἂν μὴ ὅτι πῇ καὶ ἁπλῶς εἰσαχθῇ. ἐν τῷ αὐτῷ δὲ χρόνῳ, ὥσπερ ἔστιν εἰπεῖν. δύναται ὁ ἀνδρεῖος ἕκτωρ κατὰ τὴν ῥώμην; ναί. ἀλλὰ καὶ ὁ δύναται ὁ αὐτὸς φαίνεται τοῦ ἀχιλλέως. πρὸς τῷ ἐλέγχῳ εἰσὶ καὶ ἄλλα πέντε, καθ' ἃ οἱ ἐν τοῖς λόγοις ἀγωνίζονται καὶ διαφιλονεικοῦσιν. ὅτι δὲ ψεῦδος παράδοξον, σολοικισμὸς, καὶ ἀδολεσχία. ὅτι δὲ καὶ ταῦτα φαινόμενα, καὶ οὐκ ἀληθῆ. τὸ μὲν ψεῦδος. ὅτως, εἰ ὠφέλιμος ὁ σίμων ἀγαθὸς, καὶ συμφέρει οὐκ ἀγαθός. μεταφέρει ἄλλος τὸ ἀπὸ τοῦ πόπε ἀγαθὸν εἰς τὸ ὠδὶ τὶ πέχνης, καὶ δεινοῦ ψευδόμενον τὸν εἰπόντα. οὐ γάρ, φησι, λέγεις ἀγαθὸν, ἰδοὺ πάλιν λέγεις οὐκ ἀγαθόν. τὸ δὲ παράδοξον ὅτως. παράδοξον ὅτι τὸ μὴ ἐπαινεῖν τοὺς ἀγαθούς. καὶ διαφέρει τὸ παράδοξον τοῦ ἀδόξου, ὅτι τὸ ἄδοξον καὶ μῶμον, προστίθεται τῷ ὅτῳ δοξάζοντι. τὸ δὲ παράδοξον, μόνον ὑπεναντίον ὅτι ταῖς τῶν πολλῶν δόξαις. ὁμολόγησε γοῦν τις τὸν ὁπλιτικὸν ἀγαθὸν τὰ πολεμικά. ὡς καὶ ἡ τῶν πολλῶν φήμη

ὁ α καὶ παντὸς τοῦ β, οὐδὲ συμπέπτωκεν ἅπτεσθαι. λείπεται δὲ παρὰ ταῦτα συμβαίνειν, ἀλλ' ἀναίτιόν ἐστι ταῦτα, τῷ ἀδύνατα τῷ συναχθέντος, ὅτι ὁ γ καὶ παντὸς τοῦ α. συδὲ τὸ ἀναίτιον ὡς αἴτιον τίθησι, καὶ βάλλει μᾶς ἐλέγχειν. λοιπὸς παραλογισμὸς, τῷ τὰ πλείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. οἷον, ἆρα εἷς τοῦτον τύπτων, ἄνθρωπος τύπτει; φαμὲν, ναί. καὶ πάλιν. ὅταν τὶς τοῦδε καὶ τουτονὶ τύπτῃ, ἄνθρωπον τύπτει; ναί. ἀλλ' ἄνθρωπος. τί δὲ τοῦτ' ἔστιν εἷς καὶ εἷς ὁ τυπτόμενος ἄνθρωπος; ἆρα ὁ τύπτων τούτους, ἄνθρωπον τύπτει. συμβαίνει δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ τὰ δύο ἐρωτήματα ἓν ποιῆσαι. διὰ τοῦτο, ἵν' μὴ ἐπιτυγχάνῃ εἷς καὶ εἷς ἄνθρωπος. ἀλλ' ἔστι μὲν οἱ παραλογισμοὶ δυνατὸν δὲ πάντας ἀνάγκαζε εἰς τὸν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν. διὰ γὰρ τὸ μὴ καλῶς εἰδέναι πῶς ὁ ἀληθινὸς ἔλεγχος ὁρίζει. ὅτι συλλογισμὸς κατ' ἀντίφασιν, τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς, μὴ ὁμωνύμως, ἀλλὰ πραγμάτως. καὶ ὁμωνύμως μὴ συνωνύμως, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ. ἐκ τῶν δοθέντων δι' ἀνάγκης, μὴ συναειθμουμένου τοῦ ἐναρχῆ. κατὰ τὸ αὐτὸ, καὶ πρὸς τὸ αὐτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ, ταῦτα συμβαίνον. ὅτι γὰρ ὁ ἔλεγχος συλλογισμὸς κατ' ἀντίφασιν, τοῦτ' ἐστὶν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς μὴ ὁμωνύμως. ἢ κατ' ἀμφιβολίαν καὶ ὁμωνύμως μὴ συνωνύμως. δυνατὸν γάρ τι συνώνυμον εἶναι, καὶ ἐλέγξαι δῆθεν. οἷον, ἆρα ἓς ἐστὶν ἄνθρωπος φιλόσοφος; φαμὲν, ναί

ἄρα ἔστιν αἴτιον τοῦ τοιούτου; ἄλλως δὲ πρόπος, εἰ συνεχῶς μὲν ἔστι τὸ ἀδύνατον τῇ ὑποθέσει, μὴ μέντοι διὰ ἐκείνην συμβαίνοι. τοῦτο δὲ ἐνδέχεται γίνεσθαι καὶ ὧδὶ ἄνω, καὶ ὧδὶ τὸ κάτω συνεχῶς λαμβάνοντι. οἷον, ὧδὶ μὲν τὸ κάτω, ὅτι ὁ συλλογισμὸς κάτω συνῆπται τῆς ὑποθέσεως. εἰ τὸ α τῷ β κεῖται ὑπάρχον. τὸ δὲ β, τῷ γ. τὸ δὲ γ, τῷ δ. ψεῦδος δ' ἔστω, τὸ β, τῷ δ' ὑπάρχειν. ἀφαιρεθέντος δὲ τοῦ, τὸ α τῷ β ὑπάρχειν, πάλιν τὸ ψεῦδος ἔστιν. ἀναίτιον οὖν τὸ α τῷ β ὑπάρχειν, τοῦ τὸ β τῷ δ ὑπάρχειν, ὃ πρότερόν ἐστι ψεῦδος. ἐπεὶ ἀφαιρεθέντος τούτου, πάλιν μένει τὸ ψεῦδος. ὥστε ἐν τοῖς τοῦ συλλογισμοῦ προτάσεων, μία τις ψεύδεται, καὶ ἔστιν αἰτία τοῦ ψεύδους ἐκείνη, τὸ β παντὶ τῷ δ. ὧδὶ δὲ τὸ ἄνω ἅπτως. ἔστω γὰρ ὁ συλλογισμὸς ἄνω τῆς ὑποθέσεως. λέγω γὰρ ὡς, τὸ α τινὶ παντὸς τοῦ β, μὴ θέλοντος ἄλλο, καὶ ἐρωτῶντος μὴ παντός. τί γὰρ; τί φησιν ἐκεῖνος, τὸ α τινὶ παντὸς τοῦ β, ὡς ἐγὼ λέγω. ἢ ἐρήσεται ἐν τίνι δεῖξαι τὸ ἄδηλον συναγόμενον ἐκ τῆς τοιαύτης θέσεως, καὶ ἅπτως ἐλέγξαι ἐμέ· ὃν λέγουσι, τὸ α τινὶ παντὸς τοῦ β, ἢ ὧδὶ συνάπτει τούτῳ, ἄνω δύο προτάσεις τὴν μὴ ἐλάττονα, ὅτι τὸ ε τινὶ παντὸς τοῦ α, καὶ τὸ ζ τινὶ παντὸς τοῦ ε. καὶ συνάγει ψεῦδος τὸ ἄτοπον, τὸ ζ ἄρα τινὶ παντὸς τοῦ α. καὶ παρῆται λέγειν ὅτι διὰ τὴν ἀρχὴν θέσιν, ἣν ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι

ξανθὸν δὲ μέλι. δόλι σ μέλι ξανθόν, ἄρα ἡ χολὴ μέλι. οἰδὲ παρὰ σ μὴ αἴλιον ὡς αἴλιον λαμβάνοντες, ἀναιροῦνται ἐκ τοῦ οὐ παρὰ ζῆν. ἐρωτᾷ γάρ τις, ἆρα ὁ σωκράτης γράφει; φαμὲν ὅ. πάλιν δ' ὅλι σ γράφει. λίδὲ ὁ σωκράτης σ καθηται; ναί. πᾶς δὲ καθήμενος γράφει. ὁ σωκράτης ἄρα γράφει. ζῆν γοῦν γίγνει φησὶν, ὅλι ἐμὲ λέγοντος ὅτι σ καθηται ὁ σωκράτης, μὴ φυλάσσοντος τὴν λέξιν, ὅτι σ γράφει. σδὲ δ' γράφει. σὺ διαβάλλεις, μὴ λέγων ὅλι σ καθηται, ἐκ τούτου σωπῆξας σ ψεῦδος, ὅλι γράφει. λέγεμεν ὅτι σ παρὰ ζῆν. σδὲ δ' παρὰ τὸ λέγειν καθῆσθαι τὸν σωκράτη, σωίβη τὸ ψεῦδος, ὅτι γράφει. ἐπεὶ κείσθω ὅτι ἵσταται, πάλιν μένει σ ψεῦδος. ἔοικε γάρ σι μὴ ὥσπερ λέγεις πάντα τὸν καθήμενον γράφειν. εἴποις ἂν καὶ πάντα τὸν ἱστάμενον γράφειν. ὥστε οὐκ ὄντι τὸ καθῆσθαι τὸν σωκράτη αἴτιον τοῦ ψεύδους συμπεράσματος, ἀλλὰ σ πάντα τὸν καθήμενον γράφειν. σὺ δὲ ἔθηκας τὸ μὴ αἴλιον ὡς αἴτιον. πῶς ὁ φανερώτατος τρόπος, τοῦ μὴ παρὰ τὴν λέξιν εἶναι τὸ ψεῦδος, ὅταν ἐκ τ λέξεως ἀσυλλόγιστος ᾖ ἐκ τῶν μέσων πρὸς σ ἀδυνάτου ὁ συλλογισμός. οἷον, εἰ βουλόμενός τις δεῖξαι, ὅλι ἀσύμμετρος ἡ διάμετρος τῇ τοῦ τετραγώνου πλευρᾷ, εἴποι εἰ μὴ ζῆν δέξη, καὶ εἴποις δ' σύμμετρος, τὰ τοῦ ζήνωνος φρονήσεις, ὅτι οὐκ ὄντι κίνησις. καὶ πόλιν

ἆρα

ὃ ἀπλῶς ἐνδιάζον). οἱ δὲ παρὰ τὴ τῦ ἐλέγχε ἄγνοιαν παραλογισμοὶ, ὅδι. οἷον, ταυτὸν δισπλάσιον ἢ ἑτερδισπλάσιον; φαμὲν, ὅ. λέγε, ὃ τὰ δύο τῦ ἑνὸς δισπλάσια, τὴν δὲ τριῶν ἑτερδισπλάσια; ἆρα ὃ αὐτὸ δισπλάσιον ἢ ὃ δισπλάσιον. ἀλλὰ τῦ αὐτῦ, καὶ πρὸς ὃ αὐτὸ φησὶν ὁ ὁρισμὸς τῦ ἐλέγχε. ὁ δὲ ἔλεγχος ὅδε, ὃ πρὸς τὸ αὐτό ἐστι καὶ δισπλάσιον ἢ ἑτερδισπλάσιον, ἀλλὰ πρὸς ἄλλο καὶ ἄλλο. οἱ δὲ παρὰ τὸν ἀρχὴν λαμβάνειν, γίνονται μὴ ὄντως, ἢ ὃ φαινομένως, ὁσαχῶς ἐνδέχεται ὃ ἐξ ἀρχῆς αἰτεῖσθαι. φαίνονται δ' ἐλέγχειν, ὅτε ὃ μὴ δύναται σωορᾶν ὃ ταυτὸν ἢ ὃ ἕτερον. βάλεται γάρ τις κατασκευάσαι, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ξύλον. ἐρωτᾷ δίνεω, ἆρα ὁ ἄνθρωπος ξύλον. φαμὲν, ὅ. λέγε δὲ ὄχι ὁ ἄνθρωπος γλασικόν; φαμὲν ναὶ, ἀλλὰ ὃ γλασικὸν ξύλον. ἆρα ὁ ἄνθρωπος ξύλον. λέγομεν πρὸς τὸν, ταυτὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ ὃ γλασικόν. καὶ ἂν ἐδείκνυμεν ὅτι ἄνθρωπος ξύλον, ἐδείκνυμεν ἂν ἢ ὃ γλασικὸν ξύλον. σὺ δὲ θέλων δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ξύλον, ἔλαβες αὐτὸ τὸ ζητούμενον ὡς ταυτὸν ὁμολογούμενον. ἢ τῦ τό ἐστιν ὅπερ ἐξ ἀρχῆς εἶπε δεῖν. οἱ δὲ παρὰ ὃ ἑπόμενον παραλογισμοὶ, γίνονται ὡς ὃ οἴεσθαι ἀναιρεῖν τὴν ἀκολούθησιν. διὸ γὰρ ὃ μέλι ξανθὸν, οἰόμεθα καὶ πᾶν ξανθὸν, μέλι· ἐρωτᾷ δίνεω, ἆρα ἡ χολὴ μέλι, φαμὲν, ὅ. τί δὲ, ὄχ ἡ χολὴ ξανθή; ναί

ἀντὶ τοῦ διδόναι, τῇ περιφορᾷ διερρεύμενοι. ἔθος δὲ ἀτεχνῶς τοῖς ἀπαρεμφάτοις χρῆσθαι ἀντὶ προσαρτικῶν. λέγεται γοῦν δῆθεν ὀφθὲν πρὸς τὸν ἔναρον; δίδοναι καὶ δίδασκε· ὃ βέλτιστε πρὸς ἀγαμέμνονα, οἷονεὶ θαρρῶν ὡδὶ ὃ καλῶς μὴ δύ πράξαι. οἱ δὲ παρὰ σχῆμα τῆς λέξεως συμβαίνουσιν, ὅταν μὴ σαυτὸ ὡσαύτως ἑρμήνευκῃ. οἷον, σ' ἄρρεν φημὶ τὸν θῆλυ; φαμὲν, ναί. τί οὖν φησὶν, ὁ σ' ἄρρεν ὄντα θήλυτερον; ναί. ὁ δὲ τὸν θῆλυ ὄντα θήλυτερον; ναὶ φαμὲν μὴ ἕσεσθαι. ἆρα τὸ αὐτό ἐστιν ἄρρεν μὴ θῆλυ. τὸ δ' σχῆμα τῆς λέξεως ὅτι μὴ τὰ δύο ὄντα θηλυτέρως λέγονται, τὸν παραλογισμὸν τοῦτο ποιεῖ. μὴ ὅτι μὴ οἱ παρὰ τὴν λέξιν παραλογισμοί. τῶν δ' ἔξω τῆς λέξεως, εἰς μὲν, παρὰ σ' συμβεβηκὸς, ὃς γίνεται ὅταν. ὅταν ἀξιωθῇ τι ὃ πράσσαλε μὴ ὃ συμβεβηκότι ὑπάρχειν τὸ αὐτό. οἷον, σ' λυκὸν σώζεται; φαμὲν ὅ. τί δὲ φασὶν ἀλλὰ σωκράτης λυκός; ναὶ φαμέν. ὁ πείεται ἄρα; φαμὲν πείεται. ἆρα τὸν λυκὸν σώζεται. οἱ δὲ παρὰ σ' ἀπλῶς μὴ πῇ λεγόμενοι, διὰ δὲ τῆς ἐφόδου ἔχεσθαι. σ' μὴ ὂν ἔστι; ὅ φαμέν. τί δὲ σ' μὴ ὂν δοξαστόν ἔστι; ναί. ἆρα σ' μὴ ὂν ἔστι. ἔοικε. ὅτι πῇ ἔστι διαφέρει ἁπλῶς δεῖξαι ὅτι ἔστι. πῇ γὰρ ἔστι. δοξαστὸν μὲν μὴ δόξα αὐτῷ ἔστιν, ἀλλ' ὅτι ἔστιν, ἀλλ' ὅτι οὐκ ἔστιν. ὁμοίως μὴ ἔοικε. ὁ θεὸς καταληπτός; ὅ φαμέν. τί δὲ οὐκ ἔστι καταληπτὸς, ὅτι ἔστιν ἀκαταλήπτῳ; ἆρα καταληπτὸς ὁ θεός. ἀλλ' ὅπως μὲν σ' πῇ, εἰς σ' ἁπλῶς

φαμὲν, καὶ. ὃ δ' γινώσκει τὶς, ὃν γινώσκει. ἐπαιρόμενοι δ' ἐκεῖνοι, λέγουσι. γινώσκει τὶς τὴν γραμματικὴν; φαμὲν, καὶ. ἄρα φασὶν ἡ γραμματικὴ γινώσκει. ὅτι δὲ τὸ ἀμφίβολον ἐν τῷ ὃν, ὃ δηλοῖ καὶ τὸ, ὃ γινώσκει τὶς, ἢ αὐτὸ τὸ γινωσκόμενον ἰδίως. παρὰ δὲ τὴν σύνθεσιν, τὰ τοιάδε. ἐρωτᾷ τὶς. δύνατα ταύτις καθήμενος βαδίζει; ναὶ φαμὲν ἔ. τί δὲ ὁ σωκράτης, φησὶν, ὃ καθήται, ἢ καθήμενος ὄν; φαμὲν, καὶ. ἔστι φασὶν ὃ δύναται βαδίζειν; φαμὲν, καὶ. ἄρα φασὶν ἢ δύναται βαδίζειν ὁ καθήμενος καὶ ὃ δύναται. λέγεται δὲ παρὰ τὴν συνθεσιν, ὅτι συντιθεὶς ἐρωτᾷ, εἰ δύνατα ταύτις καθήμενος βαδίζειν. παρὰ δὲ τὴν διαίρεσιν οἱ τοιοῖδε. τὰ πέντε δύο ἢ τρία; ναὶ φαμὲν. τί δὲ τὰ πέντε, τρία, ἢ οὔτις δύο; ἔ. διαιρῶν γὰρ ἐρωτᾷ, ἰδίᾳ τὰ τρία, ἢ ἰδίᾳ τὰ δύο. παρὰ δὲ τὴν προσῳδίαν, ὧν μὴ πῖς ἄνθρωπος γράφῃς ὀξυκλιτικοῖς, ῥᾴδιον ποιῆσαι λόγον. ὧν δὲ τοῖς γεγραμμένοις, μᾶλλον. οἷ' ἢ τὸν Ὅμηρον Ὦνοι διορθοῦνται πρὸς τοὺς ἐλέγχοντας, ὡς ἄτοπον εἰρηκότα. τὸ μὴ ἔ καταπύθεται ὄμβρῳ. τάχα, ἔ μὴ, ἔ δὲ καταπύθεται. λύουσι γὰρ τῇ προσῳδίᾳ, λέγοντες ὀξύτονον τὸ ἔ. ὅτι, δῆλον, ὃ καταπύθεται ὑπ' ὄμβρου. ἢ τὸ, δίδυμοι δὲ οἱ δύο χεῖρες ἀρέσαι, ὧν ὑπ' βλεπέμεν. ὃ γὰρ ἄχθιμον τὸν διαψεύδεσθαι ἐπαγγελόμενον. λύοντες γοῦν τινες, λέγουσι δίδυμοι

λέγεται ἔλεγχος. τούτων δὲ οἱ μὲν εἰσὶ παρὰ τὴν λέξιν, οἱ δ' ἔξω τῆς λέξεως. ὅσοι δὲ τὰ μὴ παρὰ τὴν λέξιν ἐμποιοῦντα τὴν φαντασίαν ἐξ τὸν ἀριθμὸν, ὁμωνυμία ἀμφιβολία σύνθεσις διαίρεσις προσῳδία σχῆμα λέξεως. τῶν δ' ἔξω τῆς λέξεως παραλογισμῶν εἴδη εἰσὶν ἑπτὰ, παρὰ τὸ συμβεβηκὸς, παρὰ τὸ πῇ ἢ ἁπλῶς, παρὰ τὴν τοῦ ἐλέγχου ἄγνοιαν, παρὰ τὸ ἑπόμενον, παρὰ τὸ ἐν ἀρχῇ λαμβάνειν, παρὰ τὸ μὴ αἴτιον ὡς αἴτιον τιθέναι. καὶ ἕβδομον, τὸ τὰ τελείω ἐρωτήματα ἓν ποιεῖν. λοιπὸν εἰπεῖν, τί ὅσι τούτων ἕκαστον, καὶ πρῶτον τῶν παρὰ τὴν λέξιν ἐξ παραλογισμῶν. εἰσὶ τοίνυν παρὰ τὸν ὁμωνυμίαν οἱ τοιοῦδι τῶν λόγων. οἷον ὅτι μανθάνουσιν οἱ ἀδιδασκάλιοι. ἐρωτῶμεν δ', ἆρα μανθάνουσιν οἱ ἀδιδασκάλιοι; καὶ φαμὲν, ὅ. ἐκεῖνοι δὲ λέγουσιν, ὃ μανθάνουσι τοῦτο μανθητὰς; μανθάνουσιν. ἆρα οἱ ἀδιδασκάλιοι μανθάνουσι. καὶ ἐν τῷδιν πειρῶνται ἡμᾶς ἐλέγχειν εἰς ἀντίφασιν ἄγοντες τὸν λόγον δῆθεν. οὐκ ὅσι δὲ ἀντίφασις, ὅτι ὁμώνυμον τὸ μανθάνειν. ἐν δὲ ὁ ὁρισμὸς τοῦ ἐλέγχου συλλογισμὸς μὴ ἀντιφάσεως. ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ καὶ ἑνὸς μὴ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος. ὥστε, οὐκ ὅσι ἔλεγχος ἀληθινὸς οὗτος, ἀλλὰ φαινόμενος. καθ' ὁμωνυμίαν δ'. ὅσι δ' ὅτε ξωκράτει χρώμενον τῇ ἀδιδασκάλῳ, καὶ τὸ λαμβάνειν ἀδιδασκάλῳ. παρὰ δὲ τὴν ἀμφιβολίαν, οἱ τοιοῖδε. οἷον, ἆρα ὃ, ἃς γινώσκει, τοῦτο γινώσκει; φαμὲν,

Τίτλος ιά, περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων.

Κεφάλαιον α.

ΚΕΙ δὲ ἡμῖν ὁ λόγος ἢ εἰς τοὺς σοφιστικοὺς
Η ἐλέγχους. ὅσ μανθάνομεν, οὐχ ἵνα χρώμεθα, ἀλλ' ἵνα δῆθεν ἐλεγχόμενοι, δι' αὐτῶν ἔχωμεν ἐμφανίζειν τὴν μοχθηρίαν. ἐπεὶ ἢ τῆς ἰατρικῆς σοφιστὴ ἢ τὰ δικανικὰ εἶδέναι τῶν βοτάνων εἰς τὸ φύγειν, οὐκ εἰς τὸ χρῆσθαι. ἔλεγχος μὲν οὖν ἀληθινὸς συλλογισμὸς ἔστιν ἢ ἀντιφάσεως. ἀντίφασις δ' ἐστὶν, μὴ τοῦ ὀνόματος, ἀλλὰ πράγματος. ἢ ὀνόματος μὲν συνωνύμου, ἀλλὰ τοῦ αὐτοῦ· ἐκ τῶν δοθέντων ἐξ ἀνάγκης, μὴ συναριθμουμένου τοῦ ἐν ἀρχῇ, καὶ τανῦ, μὴ πρὸς ταυτὸ, καὶ ὡσαύτως, καὶ ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἔλεγχος δὲ φαινόμενος, ὁ παρὰ τὰ μέρη τοῦ τοιούτου ἐλέγχου. ὃς μὴ φαίνεται μὲν ἐλέγχειν, σοφιστικὸς δὲ, μὴ ὢν ἢ ἀληθινὸν. πᾶς δὲ ἔλεγχος ἀληθὴς, συλλογισμός. ὁ μὲν δὲ πᾶς συλλογισμὸς, ἔλεγχος. ὁ δ' ἔλεγχος ἀντιφάσεώς ἐστι συλλογισμὸς, ἐλέγχων τὸ κείμενον ἀντιφατικῶς. ὁ δὲ συλλογισμὸς, μόνον συλλογίζεται. ὥστε περὶ δὲ ὧν αἱ ἄλλων πραγμάτων παρουσίαι τοῖς ἔστι κατ' ἀλήθειαν, τὰ φαινόμενα. μὴ ἔστι μὴ λοχρυσὸς ἀληθινός. φαίνονται δὲ χρυσοῦς καὶ τὰ χαλκᾶ. καὶ ἄργυρος ἀληθινὸς, ἀλλὰ καὶ τὰ κατεπιτήδεια φαίνονται. ἔστω καὶ ἔλεγχος, ὁ μὲν ἀληθινὸς, ὁ δὲ φαινόμενος ἔλεγχος, ὃς μὴ σοφιστικὸς

νον ὅπερ συμβαίνει μάλιστα τοῖς εἰς τὸ ἀδύνατον ἄγουσι. κεῖται γὰρ ἡμῖν λέξαι, ὅτι τὸ ζῷον τῷ παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ δὲ λίθῳ οὐδενὶ ἔστω παντὶ τὸ ζῷον παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον παντὶ φυτῷ. τὸ ζῷον ἄρα παντὶ φυτῷ. ὅπερ ὁ συλλογισμὸς ψευδὴς μὲν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ κείμενον. κείμενον δ' ἐν ᾧ δεικθῆναι, ὅτι τὸ ζῷον τῷ παντὶ ἐμψύχῳ, ὅπερ δείκνυται διὰ τοῦ ψευδοῦς συλλογισμοῦ, τοῦ εἰς τὸ ἀδύνατον ἄγοντος. τέλος δέ ἐστιν, ὅταν συμπεραίνηται μὲν πρὸς τὸ κείμενον, μὴ μέντοι διὰ τῶν οἰκείων μεθόδων. οὐκ ἔστι δ', ἐὰν ὁ μὴ ὢν ἰατρικὸς δοκῇ ἰατρικὸς εἶναι. ἢ μὴ ὢν γεωμετρικὸς, δοκεῖ εἶναι γεωμετρικός. ἢ μὴ ὢν διαλεκτικὸς, διαλεκτικός. καὶ παρὰ δὲ τοὺς κανόνας τῆς διαλεκτικῆς συμπεραίνῃ. οἷον, κανών ἐστι διαλεκτικὸς, τὸ ἐξ ἐνδόξων συλλογίζεσθαι, ἐκεῖνος δέ φησι περᾶται ἐξ ἀδόξων συλλογίζεσθαι. τέταρτος, ἂν διὰ ψευδῶν συμπεραίνῃ, εἴτε ψεῦδος, εἴτε ἀληθές. ὥστε δῆλον, ὅτι πρώτη μὲν ὠφίσκεται λόγος καθ' αὑτὸν εἰ συμπεραίνει. δευτέρα δὲ, πότερον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος. τρίτη δὲ, ἐκ ποίων τινῶν. εἰ μὲν ἐκ ψευδῶν, ἐνδόξων δὲ, λογικὸς ὁ συλλογισμός. εἰ δὲ ἐξ ὄντων μὲν, ἀδόξων δὲ, ὡς πρός τινι καὶ τῶν γονέων μὴ φρονίζειν (οὐδὲν γὰρ ὄν μὲν, ἀλλ' ἄδοξον) φαῦλος ὁ λόγος τῷ συμπεράσματος. εἰ δὲ καὶ ψευδῆ, καὶ λίαν ἄδοξα, δηλονότι φαῦλος, ἢ ἁπλῶς πᾶσιν, ἢ πρὸς τὸ προκείμενον ὅτε εἰς ἐξέτασιν.

ἐστὶ δὲ συλλογισμὸς, ὅταν δείξῃ διὰ μακροτέρων, ἢ διὰ ἐλαττόνων. λόγος δὲ δῆλός ἐστιν. ἵνα μὴ ζητῶμεν καὶ δημοσιώτατον, ἐάν συμπεραίνηται. ὥστε δὲ, ἐὰν διὰ προσυλλογισμῶν, ἢ πλειόνων συμπερασμάτων συμπεραίνηται. ἔτι εἴτι ἐλλείπει, ἢ δὲ τοῦτο σφόδρα ἔνδοξον. ὅπερ διὰ τὸ πᾶσιν ἔνδοξον εἶναι ἢ δῆλον, οὐκ ἐπιθήσει. ψευδὴς δὲ λόγος γίνεται πλείοσιν ἢ ἕνα μὴ τρόπον, ὅταν φαίνηται συμπεραίνεσθαι μὴ συλλογιζομένους· ὃ καλεῖται ἢ ἐριστικὸς συλλογισμός. ἡ μαρτυρίαν δ' ἔχει τὸ σῶμα, ὥσπερ ἂν εἰς συμπεραίνοι διὰ τῶν δευτέρων σώματος, τὴν πᾶς. οἷον ἡ πτῶσις ὠχρά, μείζων πρότασις. ἡ χιὼν αὕτη ὠχρά, ἡ ἐλάττων πρότασις. ἡ χιὼν ἄρα οὕτη πίπτει. ἡ μαρτυρία τοιοῦτος ἐστὶν εἶδος τοῦ λόγου, ὥσπερ δὲ καὶ τῶν ἄλλων. εἰ μὴ ἡ ὕλη πάρεστι, τὸ εἶδος δὲ λείπει, οὐκ ἀνάγκη εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα. οἷον δ' χαλκὸς, μὴ οὐχ ὅτι χαλκὸς, οὔπω μὴ λίβης. ἀνυποφόρως δὲ, εἰ λίβης ἐστὶν, ἐξ ἀνάγκης τῆς ὑποθέσεως καὶ χαλκοῦς ἐστιν. οὕτω καὶ ὡσὶ τοῦ συλλογισμοῦ, λείποντος τοῦ ἄκρου, δηλονότι τοῦ σώματος, οὐκ ἀποχρῆ ἡ ὕλη, οἷον εἰ αἱ πρότασεις ἂν μὴ ἀληθεῖς ὦσι, ποιῆσαι συλλογισμόν. ἂν δὲ μόνῃ τὸ εἶδος τοῦ σώματος, ἡμαρτημένη δὲ ἡ ὕλη, συλλογισμὸς ἂν εἴη, ὥσπερ οἱ ἐκ τῶν ψευδῶν προτάσεων ἀληθεῖς συμπέρασμα σωαίοντες συλλογισμοί. λύτορ δ', ἐὰν συμπεραίνηται μὴ, μὴ μόνον τοι πρὸς τὸ κείμε-

τὸν ἐρωτῶντα. ἐκεῖνος δ' ἴσως ἐρωτᾷ, εἰ πᾶσα κίνησις ἔχει φόβον. ὁ πρότερον εἶχον, ἵνα συμπορεύηται ὅτι ἐντεῦθεν ἄρα ἐκεῖ κινηθεὶς βίαται ἑαυτόν. κωλύεται δὲ ἐν ᾧ ἐνεῖναι τὸν ἀφροδισιάζοντα, ὅτι ὁ πᾶσα κίνησις ἔχει φέρεσθαι, ἀλλὰ ἴσως, ἢ ἐπὶ ἀλλοίωσιν τυχὸν, καὶ αὔξησιν καὶ μείωσιν. ἢ λέγονται, ὡς κακῶς ἐρωτήθη ἡ πρόταξις. ἔδει δ' ἄλλως. ἢ, ὃ πέπαυται, ἀπαγορεύοντα, καὶ εἰς τὸ βίᾳ ἐλθόντα χρόνον πλείονος. ἔνιοι δὲ τοιαῦτα ἐνίστανται, πρὸς ἃ διαλιχθῆναι πλείονα δεῖ χρόνον, ἢ τὴν παρέσεως διάτειβιν. ὅτι δὲ τῶν πεσσάρων ἡ μὴ πρώτη ἔνστασις, καὶ λύσις. αἱ δὲ λοιπαὶ, κωλύσεις μόνον. ὠδὶ τίμησις δὲ ᾧ λόγῳ καθ' αὑτόν τε, καὶ ὅταν ἐρωτᾶται, ἐχ ἡ αὐτή. πολλάκις γὰρ τὸ μὴ καλῶς διαλέχθαι τὸν λόγον ὁ ἐρωτώμενος αἴτιος μὴ διδόναι, ἀλλὰ δυσκολαίνων πρὸς τὰς δόσεις. πολλάκις δὲ ὁ ἐρωτῶν. καὶ ὥσπερ φαῦλον ποτὲ ὄντα τὸν λόγον ἐνδέχεται τὸν ἐρωτῶντα, ὡς ἐνδέχεται βέλτιστα πρὸς τὸν ἀφορισμένον διαλέχθαι. ὥστε καθ' αὐτὸν πολλάκις ὄντα τὸν λόγον ἀντιτιμᾶσθαι, ὁ ἐρωτῶν κακῶς ἐρωτῶν, οὕτω ὠδὶ τίμησιν ἄγει. ἐπεὶ δὲ φαῦλος κοινωνὸς ὁ ἐμποδίζων τὸ κοινὸν ἔργον ὠδὶ πάντων τῶν ἄλλων, καὶ ὠδὶ τὸν λόγον τὸ αὐτὸ ἂν εἴη. οὕτω δὲ πολλάκις ᾧ ἐρωτῶντι, πολλάκις ᾧ ἀφορισμένῳ συμβαίνει. ὅτι δὲ καὶ αὐτὴ ἁμαρτία

κεῖ

ἀληθὲς ἢ ἡ ψεῦδος, δοτέον καὶ ἀρνητέον. ὡδὶ πάντων δ' ἡ ἀπόκρισις ἁρμόζει. εἰ δὲ ἐπίτι ἀληθὲς, ἐπίτι δὲ ψεῦδες, ἐπισημαντέον ἔσῖν. ἀποκριθεὶς δὲ καὶ ὅτως αὔθις διαιρῶν, ἀπαντήσεταί σε ἐκ τῆ ἀπορήσεως τῆ ἀδόξε, ἄδηλον ποιήσει, εἰ καὶ ἐν ἀρχῇ σωτώρε, τὸ ἀμφίβολον. ἐὰν δὲ μὴ προσιδὲ τὸ ὁμώνυμον, καὶ ἀποκριθῇ, ῥητέον ὅτι οὐκ εἰς ἔσῖν βλέπων ἔδωκα, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνο. ἄδοξον δὲ ὑπόθεσιν βύλαβητέον ὑπείχειν. αὕτη δὲ πολεναχῶς, καὶ γαρ ἐξ ἧς ἄδοπα συμβαίνει λέγειν. οἷον, πάντα κινοῦνται, ἢ ἠρεμεῖν. καὶ ὅταν χείρον ἢ ἦθος ἐλέαν. οἷον, τὸ ἀλιτεῖν βέλτιον τῆ ἀδικεῖαν. οὐ δὲ ὡς λόγε χάριν ὑπέχονσα, ἀλλ' ὡς τὰ δεικνῦντα λέγοντα μισθῶσιν. ὅσοι δὲ τῶν λόγων ψεῦδος συλλογίζονται, λυτέον παρὰ ὃ γίνεται ψεῦδος. ψεῦδος δὲ ἐκ ψεύδους πρωτάσεως ἐξαναγκης συνήχθη. σκοπεῖν γοῦν χρὴ, παρὰ ὃ ψεῦδος γίνεται. ἔχει δ' ἴσως ψεύδη πολλαχῶ ὁ λόγος. οἷον, εἴτις λάβοι τὸν καθήμενον γράφειν, σωκράτη δὲ καθῆσθαι, συμπεραίνεται τὸ γράφειν σωκράτη. ἀναιρεθέντος οὖν τῆ σωκράτες καθῆσθαι, ἄλλον ἤδη μένει τὸ ψεῦδος. ὥστε τὸ ψεῦδος παρ' ἄλλο γέγονε, διότι εἰρέθη πᾶς ὁ καθήμενος γράφει. δεῖ δὲ λόγον κωλύσαι συμπεραθῆναι πρακτέον. ἢ γαρ ψεύδεσι συμπεραίνονται, παρὰ ὃ γίνεται τὸ ψεῦδες συμπέρασμα, ὡς ἐνταῦθα. ἢ εἰ πάντα ἔνστασιν πρὸς

νόμενον, πρὸς τὰ ἐκείνοις διάφοραν ἀκριβλέποντα, δοτέον ἔκασα, καὶ ἀρνητέον. οἷον, ἀγαθὸν καὶ κακὸν ταυτὸν, καθάπερ ἡράκλειτός φησι καὶ ξήνων, ὅτι οὐκ ἔστι κίνησις. καὶ παρμενίδης, ὅτι ἓν τὸ ὄν. καὶ μέλισσος, ὅτι ἓν τὸ ὄν καὶ ἀκίνητον. δοτέον οὖν, καὶ λεκτέον ὅτι καθ' ἡράκλειτον ἢ τὸν ξήνωνα δίδοται. ἐπεὶ δὲ τὸ ἔνδοξον ἔστι καὶ ἄδοξον, ἢ πρὸς τὸν λόγον ἐστὶν, ἢ μὴ πρὸς τὸν λόγον. ἂν οὖν δοκῶ ἢ μὴ πρὸς τὸν λόγον, δοτέον φήσαντα δοκεῖν. ἂν δὲ μήτε δοκῶ, μήτε πρὸς τὸν λόγον ᾖ, δοτέον μὴ, ὡθισημαντέον δὲ ὅ μὴ δοκῶ πρὸς βλάβειαν βιηθείας. ὄντος δὲ πρὸς τὸν λόγον καὶ δοκοῦντος, λεκτέον ὅτι δοκεῖ μὲ, ἀλλὰ λίαν σωίεχυς τῇ ἀπάρχῃ. μὴ ἀναιρεῖται, τότε πεθέντος, τὸ κείμενον. εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον ἐστὶ λίαν ἄδοξον τὸ ἀξίωμα, συμβαίνειν φατέον τῷ πεθέντος, ἀλλὰ λίαν βίηθες εἶναι τὸ πεπεισμένον. εἰ δὲ μήτε ἔνδοξον. μήτε ἄδοξον. εἰ μὴ μηδὲν πρὸς τὸν λόγον, δοτέον μηδὲν διοριζομένῳ. εἰ δὲ πρὸς τὸν λόγον, ὡθισημαντέον ὅτι ἀναιρεῖται πεθέντος τὸ ἐν ἀρχῇ. ἔστω γὰρ ὅτι ἀκρεινόμενον ἐδὲν δόξει δὲ αὐτὸν πάσχειν. ὅτ' ἐρωτᾶν τύχεται συλλογισμῷ, τι θεμένων αὐτῷ τῶν πεπεισμένων. δίδοται δὲ τῷ ἀκρεινομένῳ καὶ μὴ σωιέντι λέγειν, ὅτι ὃ σωίημι, καὶ ζητεῖν τὸν ἐρωτῶντα σαφηνίζειν τὸ ἐρωτώμενον. ἂν δὲ ὁμώνυμον ᾖ, ἢ ὡθῇ πάντων

ἀληθῆς

δεῖ δὲ πολλὰ ἐρωτήματα ἅμα ἐρωτᾶν. μία δ' ἀπαντεῖ ἀφόρεσις. ὅταν δὲ πρόβλημα δυσεπιχείρητον ᾖ, τότε ἢ ὅρος δεῖσθαι ἐπιπλέον, ἢ ὅτι τῶν πολλαχῶς λεγομένων ἐστίν, ἢ ὅτι τῶν κατὰ μεταφορὰν λεγομένων, ἢ ἀποδίδωσι τὴν ἀρχήν. φανερὸν δὲ γινομένου τινὸς χρήζει τὸ πρόβλημα, ἢ ὁρίζεσθαι δεῖ (ἂν δοκῇ ὁρίζεσθαι) ἢ διαιρεῖσθαι, τὴν ὁμωνυμίαν ἐμφανίζοντας, ἢ τὴν κυριολεξίαν ζητεῖν, ἢ τὰς ἀνὰ μέσον ποιεῖσθαι. δηλοῖ δὲ τούτων δ' δείκνυσι τὸ προκείμενον, εἰ μὴ ὀλίγα εἰσὶ τὰ ἀνὰ μέσον. κεφάλαιον. ιά.

ΝΑΓΚΑΙΟΝ δὲ καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔχειν τὸν λόγον δόξιμον, ὡς ἢ ἔνδοξον, ἢ ἄδοξον, ἢ μηδέτερον. καὶ ἔνδοξον ἢ ἄδοξον, ἢ ὡρισμένως τῷδε, ἢ τῷδε, ἢ ἑαυτῷ, ἢ ἄλλῳ, ἢ ἀορίστως πᾶσιν. ἐπεὶ δ' ὁ καλῶς συλλογιζόμενος ἐξ ἐνδόξων τὸν προβληθέντα ἀποδείκνυσι, φανερὸν ὡς ἀδόξου μὴ ὄντος ἁπλῶς τοῦ κειμένου, ἀλλὰ δοκοῦντος ἀποκρινομένῳ. ἔστι δ' ὃ μὴ δοκεῖ ἁπλῶς, ἔστι δ' ὃ δοκεῖ μέν, ἧττον δὲ τοῦ συμπεράσματος δοκεῖ. ἔνδοξον δὲ ἁπλῶς, ἢ καὶ ἄδοξον ἧττον τοῦ συμπεράσματος δοκοῦν. ὁμοίως δὲ καὶ μήτε ἔνδοξον μήτε ἄδοξον, δοκοῦν. ἐὰν δὲ μὴ ἁπλῶς ἔνδοξον ἢ ἄδοξον τὸ κείμενον, ἀλλὰ πρὸς ἀποκρινόμενόν τινα, θετέον, ἢ ἀθετέον. ἐὰν δ' ἐπὶ μέρους δόξαν φυλάττοι ὁ ἀποκρι-

ρεσις δὲ ἔστω γένει, ὅτι ἀθετήσειν ἀθετήσεως βελτίων, ἢ δ' ἀκολουθεστέρα εἶναι, ἢ δ' βελτιόνων ὑποκειμένων. ὥσπερ γεωμετρία γραμματικῆς, καὶ ὥσπερ ἰατρικὴ ἱπποιατρικῆς. ἐκείνη γὰρ τὰ λογικὰ καὶ ἀνθρώπινα ὑποκειται, ταύτη δὲ τὰ ἄλογα. καὶ ὅτι τῶν ἀθετήσεων, αἱ μὲν θεωρητικαί, αἱ δὲ πρακτικαί. ἢ ποῖαι αἱ αὗται; ἢ ποῖαι αἱ ἐκεῖναι. καὶ ὅτω χρὴ διορθέμενον κοσμεῖν, ἢ ὀγκοῦν τὸν λόγον. εἰς δὲ ἐπαγωγὴν, τοῖς καθέκαστον χρηστέον, ὡς ἂν δῆλον γένηται ὃ καθόλου. εἰς δὲ συλλογισμὸν, παραδείγματα ἢ παραβολὰς ὀιστέον. παραδείγματα δὲ, οἰκεῖα ἢ ἃ ἴσμεν. χρηστέον δὲ ὧν ὃ διαλέγεσθαι, ὃ μὲν συλλογισμῷ πρὸς οὓς ἀθετήσεις, ἢ πρὸς οὐ πολλούς. τῇ δὲ ἐπαγωγῇ, πρὸς οὓς ἂν μᾶλλον. ἔτι δὲ ἐπάγειν, ἐπ' ἐνίων μὲν ὄντων εἰπεῖν ὃ καθόλου, ὠνομασμένον ὄν. ἐπ' ἐνίων δὲ οὐκ ὄντων, ἀλλὰ λέγειν ὅτως ἀθετῆ πάντων. ὅταν δὲ ἐπάγωσι ἀθετῆ πολλῶν μὴ δηλῷ ὃ καθόλου, ἀξιωτέον διχνύειν ἀθετῆ τίνος ἐχ' ὅτως. δεῖ δὲ πιστεύειν ὅταν ἢ ὅλως ἐκ ἐπάγωσι, ἢ μὴ ἀθετῆ πολλοῖς ἢ τὸ σωιδεῖν. ὃ δεῖ δὲ τὸ συμπέρασμα ἐρώτημα ποιεῖν. εἰ δὲ μὴ ἀναγκάζωσι, ὃ γένει συλλογισμός. χρὴ δὲ καὶ ἀθετῆ τοῖς ὁμωνύμοις διαιροῦντα ἐρωτᾶν. οἷον, κεκμήκασι τὸ ἀγαθὸν, ὅτως ἢ ὅτως. ἆρα τὸ ὅτως ἀγαθὸν τίμιον; πρὸς δὲ τὰ τοιαῦτα ῥᾴδια ἢ ἀπόκρισις. ὃ

δεῖ

ἢ ὑγείας, καὶ ἐμμελῶς, ἢ παρήχθ. Ἔτι τὰ συμπεράσματα μὴ λέγειν. ὡς ἴσως ἀναγκαίως ἔχει τισὶ μιμήσεις αὐτά. Ἔτι μὴ ἐξ ἁπλῶν συνίχθαι ἐρωτᾶν τὰς προτάσεις, ἀλλ' ἐνδέχεται. οἷον, μὴ ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον ἐστὶ ζῶον, ἔμψυχον. τὸ ἔμψυχον οὐσία. ἀλλ' ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῶον, καὶ ἔμψυχον οὐσία, ἢ εἴτε ἐστὶ ζῶον ἔμψυχον. ἔδει ποιητέον ἢ ὡδὶ πολλῶν προτάσεων. χρὴ δὲ καὶ ὁρισμῷ λαμβάνειν πολὺ καθόλου προτάσιν, ἐφ' ὧν ἐνδέχεται. οἷον, ὁ φιλόσοφος ἐλευθέριος. φιλόσοφος γάρ ἐστιν ὁ κλοπείας ἐχθρός. Ἔτι δ' ἀναγκαῖον μὴ ὡς ἀναγκαῖον προτείνειν, ἀλλ' ὡς ἐνδεχόμενον. χρήσιμον δὲ καὶ τὸ λέγειν, ὅτι ἔδει συνῆχθαι, ἢ τὸ ἐπ' ἐλάττων ἐρωτᾶν, ὃ μάλιστα βουλόμεθα λαβεῖν. μάλιστα δὲ τὰ πρῶτα τῶν ἐρωτημάτων ἀναιροῦσι, διὰ τὸ οὐ συνεῖσθαι τῶν ἐρωτώντων, τὰ ἀναγκαῖα προλαμβάνοντας τῶν ἄλλων, ἐλλείπειν ἐρωτᾶν. πρὸς ἐνίους δὲ, δεῖ μᾶλλον προτείνειν τὰ ἀναγκαῖα. οἱ γὰρ δύσκολοι, τὰ μὲν πρῶτα μάλιστα συγχωροῦσιν, εἶτα προϊόντες δυσκολαίνουσιν.

Ἔτι δ' μηχύνειν, ἢ παρεμβάλλειν τὰ μηδὲν χρήσιμα πρὸς τὸν λόγον. πολλῶν γὰρ ὄντων, ἄδηλον ἐν ὁποίῳ ὁ ψεῦδος. εἰς μὲν οὖν χρύμιν, τοῖς ἐνημιμένοις χρηστέον. εἰς δὲ πόσμον, ἐπαγωγῇ ἢ διαιρέσει χρηστέον τῶν συγγενῶν. ἡ μὲν ἐπαγωγὴ, ὅτι δ' καθόλου συνάγει διὰ τῶν μερικῶν, εἴρηται. διαί-

Κεφάλαιον. ι'.

Ὡς δὲ δεῖ ἐρωτᾶν τὰς προτάσεις, καὶ
πῶς ἀποκρίνεσθαι τὸν λόγον, καὶ ἀφορμὰς,
ἤδη λέγωμεν. δεῖ τοίνυν πρῶτον τὸν ἐρω-
τᾶν μέλλοντα τὸν τόπον εἰδέναι, ὅθεν ἐπιχειρη-
τέον. ἑαυτῷ ἐρωτηματίσαι, καὶ τάξαι καθέκα-
στον πρὸς ἑαυτόν. εἶτα δὲ λοιπὸν καὶ τρίτον, εἰ-
πεῖν ἤδη ταῦτα πρὸς ἕτερον. ἐστὶ μὲν οὖν εἰδέναι
τὸν τόπον τῆς ἐπιχειρήματος κοινόν, κἀν τῷ φιλο-
σόφῳ, καὶ τῷ διαλεκτικῷ. τὰ δὲ λοιπὰ, ἴδια τῆς
διαλεκτικῆς. ὁ μὲν γὰρ φιλόσοφος οὐκ ἐρωτᾷ, μόνον
δὲ λαμβάνει τὰ παῖσιν ἀληθῆ καὶ ἀναγκαῖα, κἀν
συλλογίζεται. δεῖ γὰρ ἐπιβλέπειν τὰς προ-
τάσεις ὅσαι τὰ ἀναγκαῖα, κἀν ὅσαι λημμάτια πα-
ρὰ τὰς ἀναγκαίας. ἀναγκαῖαι δὲ, δι' ὧν γίνεται
ὁ συλλογισμός. αἱ δὲ παρὰ ταύτας λαμβανόμε-
ναι, πιθανάς εἰσιν. ἢ ἀπατωγῆς, χάριν τοῦ δοθῆ-
ναι ἃ καθόλου. ἢ εἰς ὄγκον τοῦ λόγου. ἢ πρὸς χρό-
νιν τοῦ συμπεράσματος. ἢ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶ-
ναι τὸν λόγον. τὰς μὲν οὖν ἀναγκαίας οὐκ ἐρωτη-
τέον, ἀλλ' ἀφεστέον ὅτι ἀνωτάτω. εἶτ', μὴ
τὴν ἐναντίων τινὶ αὐτινὶ δεῖν ἐπιτιθέμενον, ἂν τοῦ-
το βούλῃ λαβεῖν, ἀλλὰ τινὶ τὴν ἀντικειμένων.
ἐπειδὴ κἀν τὰ ἐναντία ἀνθυφέμενα. ἐὰν δὲ μὴ τιθῇ
ταύτῳ τινὶ πρότασιν τινὶ λέγεσθαι, τὴν ἐναντίων
ἀποτιθέμενον, δι' ἀπατωγῆς ληπτέον, ὅτι νόσος

καὶ

παντὶ, καὶ εἰ τινὶ δείξωμεν, ἀνῄρηται ἡ ὑδεὶς. τούτων δέ, τὸ μὴ παντὶ ἐν ᾧ πρώτῳ μὲν χήματι μοναχῶς συνάγεται. ἐν δὲ ᾧ τείτῳ, τειχῶς. καὶ αὖθις ἀνασκευάσαι τὸν πᾶς, δίχως εἰς. καὶ ἂν ὑδενὶ δείξωμεν, ἢ τὸ παντὶ, ἀνῄρημένη ἔσται ἡ πᾶς. τούτων δέ, ἡ μὲν ὑδεὶς ἐν ᾧ πρώτῳ χήματι μοναχῶς συνάγεται. ἐν δὲ ᾧ δευτέρῳ, δίχως. ἡ δὲ τὸ πᾶς, μοναχῶς μὲν ἐν ᾧ πρώτῳ, δίχως δὲ ἐν ᾧ δευτέρῳ, τειχῶς δὲ ἐν τῷ τείτῳ. κατασκευάσαι δὲ ταῦτα δὴ τὰ καθόλου, δυσχερῆ. τὸ μὲν πᾶς μοναχῶς ἐν τῷ πρώτῳ συνάγεται. τὸ δὲ ὑδεὶς, μὴ ἐν ᾧ πρώτῳ, καὶ ἐν ᾧ δευτέρῳ. τὰ δὲ μερικὰ κατασκευάσαι μὲν ῥᾴον ἐστιν. ἀρχὴν μὲν δεῖξαι ἐφ' ἑνὸς, καὶ ὅτω κατασκευάσαι τὸ λίς. καὶ αὖθις ἐφ' ἑνὸς ὅτι οὐκ ἔστι, καὶ ὅτω κατασκευάσαι τὸ τὸ πᾶς. οἷον εἰ ὠκεῖλις, παῦ ζῶον τὸν κάτω χιὼν κινεῖ. ἐδείξέτις τὸν χρυσόδηλον, ὅτι τὸν ἄνω κινεῖ, καὶ ὅτω κατασκευάσει τὸ τὸ πᾶς, καὶ τὸν πᾶς ἀνεῖλεν. ἔχοντα ζῳῶν τὰ μερικὰ τὸν κατασκευὸν ῥᾳδίαν, τὸν ἀνασκευὸν ἔχουσι δυσχερῆ. ἄλλως γὰρ οὐ τίς οὐκ ἀνασκευάζεται, εἰ μὴ διὰ τοῦ ὑδείς. τὸ δὲ καθόλου, καὶ δυσχερὲς εἰς κατασκευόν. ὥστε ὁρᾷ αὖθις οὐκ ἄλλως ἀνασκευάζεται ἡ τὸ πᾶς, εἰ μὴ διὰ τοῦ πᾶς, ὅτις καὶ αὖτη τὸν κατασκευὸν ἔχει δυσχερῆ.

ὁμοίως δοκοῦσιν ὁρισμοὶ, πυρὸς μὲν, σῶμα λεπτότατον καὶ πεφυκὸς ἄνω φέρεσθαι. καὶ ἄερος, σῶμα δὲ πᾶσαι αἱ κατὰ τόπον κινήσεις κατὰ φύσιν εἰσίν. ἐὰν ὁ εἷς τοῦ ἑνὸς ὁρισμὸς, καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἄλλου. ἑνὸς δὲ ὁρισμοῦ πρὸς δύο συγκειμένου, ἢ δύο ὁρισμῶν πρὸς ἕν, οὐδὲν χρήσιμος ἡ ἐκ τοῦ μᾶλλον ἐπιδείκνυμις. ὅτι γὰρ ἕνα δυοῖν, ὅτι δύο τοῦ αὐτοῦ ὅρους δυνατὸν οὐκ ἔστιν εἶναι. εἰσὶ δὲ ἐπιχειρότατοι τῶν τοιούτων τόπων, οἵτε νῦν εἰρημένοι, καὶ οἱ ἐκ τῶν πτώσεων, καὶ τῶν συζύγων, καὶ τῶν ἀντικειμένων, καὶ ὃ ἐπιβλέπειν εἰς τὰ καθ' ἕκαστα καθόλου λέγονται, καὶ εἴτις ἄλλος κοινός. ὅτι δὲ χαλεπώτατον κατασκευάζειν ἢ ἀνασκευάζειν ὅρον, δῆλον. καὶ γὰρ ἰδεῖν αὐτὸν καὶ λαβεῖν παρὰ τῶν ἐρωτωμένων τὰ μέρη τοῦ ὁρισμοῦ, οὐκ ἐπιτηδείως. καὶ ὅτι ἀνασκευάζειν μὲν καὶ ἐν τῇ τοῦ ὅρου ἀρχῇ, κατασκευάζειν δὲ πάντα ἀναγκαῖον. καθόλου δὲ περὶ ἀνασκευῆς καὶ κατασκευῆς τῶν προβλημάτων ταῦτα λέγομεν, ὅτι ἀνασκευάσαι μὲν τὰ καθόλου, ῥᾴον. κατασκευάσαι δὲ, χαλεπά. καὶ αὖθις ἀνασκευάσαι μὲν τὰ μερικὰ, χαλεπά. κατασκευάσαι δὲ, ῥᾴον. ἐπεὶ δὲ τῶν τεσσάρων προβλημάτων εἰσὶ καθόλου, καὶ μερικά. καὶ καθόλου μὲν τὸ δύο, παῖς καὶ ἀδεὲς. μερικὰ δὲ τὸ δύο, τίς καὶ ὁ παῖς. ἀνασκευάσαι μὲν πῶ ἀδεὲς, δύχωρές. καὶ γὰρ καὶ εἰ

παντὶ

λαχῶς δ' ταυτὸν λέγεται, γλία δ', καὶ εἴδει, καὶ ἀριθμῷ, ἔξεστι συνοφαντεῖν τὸ κατ' ἄλλον τρόπον ταυτὸν, καὶ λέγειν τὸ ταυτόν. ἐὰν δὲ καταστοχάζεσθαι βουλώμεθα τὸ ταυτὸν, ἢ τὸν ὅρον, εἰς τὸ δεῖξαι ταυτὸν τὸν ὅρον ᾧ ὁρίζω, πρῶτον μὲν εἰδέναι δεῖ ὅτι ὁ δεὶς, ἢ ὁλίγοι τῶν διειλεγμένων, τοῦδὲ ὅρους συλλογίζονται, ἀλλὰ ταύτης ἀρχὴν τὸ τοιοῦτον λαμβάνουσιν. εἶθ' ὅτι δι' ἀκριβείας μὴ περὶ αὐτῶν, ἄλλης δὲ πραγματείας ἀφορῶσι, δηλονότι τῆς μετὰ τὰ φυσικά. νῦν δὲ, ὅσον ἱκανὸν εἰς τὴν παροῦσαν χρείαν, τοῦτο λέγεται, ὅτι ἐπεὶ ὁ ὁρισμὸς ἐν ᾧ τί ἐστι λαμβάνεται. ταῦτα δὲ μόνον ἐν ᾧ τί ἐστι, γένος καὶ αἱ διαφοραί. καὶ ἴδιος τοῦ πράγματος ὅρος ἂν εἴη ὁ λόγος. ἔτι σκοπεῖν δεῖ ἐκ τῶν ἀντικειμένων. εἰ μὲν ὁ τοιοῦτος ὁρισμὸς τοῦδε, ὁ ἀντικείμενος τοῦ ἀντικειμένου. οἷον, ὅλη ἐπεὶ δ' συμφυτικὸν τοῦ μέλανος, τὸ διαχεῖλικὸν τοῦ λευκοῦ. κοινὸν δὲ ὡς γένος δ' χρῶμα. ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ τοῦ ὁμοίως ὁσαχῶς ἐνδέχεται καταστοχάσαι, δύο πρὸς δύο συγκείνονται. οἷον, εἰ μᾶλλον ὅδε τῷδε ὁ ὁρισμὸς, ἢ ὅδε τῷδε εἰ τὸ ἵππον δοκοῦν, καὶ τὸ μᾶλλον. οἷον, ἵππον δοκεῖ ὁρισμὸς ψυχῆς, τὸ εἶναι ἀριθμὸς αὐτὸς ἑαυτὸν κινοῦν. ἢ σώματος, δ' οὐσίαν εἶναι τειχὴ διαστατόν. εἰ ἵππον δοκοῦν ὁρισμὸς τῆς ψυχῆς, καὶ τοῦ σώματος ἄρα ὁ λεχθείς. καὶ εἰ ὁμοίως ὅδε τῷδε. ἢ ὁ ἕτερος τοῦ ἑτέρου, καὶ ὁλοιπὸς τοῦ λοιποῦ. οἷον,

των, ἢ οἷς αὐτὰ, εἰ συμβέβηκότα ἐστὶν ἐν τοῖς ὑποκειμένοις, συμβέβηκεν. εἰ γὰρ τὸ ἀληθεύειν, ὡς τὸ μὴ δεκτικὸν ἐστὶν τοῦ συμβεβηκότος, τὸ δὲ μὴ ἔστιν, ὁ ταυτά. οἷον, εἴπέ τις ὅτι θερείσχῳ τῷ χλαίναν ταυτόν. συμβέβηκε τοιῶ τῇ χλαίνῃ, θερμαίνειν. ὅτι δὲ θερείσχῳ, ὅτι ταυτὸν ἄρα. καὶ αὖθις εἴ τις τῷ ἰατρικῷ ταυτὸν τῇ γυμναστικῇ. ἀλλὰ τῇ μὲν, συμβέβηκε τὸ θεραπεύειν. τῇ δὲ, ὅτι. εἰ δ' αὐτὰ ἐστι συμβεβηκότα. οἷον, εἰ τις τόλυκὸν ταυτὸν τῇ ὠδῖσκῃ. τὸ μὲν οὖν λυκὸν συμβαίνει ὅτι σώματι, ἡ δὲ ὠδῖσκη τῇ ψυχῇ, ὁ ὅτι σώματι. ὁ ταυτὸν ἄρα τὸ λυκὸν τῇ ὠδῖσκῃ. εἰς δὲ καταστυλῶ ἀχρεῖοι οἱ τόποι. ὁ γὰρ, εἰ τὸ αὐτὸ συμβεβηκὸς ἑνὶ δέχοιτο, ἤδη καὶ ἐκεῖνα ταυτά. τὸ δ' καλὸν ἢ ζῶον ἢ οἰκία δέχεται, ἀλλ' ὁ ταυτὸν τὸ ζῶον τῇ οἰκίᾳ. ἢ πάλιν ὁ θερμὸν καὶ ὁ γραμματικὸν ὁ σωκράτης δέχεται. ἀλλ' ὁ ταυτὸν τὸ θερμὸν ὅτι γραμματικῷ. ἔτι εἰ ὁ γλίος ἑκατόρσμη ταυτὸν, ἀλλὰ τὸ μὴ ἀγαθὸν, ὁ δὲ κακὸν. ἢ τὸ μὴ, ἀγαθὸν ἢ κακόν. τὸ δὲ, μηδετόρως. πῶς δ' ἐκεῖνα ταυτὰ, ὧν τὰ γλίη ἕτερα; ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον. εἰ τὸ μὴ δέχεται τὸ μᾶλλον, τὸ δὲ ὁ δέχεται. οἷον, τὸ μὴ λυκὸν δέχεται τὸ μᾶλλον. ὁ δὲ σωκράτης ὁ δέχεται τὸ μᾶλλον. ὥστε, ὁ ταυτὸν ὁ σωκράτης ὅτι λυκῷ. εἰ δὲ ταυτὸν λέγεται ποτὲ ὅτι ἀριθμῷ, ἀλλὰ ὅτι ὁμοειδεῖ, ὁ ὅτι λόγῳ. ἔτι ἐπεὶ πολ-

λαχῶς

κλὼ καὶ πρακτικλώ. θέλει γὰρ εἶναι καὶ τίνος θεωρητικλώ. Ἔτι εἰ σ' πρᾶγμα λέγω ὃ μᾶλλον καὶ ὃ ἧττον, ὁ δὲ λόγος σ'. δεῖ γὰρ ἐκεῖνο, καὶ τοῦτ'. οἷον, εἰ σ' λευκὸν χρῶμα θεατικὴν ὄψεως, ἐπεὶ λέγεται σ' λευκὸν, καὶ ὃ θεατικὸν ὁμοίως λέγεται τοῦτ'. Ἔτι εἰ μὴ διώρικε τὸ ποῖ καὶ πόσ. οἷ', φιλότιμος, ὁ τιμῆς ὀρεγόμενος. ἔδει δ' εἶναι πόσης. πάντες δ' τιμῆς ὀρεγόμεθα. δεῖ δὲ κἂν μὴ πρὸς τὸ ὅλον ἔχοι τις ἐπιχειρεῖν, πρός τὸ μέρη τί ἐπιχειρεῖν, ἢ ὅτως ἀνασκευάζειν. τὸ δ' μέρος ἀναιρεθέντος, τὸ πᾶν ἀνῄρηται.

Κεφάλαιον. θ'.

Περὶ δὲ καὶ τὰ περὶ ταυτὸ ἢ ἕτερά πρὸ-
Ε βλήματα λύειν τὰ εἰρημένα ἀνήρηνται, δεῖ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. σκοπεῖν γὰρ δεῖ, ἔκτε τῶν πλώσεων, καὶ τῶν συζυγιῶν, ἢ τῶν ἀντικειμένων. εἰ γὰρ ὃ δικαίως ᾧ ἀνδρείως ταυτὸν, καὶ ἡ ἀνδρεία τῇ δικαιοσύνῃ, καὶ ὁ ἀνδρεῖος ᾧ δικαίῳ· εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνο ἐκείνῳ ταυτὸν, οὐδὲ ταῦτα τούτοις. καὶ εἰ σ' δίκαιον ᾧ καλῷ ταυτὸν, καὶ σ' ἄδικον ᾧ κακῷ ταυτόν. εἰ δὲ ἐκείνῳ ἐκεῖνο ἕτερον, καὶ τοῦτ' τούτῳ ἕτερον. πάλιν ἐκ τῶν ποιητικῶν καὶ φθαρτικῶν. εἰ γὰρ ποιητικὸν τ' εὐδαιμονίας ταυτὸν ᾧ ποιητικῷ τ' ὑγείας, καὶ σ' φθαρτικὸν ᾧ φθαρτικῷ, καὶ ἡ εὐδαιμονία τῇ ὑγείᾳ ταυτόν. Ἔτι ἐκ τῶν τούτοις συμβεβηκό-

ὂν ἔχει τὰς διαιρέσεις ταύτας. Ἔτι εἰ πρὸς πολέμιον λεγόμενόν τὸ ὁριζόμενόν, ὃ μὴ εἶπε, τοδὶ οὐκ εἶπεν. οἷον, γραμματική ἐστιν ἐπιστήμη τοῦ γράφειν, ἔδει δὲ εἰπεῖν καὶ τὸ ἀναγινώσκειν. ἐπ' ἐνίων δὲ ὁ χρήσιμος ὁ τόπος, ἐφ' ὅσων μὴ καθ' αὑτὸ πρὸς ἄμφω λέγεται, ἀλλὰ διὰ τόδε τι συμβεβηκός. οἷον, ἰατρική ἐστιν ἐπιστήμη τοῦ ὑγείαν καὶ νόσον ποιῆσαι. πρὸς γὰρ τὸ βέλτιον, οὐ πρὸς τὸ χεῖρον ἡ ἀπόδοσις. πάλιν εἰ μὴ εἶπε τὸ οἰκεῖον γένει τοῦ ὁριζομένου. εἰσὶ δὲ αἱ ἐπιχειρήσεις ἐκ τῶν πρὸς τὰ γένη στοιχείων. ἢ εἰ εἶπεν, ἀλλ' ὑπερβέβηκε τὸ γένος. οἷον, ἄνθρωπός ἐστιν οὐσία λογική. ὤφειλε δ' εἰπεῖν ζῷον. οὗτος γὰρ ὁ προσήκων γένει τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ ἀφῄρηται ὡρισμένον. τί γάρ ἐστιν, οὐ τί μὴ ἔστιν δηλοῖ ὁ ὁρισμός. οὐκ δὲ ἐπὶ πολλοῖς ἐκ ἐπιμωνον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀναγκαῖον, οἷον ἐπὶ ταῖς στρήσεσιν. οἷον, τυφλόν ἐστι τὸ μὴ ἔχον ὅλως. Ἔτι εἰ τὸ γένος ὡς διαφορὰν εἰρηκεν. οἷον, τῷ ἀρετῷ ἕξιν ἀγαθήν. δοκεῖ γὰρ τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον εἶναι γένος τῆς ἀρετῆς. Ἔτι εἰ μὴ πρότερόν ἐστι διαφορὰ τοῦ εἴδους. πᾶσα γὰρ διαφορὰ ἐπὶ πλέον ἐστὶ τοῦ εἴδους. Ἔτι εἰ ἀνάγεται τὸ ὁριζόμενον εἰς δύο γένη μὴ ὑπαλλήλα, ἀμφιβάλλει ὁ ὁρισμός. Ἔτι ἔστιν ὃ τῷ πρός τι, μὴ πρός τι τῷ διαφορὰν ἐκδέδωκεν. ὡς ὁ εἰπὼν τῷ ἰατρικῷ ἐπιστήμῃ θεραπευτικῷ

ἄλλο ζῶο τὸν ἄνθρωπον, εἶδει δίγε. Ἔτι ἄντι τῆι ἐν ᾧ λόγῳ μὴ πᾶσιν ὑπάρχει τῆι ὑπὸ ταυτὸν εἶλθ-, ὁ καλῶς ὡρίσθη. ὡς ὁ πεζὸς διθεὶς ᾧ τὸ ἀνθρώπο λόγῳ τὸ γραμμαλικόν. ὁ δ' πάντες γραμματικοί. πάλιν εἰ τὸ αὐτὸ πλειονάκις εἴρηκεν. ἀδόλεχον γάρ. ὡς ὁ λέπων ἄνθρωπός ἐστι ζῶον αὐτοκίνητον λογικὸν θνητόν δίπουν. τὸ δ' αὐτοκίνητον ταυτὸν ᾧ ζώῳ. ὥσπερ καὶ ξηροχερίτης τὴν φρόνησιν ὀρεκτικὴν ἢ θεωρητικὴν τῶν ὄντων φησί. ταυτὸν γάρ ἐστι τὸ ὀρεκτὸν ᾧ θεωρητικῷ. ἀλλ' ἔστι μὲν οἱ τόποι, ἀναπόδεικτοι μέν εἰσι τῶ μὴ καλῶς ὡρίσθαι τὸ πρᾶγμα, εἰ ἔστω λέγειν. κατάπόδεικτοι δέ, εἰ μὴ ἔστω. πότερον δὲ ὥρισται καὶ εἴρηκε τὸ ζῶον εἶναι, ἢ ἔ, ἐκ τῆς δὲ θεωρητέον. πρῶτον, εἰ μὴ ὀλὰ πότερον καὶ γνωριμώτερον ὡρίσατο. τὸ πότερον δὲ καὶ γνωριμώτερον διχῶς ἐστι, ἢ ἡμῖν, ἢ τῇ φύσει. ὀρισμὸς δὲ ἐκ τῆς φύσει πότερον θέλει σωίσασθαι. ὥσπερ τὸ ζῶον, τὸ λογικὸν, τὸ θνητὸν, πότερα τῇ φύσει τῶ ἀνθρώπο. ἔπειτα εἰ αὐτῷ κέχρηται ᾧ ὀρίζομένῳ. ὡς ὁ λέπων τὸν ἥλιον ἄστρον ἡμεροφαές. ὁ δ' τῇ ἡμέρᾳ χρώμενος ᾧ ἡλίῳ χρῆται. ἔστι δὲ τὰ διαῦτα φωρᾶσθαι, μὴ λαμβάνοντα αὐτὶ τῶ ὀνόματος, τὸν λόγον τῶ ὀνόματος. οἷον, ὅτι ἡμέρα ἡλίο φορὰ ὑπὸ γῆν. Ἔτι εἰ μὴ εἴποιτί ὃν διὰ τὸ ἔστιν. ὥσπερ σῶμα ἔστι τὸ ἔχον τρεῖς διαστάσεις. ἔδει γὰρ εἰπεῖν, τὸ

μὴ ὤφειται, ἢ εἰ ὤφειται. πρῶτος οὖν τὸ μὴ καλῶς ὠφεῖσθαι τόπος, εἰ μὴ σαφῆ τῇ ἑρμηνείᾳ ἐχρήσαθο. εἰ δὲ σαφῶς, καλῶς ὤφειται. Ἔτι εἰ ὠδὶ πλέον τὸ δίκαιος, ἢ λόγον εἴρηκεν. ὡς ὁ πεισθεὶς ᾧ ὀμοσμῷ τὸ ἀνθρώπῳ ἢ ὀρθοδοξοπατητικόν. εἰ δὲ μήτε ἐνέλειφε, μήτε ἐπλεόνασε, καλῶς ἐχρήσαθο ᾧ ὀμοσμῷ. ἔπειτα εἰ ὁμώνυμον ἔ ῥηθέν. οἷον, ἡ γένεσις ἀπωλὴ εἰς οὐσίαν. ἡ γὰρ ἀπωλὴ ὁμώνυμος. λέγεται γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν εἰς κείσιν ἀγομένων. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ὀφειλόμενόν πολλαχῶς λεγόμενόν, μὴ διελὼν εἶπεν. οἷον, κέρας ὄξι, ἢ, καὶ τό. ἢ γὰρ κέρας ὁμώνυμον. ἄλλως, εἰ χρὴ μὴ διαφορὰν εἴρηκεν. οἷον, πλὴν ὠδὶ σκόμμα ἀμετάπτωτον. ἢ γὰρ ἀμετάπτωτον ὠδὶ τῶν περὶ ὡς ἰσαμένων κώνων. ἢ πλὴν σωφροσύνῃ συμφωνίαν. ἡ γὰρ συμφωνία ὠδὶ τῶν μελῶν. Ἔτι εἰ μὴ κειμένοις ὀνόμασι χρῆται. ὡς ὁ εἰπὼν ἔ φαλάκριον ζῶον σκωμμάκης. Ἔτι εἰ μὴ δῆλος ὁ τῷ ἐναντίῳ λόγῳ ἐκ τοῦ λεχθέντος. ὁ γὰρ εἰπὼν τὸ λευκὸν χρῶμα διακριτικὸν ὄψεως, ἐκεῖνο παιστικὸν καὶ τὸ συγκριτικὸν τοῦ μέλανος.

Ἔτι εἰ ὠδὶ ᾧ ὅρῳ ἐπέθη, ὃ πᾶσιν ὑπάρχει. δεῖ γὰρ τὰ ἄλλα διὰ τῶν διαφορῶν χωρίζεσθαι. τὸ δὲ ὑπὸ ἔ αὐτὸ γένος πᾶσιν ὑπάρχον, ἢ χωρίζει ἀπὸ τῶν ἐν ταυτῷ γένει. ὁ γὰρ εἰπὼν ἄνθρωπος ἐστὶ ζῶον αἰσθητικὸν αὐτοκίνητον λογικόν, ἔ αἰσθητικὸν καὶ τὸ αὐτοκίνητον ἢ χωρίζει ἀκρότινος

ἄλλο

ἴδιον, οὐδὲ ὃ ἧττον ἔστιν ἴδιον, ἑαυτοῦ ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τὸ κεχρῶσθαι μᾶλλον ἐστὶ τῆς ὠχροφανείας ἢ τοῦ σώματος· οὐκ ἔστι δὲ τῆς ὠχροφανείας. οὐδὲ τοῦ σώματος ἄρα. εἰς κατασκευὴν δὲ ὁ χρήσιμος ὁ τόπος. ἀδιώρατον γάρ ἐστι, τὸ αὐτὸ πλείονων εἶναι ἴδιον.

Τέταρτον εἰ τὸ μᾶλλον οὐκ ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧττον ὄν. οἷον, ἐπεὶ τοῦ ζῴου μᾶλλον ἐστὶ τὸ αἰσθητὸν ἢ τὸ μεριστόν· οὐκ ἔστι δὲ τὸ αἰσθητὸν ἴδιον. οὐκ ἂν εἴη τὸ μεριστὸν ἴδιον τοῦ ζῴου. εἰ δὲ τὸ ἧττον εἴη, καὶ τὸ μᾶλλον.

Ἔπειτα ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἐστὶν ὠφελητικὸν τὸ ὠφελεῖν, καὶ λογιστικὸν τὸ λογίζεσθαι, οὐκ ἔστι δὲ ἐν τῷ ἑτέρῳ ἴδιον. οὐδὲ θάτερον θατέρου. εἰ δὲ ἐκεῖνο, καὶ τοῦτο. Δεύτερον, ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων τινί. εἰ μὴ τὸ ὂν ἴδιον ἐκείνου, οὐδὲ θάτερον. οἷον, ἐπεὶ ἀνθρώπου ὁμοίως καὶ τὸ ἀκούειν, καὶ τὸ ὁρᾶν· οὐκ ἔστι δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἴδιον, οὐδὲ θάτερον. εἰ δὲ τὸ ὄν, καὶ θάτερον ἴδιον. τρίτον, εἴτι δυσὶ τισὶν ὂν ὁμοίως, μὴ τὸ ἑνὸς ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ τοῦ ἄλλου. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἐστὶ καίειν τὸ φλογὸς καὶ τοῦ ἄνθρακος· οὐκ ἔστι δὲ τοῦ ἑνὸς ἴδιον τὸ καίειν, οὐδὲ θατέρου. εἰς δὲ κατασκευὴν ὁ χρήσιμος ὁ τόπος. οὐδὲ τὸ ἴδιον δυσὶ τισὶν ὑπάρχει, ἀλλ' ἑνὶ, καὶ μόνῳ, καὶ παντὶ, καὶ ἀεί. καὶ ταῦτα μὴ τὰ τοῦ ἰδίου. ΚΕΦ. Η.

Δεῖ δὲ πρὸ τῶν ὁρισμῶν πραγματείαν, ἐκ τίνων δεῖ γίνεσθαι. πρῶτον οὖν ζητητέον, εἰ μὴ καλῶς ὥρισται, ἢ εἰ καλῶς. εἶθ' ὅτως, εἰ

ὠφέλιμον αὐτῶν εἶναι, ὃ μὴ ἔστι δὲ ἴδιον φρονήσεως, μὴ ὠφέλιμον ἔχειν καλῶς, οὐδὲ τὸ ὠφέλιμον ἔχειν καλῶς, εἶναι ἂν ἴδιον. εἰ δὲ οὕτως, καὶ ἐκεῖνο. Ἔτι εἰ τῷ ἐστὶν λεγόμενον ἴδιον, τοῦ τῷ ἐστὶν λεγομένου, μὴ τὸ τῷ γίνεσθαι λεγόμενον, τοῦ τῷ γίνεσθαι λεγομένου ἴδιον, μὴ τὸ τῷ φθείρεσθαι, τοῦ τῷ φθείρεσθαι. καὶ εἰ ταῦτα, καὶ ἐκεῖνο. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνο, οὐδὲ ταῦτα. καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδ' ἐκεῖνο. οἷον, ἐπεὶ τὸ γίνεσθαι αἷμα τοῦ γίνεσθαι ζῶον ἴδιον, καὶ τὸ φθείρεσθαι αἷμα τοῦ φθείρεσθαι ζῶον, καὶ τὸ ἐστὶν τοῦ ἐστὶν. εἰ δὲ μή, οὐδ' ἐκεῖνα. Ἔπεται ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. πρῶτον μὲν, εἰ τὸ μᾶλλον τοῦ μᾶλλον μὴ ἔστιν ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἀπλῶς τοῦ ἀπλῶς, οὐδὲ τὸ ἧττον τοῦ ἧττον. εἰδ' ἐκεῖνα, καὶ οὕτως. οἷον, ἐπεὶ πυρὸς ἴδιον τὸ ἄνω φέρεσθαι, τοῦ μᾶλλον πυρὸς τὸ μᾶλλον ἄνω φέρεσθαι. καὶ εἰ οὕτως, καὶ ἐκεῖνο. εἰ δὲ μὴ ἐκεῖνο, οὐδὲ ταῦτα. Δεύτερος τόπος, εἰ τὸ μᾶλλον ποσόν τινι μὴ ἔστιν ἐκείνου ἴδιον, οὐδὲ τὸ ἧττον ποσόν τινι ἔστιν ἴδιον. κατασκευαστικὸς δὲ ἐκ τοῦ ἧττον. εἰ τὸ ἧττον ποσόν τινι ἔστὶν ἐκείνου ἴδιον, καὶ τὸ μᾶλλον ποσόν τινι ἔσται ἐκείνου ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ μᾶλλον ἔστι ζῴου τὸ αἰσθάνεσθαι, ἢ ἀνθρώπου τὸ ὠφέλεσθαι· εἰ τὸ αἰσθάνεσθαι μὴ ἴδιον ζῴου, οὐδὲ τὸ ὠφέλεσθαι ἴδιον ἀνθρώπου. εἰ δὲ οὕτως ἴδιον ἀνθρώπου, πολλῷ μᾶλλον τὸ αἰσθάνεσθαι ἴδιον ζῴου. τρίτον, εἰ τὸ μᾶλλόν ἔστιν ἴδιον, μὴ ἔστιν ἴδιον.

ἐκεῖνο ἐκείνῳ, ὧδὲ οὕτω τόδε τῷδε. ὡσὶ δὲ τῶν κατὰ σέρησιν καὶ ἕξιν. ἐπεὶ τῷ τυφλότητος ἴδιον ὃ λυπεῖν ἐνοχλοῦντος, τῷ ὄψεως ἴδιον τὸ ἐνοχλοῦντος ἀφαίρειν. εἰδὲ μὴ ἐκεῖνο ἐκείνῳ, ὧδὲ οὕτω τόδε τῷδε. ὡσὶ δὲ τῶν κατὰ φασιν καὶ ἀπόφασιν. οἷον ἐπεὶ τῷ ζῷῳ ἴδιον ὃ αἰσθάνεσθαι, τῷ μὴ ζῷῳ ἴδιον τὸ μὴ αἰσθάνεσθαι. Ἔτι ἐκ τῶν πτώσεων. εἰ τῷ ἀνδρείῳ ἴδιον ὃ ἀρεστῶς πᾶσι, τῷ ἀνδρείας καὶ τῷ ἀνδρείῳ ὃ ἀρεστὸν εἶναι πᾶσι. καὶ ἀπὸ τούτων αὖθις τὼ πτῶσιν. εἰδὲ μὴ ἐκεῖνο ἐκείνῳ, ὧδὲ οὕτω τόδε τῷδε. Ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίως ἐχόντων, ἀνασκευάζονται μὲν, εἰ τὸ ὁμοίως ἔχον τῷ ὁμοίως ἐχόντος οὐκ ἔστιν ἴδιον, ὧδὲ ὃ ὁμοίως ἔχον τῷ ὁμοίως ἐχόντος. οἷον, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ὁ οἰκοδόμος πρὸς τὸ ποιεῖν οἰκίαν, καὶ ὁ ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιεῖν ὑγίειαν. οὐκ ἔστι δὲ τῷ ἰατρῷ ἴδιον τὸ ποιεῖν ὑγίειαν. ὧδὲ οἰκοδόμῳ τὸ ποιεῖν οἰκίαν. κατασκευάζονται δὲ, ἐπεὶ ὁμοίως ἔχει ἰατρὸς πρὸς τὸ ποιητικὸν ὑγείας εἶναι, καὶ γυμναστὴς πρὸς τὸ ποιητικὸν εἶναι εὐεξίας. ἔστι δὲ τῷ γυμναστῷ ἴδιον τὸ ποιητικὸς εὐεξίας εἶναι, εἰ μὴ ἄρα τῷ ἰατρῷ ἴδιον τὸ ποιητικὸς ὑγείας εἶναι. Ἔτι ἐκ τῶν ὡσαύτως ἐχόντων, ἀνασκευάζοντι μὲν, εἰ τὸ ὡσαύτως ἔχον τῷ ὡσαύτως ἐχόντος μὴ ἔστιν ἴδιον, ὧδὲ ὡσαύτως ἔχον τῷ ὡσαύτως ἐχόντος ἐστὶν ἴδιον. εἰ δὲ οὕτω, κἀκεῖνο. οἷον, ἐπεὶ ὡσαύτως ἔχει φρόνησις, πρὸς τὸ καλὸν καὶ τὸ αἰσχρὸν, ὧ

πρῶτον. εἰ γὰρ ἴδιον πιθεὶν τῷ κατ' ἄλλο πρῶτον ἴ, ἀναστρέφοντι λεκτέον, ὡς οὐκ ἴδιον τῷ καθ' αὑτό. εἰ δὲ τῷ καθ' αὑτό, ὡς καὶ ἄλλο ἴδιον οὐκ τῷ κατ' ἄλλο, καὶ ὅτως ἀναστρεπτέον. οἷον, ἐπεὶ ἴδιον καὶ ὠθιφανείας καὶ σώματος ὃ κεχρῶαι, ἀλλὰ τὸ μὲν ὠθιφανείας, καθ' αὑτό. τῷ δὲ σώματος, οὐ τὸ ὠθιφάνειαν, εἰ μὲν τὸ ὠθιφανείας πιθεὶν ἴδιον ὃ κεχρῶαι, ἑητέον καὶ τῷ σώματος. εἰ δὲ τῷ σώματος, καὶ τὸ ὠθιφανείας ἑητέον. εἰ δὲ ἐφαρμόζει μὴ τοῖς δυσὶν, ἴδιον τὸ ζητοῦν κυρίως, ὡς ὃ δεκτικὸν τὸ ὠθιστήμης, καὶ ἀνθρώπῳ, καὶ τοῖς καθ' ἕκαστον. Ἔτι ἀναστρέφοντι μή, εἰ ὃ τῷ ὅλῳ ἴδιον μὴ ἀληθεύεται οὐ τῷ μέρους, ἢ ὃ τῷ μέρους μὴ ἀληθεύεται οὐ τῷ ὅλῳ. οἷον, ἐπεὶ ὁ εἶπας θαλάσσης ἴδιον ὃ ἁλμυρόν, ὃ λέγει οὐ πάσης θαλάσσης, τὰ γὰρ παραιγιάλια γλυκέα. καὶ πάλιν ἀέρος ἴδιον ὃ ἀναπνευστικὸν, ὃ λέγει οὐ παντὸς ἀέρος, ἀλλὰ οὐ τῷ ὡρισμένῳ μόνῳ, ἀναστρέφεται ὃ ἴδιον. εἰ δ' ἀληθεύει, ἐπ' ἄμφω ὃ ἴδιον, ἴδιον ἂν εἴη. ὥσπερ τὸ εἰς ἄπειρα διαιρετὸν, ὃ συνεχὲς ὥσ ἄρχει ποσῷ. ἔπειτα ἐκ τῶν ἀντικειμένων σκεπτέον. μὴ ὠθὶ μὲν τῷ πόσοι, ἐπεὶ ἴδιον τῷ διωλασίῳ ὃ πολύ, τῷ ἡμίσεως, ὃ ὀλίγον. εἰ ἐκεῖνο μὴ, ὃδὲ οὐκ. ὠθὶ δὲ τῷ ἀναλίσκειν, εἰ τῷ ἀγαθῷ ἴδιον ὃ διαφαίνειν τὸν ψυχὸν, τῷ κακῷ ἴδιον ὃ λυπεῖν τὸν ψυχόν. εἰ μὴ

ἐκεῖνο

καθ' ἕ ὁ λόγος καὶ τὄνομα ἀληθεύεται. καὶ εἰ μὴ καθ' ἕ τὄνομα, καὶ ὁ λόγος. ὄνομα δέ ἐστι τὸ ὑποκείμενον, λόγος δὲ τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ μονόλεκτον τὸ ἴδιον, ἢ μᾶλλον ὁτὲποτε, ἐπειδὴ φησὶ γλαῦκα θέλει σωτάτειαν ὡς ἐλέγομεν. οἷον, εἴπερ θεὶς τὶς, ἴδιον πυρὸς τὸ καυστικὸν, τὸ μὲν πῦρ κατὰ τὸ φωτὸς ἀληθεύεται, καὶ τὸ φῶς γὰρ πῦρ λέγει. τὸ δὲ καυστικὸν, οὐκ ἀληθεύεται. εἰ δὲ καθ' ἕ τὄνομα, καὶ ὁ λόγος. καὶ καθ' ἕ ὁ λόγος, καὶ τὄνομα ἀληθεύεται, ἐὰν ἂν ἴδιον τὸ κείμενον εἶν ἴδιον. οἷον, τὸ δεκτικὸν ἐπιστήμης ἄνθρωπος ἴδιον. καὶ πᾶς γὰρ ἄνθρωπος, ἄνθρωπος, καὶ πᾶς δεκτικὸς ἐπιστήμης. Ἔτι εἰ μὴ μέθεξιν ἀφορίσωμεν τὸ ἴδιον. τὸ γὰρ γλαῦκος καὶ αἱ διαφοραὶ λέγονται μέθεξιν, ὡς ἐν τῇ οὐσίᾳ τοῦ ὑποκειμένου ἐμφαινόμενα. οἷον, ὁ λευκὸν ἴδιον ἄνθρωπος τὸ λογικὸν, οὐκ ἔστιν ἴδιον. εἰ δὲ τὸ ἀντικατηγορούμενον εἴρηκε, τὸ ἴδιον εἶπεν. οἷον, ὁ εἰπὼν ζῶον ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι πτερωτὸς, ἄλλο γὰρ παρὰ τὸ ζῶον οὐκ αἰσθάνεται. Ἔτι εἰ μὴ τῶν αὐτῶν ἢ ταυτὰ, ἔστι τὸ αὐτὸ ἴδιον. οἷον, ταυτὸν φησὶ λωπίῳ τὸ ἱμάτιον. εἶτε γὰρ τὶς λωπὸν ἴδιον τὸ θρμαίνειν, ὅπερ ἂν τινὶ ἱματίῳ δηλονότι φησὶ θερείσῃ οὐκ ὑπάρξει. καὶ αὖθις, ἐπεὶ ταυτὸν ὁ βροτὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἴδιον καὶ βροτῷ καὶ ἀνθρώπῳ τὸ γελαστικὸν ζῶον. Ἔτι εἰ τινὰ ἃ λέγει καθ' αὑτὸ, μὴ ἃ λέγει κατ' ἄλλο

αἰθητὸν μὲν ὅτι τὸ κέμενον ἴδιον, τὸ δὲ ἀεὶ ὑπάρχον καὶ φανερὸν, καὶ μὴ τὸν ἥλιον τὸν νυκτὸς μὴ φαινόμενον, καλῶς κεῖται τὸ ἴδιον. ὡς ὁ θέμενος ὑπὸ φανείας ἴδιον, τὸ πρώτως κεχρῶσθαι. κέχρωται δὲ τὸ σῶμα, ἀλλὰ κατ' ἄλλο πρῶτον τὴν ὑπόφανειαν. ὅρος δὲ εἰ μὴ αἰθητόν ἐστιν, ἀλλ' οὕτω ἀεὶ φανερόν ἐστιν. Ἔπειτα ἀνασκευάζοντι μή; εἰ μὴ εἰς τὸ τί ἐστι τὸ ἴδιον τίθεικε. δεῖ δ' ὥσπερ ὁριζομένους τὸ γένος προστιθέναι, οὕτω καὶ τὸ ἴδιον λέγοντας, προστιθέναι τὸ γένος. ὅρος δὲ λέγομεν οὐ φ τί ἐστιν. οἷον, ἀνθρώπου ἴδιον τὸ γελαστικόν. δεῖ γὰρ λέγειν μὴ ὅτι γένος ζῶον γελαστικόν. εἰλ' ὅτως, καλῶς ὅτι ἴδιον ἀποδίδοται. οἷον, ἀνθρώπου ἴδιον, ζῶον ἐπιστήμης δεκτικόν. πότερον μὴ οὕτω καλῶς ἢ ὅ καλῶς ἀποδίδοται τὸ ἴδιον, οὕτω τοῖς λόγοις χρηστέον. πότερον δ' ἔστιν ἴδιον, ἢ οὐκ ἔστι, σκεπτέον δὲ θεωρητέον. τρόπον ἀνασκευάζοντα μὴ ἐπιβλέπειν δεῖ ἐφ' ἕκαστον, ὅ τὸ ἴδιον ἀποδέδωκεν. εἰ γάρ τι διαφωνεῖ οὐκ ἔστιν ἴδιον. οἷον, εἰ ἔστι τις νομίζει ἴδιον τι ἀνεξαπάτητον, ἀπατᾶται δὲ ὅτος πολλάκις ἐπὶ ψευδογραφεῖσθαι, οὐκ ἂν εἴη ἴδιον τὸ ἀνεξαπάτητον τῷ νομίζειν. εἰ δὲ μὴ διαφωνῇ, ἐπὶ τοῖς ὁμοειδέσιν, ἔσται ἴδιον τὸ κέμενον ἴδιον. οἷον, ἐπεὶ τῇ πάσης γῆς τὸ κάτω φέρεσθαι ἀληθεύεται, καλῶς ἂν εἴη γῆς ἴδιον τοῦτο. Ἔτι ἀνασκευάζοντα μὲν, εἰ μὴ

καθ'

χάειν τὸ ἴδιον λέγεται. εἰ δὲ τῷ αὐτῷ τινὶ, ὕστερον· ὕστερον γὰρ τὸ ἓν τῷ ὅλῳ, τῷ ἐκείνῳ. ὃκ ἐρεῖ οὕτω καλῶς τὸ ἴδιον. οἷον ὁ εἰπὼν, ζῴῳ ἴδιον ἐστὶν ἡ οὐσία ἧς εἶδος ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος, τινὶ πέπτωκεν τῷ τοῦ ζῴου. εἰ δὲ μήτε αὐτῷ, μήτε τῷ αὐτοῦ τινὶ χρῆται, καλῶς ἀφώρισται τὸ ἴδιον. οἷον ζῴου ἴδιον τὸ συγκεῖσθαι ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. Ἔτι εἰ πτῶσιν ἔχει) ἀντικείμενόν, ἢ ὅλως ἅμα τῇ φύσει. τὰ δὲ τοιαῦτα δοκεῖ γνωρίμωτερον. οἷον, λευκοῦ ἴδιον τὸ ἀνίκειαν ᾧ μέλανι. μὴ λογικοῦ, τὸ ἀνίκειαν ᾧ ἀλόγῳ. εἰ δὲ τὸ κέχρηται) διάστοις, καλῶς τέθειται τὸ ἴδιον. Ἔτι εἰ μὴ τὸ ἀεὶ παρεπόμενον, ἴδιον ἀποδέδωκεν. δοκεῖ δὲ ὄντι καλῶς κείμενον. οἷον, τὸ περιπατεῖν ὂν ἀνθρώπου, τινὸς ἴδιον. δοκεῖ δὲ ἀεὶ μὲν περιπατεῖν, δοκεῖ δὲ μὲν πέφυκε περιπατεῖν ἀεὶ ὂν ἀνθρώπου. ἀποκλειοθείη ἄν ποτε μὴ ἄκων. ὥστε δοκεῖ κατὰ τὸ πέφυκέναι ἀεὶ λέγεται. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτόν τι ἀποδέδωκεν, εἴη ἂν καλῶς ἀφωρισμένον τὸ ἴδιον. ὥσπερ λέγεταί τις ἀρετῆς ἴδιον, ὅ, τὸν ἔχοντα ταύτην σπουδαῖον ποιεῖν. Ἔτι εἰ λέγοι τις ἴδιον, ὃ ἄλλως φανερὸν ὂν πέφυκε γίνεσθαι, εἰ μὴ αἰσθήσει. ἅπαν γὰρ αἰσθητὸν ἔξω γινόμενον τῆς αἰσθήσεως, ἄδηλον. οἷον, εἰ πρὸς τί θήσεταί τις ἡλίου ἴδιον, ἄστρον φερόμενον ὑπὸ γῆν τὸ λαμπρότατον, τοιούτῳ χρῆται ἰδίῳ φανερῷ τῇ αἰσθήσει, καὶ ὅλως τοῦτο ὂν καλῶς ἀφώρισται. εἰ δὲ μὴ αἰσθήσει ἔστιν φανερὸν, ἢ

καλῶς ἀφορίσεται. οἷον, ὁ εἶπας ζῷον ἴδιον τὸ αἰσθάνεσθαι. ὁμώνυμον τὸ αἰσθάνεσθαι. ὂν μὲν, τὸ ἔχειν αἴσθησιν. ὂν δὲ, τὸ χρῆσθαι αἰσθήσει, τὸ καλῶς οὕτω τὸ ἴδιον λέγει. εἰ δὲ λέγοι τις σώματος ἴδιον τὸ τειχῇ διαστατόν, ὅτι τὸ σῶμα ἔστιν ὁμώνυμον, ὅτι τῇ ἐν ᾧ ἰδίῳ ὀνομάτων. καλῶς οὕτω κεῖται τὸ ἴδιον. ἐπεὶ μὴ εἰ τὸ ὑποκείμενον ὁμώνυμόν ἐστι, καὶ ὅτως τὸ καλῶς ἀφορίζεται τὸ ἴδιον. ἔπειτα ἀναστρέφοντι, εἰ πολιτικὸς εἴρηκε τὸ αὐτὸ ἐν ᾧ ἰδίῳ, πολλάκις δὲ τὸ τοιοῦτον λανθάνει, ὥσπερ ὁ εἰπὼν, ἴδιον πυρὸς σῶμα τὸ λεπτομερέστατον τῶν σωμάτων, ἰδὸν τὸ αὐτὸ δὶς εἶπε, τὸ σῶμα. πολλάκις δὲ μεταλαμβάνει τὸ ὄνομα μὴ λανθάνει. ὥσπερ ὁ λέγων γῆς ἴδιον, οὐσία ἥ μάλιστα τῶν σωμάτων εἰς τὸν κάτω τόπον φέρομένη. δὶς γὰρ εἶπε τὸ οὐσία. τὸ γὰρ σῶμα, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ οὐσία. εἰ δὲ μὴ τοιοῦτόν τι εἶπε, καλῶς τὸ ἴδιον ἀφορίζεται. ἔπειτα ἀναστρέφοντι μὲν, εἰ τοιοῦτόν τι ἐν ᾧ ἰδίῳ δέδωκεν, ὃ οὐ χωρίζει ἀπό τινος. τὸ γὰρ ἐν τοῖς ἰδίοις λεγόμενον, χωρίζειν ἀπὸ τῶν ἄλλων πέφυκεν. οἷον, ὁ εἰπὼν γῆς ἴδιον τὸ εἶναι ὃν μὴ δὲ κάτω φέρεσθαι, οὐ καλῶς τὸ ἴδιον ἀφορίζεται. εἰ δέ τινος χωρίζει, καλῶς ἀφορίζεται. Ἔπειτα ἀναστρέφοντι μή, εἰ αὐτὸ προσκέχρηται ὃ οὐ ἴδιον ἀφορίζεται, ἢ τῷ αὐτῷ τινί. εἰ μὴ γὰρ αὐτῷ κέχρηται, ὁμοίως καὶ αὐτὸ ἄγνωστόν ἐστιν, ἐπειδὴ τῷ γνῶναι

χάειν

μλνα, κ᾽ ὁ διώκεται ποῖόν ὅτι γένος. οἷον, τ᾽ ὀργῆς, καὶ ἡ λύπη, καὶ ἡ ἀποδημία τ᾽ ὀλιγωρίας. κ᾽ ἔστω μὲν ἀναστυάζοντι. καταστυάζοντι δὲ, εἰ μὲν ὑπάρχεται τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀποδοθῆναι γένος καὶ τὸ εἶδος, ὁ χρήσιμος ὁ τόπος. τὸ δ᾽ ἀδύνατον ὑπάρχεται τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ὁμοίως δὲ καὶ τὸ καλόν. ἀλλ᾽ ὅμως ὅτι τὸ καλὸν γένος τοῦ λευκοῦ, ὅτι τ᾽ λευκὸν γένος τοῦ καλοῦ. εἰ δὲ τῶν χυμῶν καὶ τῶν εἰδῶν πρὸς ἄλληλα σύγκρισις, χρήσιμος. οἷον, εἰ ὁμοίως τόδε, καὶ τόδε γένος τοῦδε. εἰ θάτερον γένος, καὶ θάτερον. ὁμοίως δὲ καὶ εἰ τὸ ἧττον καὶ τ᾽ μᾶλλον. οἷον, εἰ τ᾽ ἐγκρατείας μᾶλλον ἡ δυνάμις γένος, ἢ ἡ ἀρετή. εἰ ἡ ἀρετὴ, μᾶλλον ἡ δυνάμις γένος ἂν εἴη.

κεφάλαιον. ξ᾽.

Α᾽ μὴ χυμικὰ προβλήματα τοιαῦτα. τὰ δὲ ἰδικὰ, ὅτω καὶ καταστυάζονται καὶ ἀναστυάζονται. πρῶτον δὲ εἰ καλῶς ἀποδίδοται τὸ ἴδιον, ἢ μὴ καλῶς. ὧν μὴ, εἰ μὴ διὰ γνωριμωτέρων, καλῶς. εἰ δὲ μὴ διὰ γνωριμωτέρων, οὐ καλῶς. οἷον, ὁ ἄπας, πυρὸς ἴδιον τὸ ὁμοιότατον εἶναι ψυχῇ, οὐ διὰ γνωριμωτέρων ἀφώρικε τὸ ἴδιον. ὁ δ᾽ εἰπὼν ἴδιον πυρὸς τὸ δυνατώτατον, διὰ γνωριμωτέρων ἀφώρικε τὸ ἴδιον. ἔτι εἴτι τῶν ὀνομάτων τῷ ὡς ἐπὶ τὸ ἰδίῳ λεγομένων πολλαχῶς λέγεται, οὐ καλῶς ἀφώρικε τ᾽ ἴδιον. εἰ δὲ μὴ,

ἀπαθής. ἐγκρατὴς δὲ, ὁ πάσχων καὶ μὴ ἀγόμενος. ἴσως μὴ οὕτω ἀκολουθεῖ δυνάμις ἑκατέρῳ, ὥστ' εἰ πάθοι, μὴ ἄγεσθαι. ὁ μὲν δὴ γλίσχρος ἡ δυνάμις. τὸ δ' γένος συνωνύμως τοῖς ἕξεσι κατηγορεῖται. Ἔτι εἴτις τῶν ἐν δυσὶ γένεσί τι ὄντων, εἰς ὃ ἓν ἔθηκεν ἁμαρτάνειν, οἷον τὸν φέναλα καὶ τὸν ὄφιν. ἔστι δ' ὁ πεφυκὼς μὲν, μὴ δυνάμενος δὲ, φέναξ ἢ ὄφις. ἔστι ὁ δυνάμενος μὲν, μὴ πεφυκὼς δὲ. διὰ ταῦτα, καὶ εἰς τὰ δύο γένη θετέον, ὅπως μὴ τὸ γένος ἀνασκευάζηται. Ἔτι εἰ ὅλως τὸ ἀφορίζειν, γένος μηδενὸς ἄλλο ἔστι γένος. τὰ λάχιστον γὰρ δύο τινῶν θέλει εἶναι τὸ γένος, ἐὰν μὴ τοιγε μὴ ἄλλο γένος ἦν, καὶ ἀντιδιῃρημένα ὧν ἐστὶν εἴδει, γένη ἂν εἴη. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον καὶ ἧττον. ἀνασκευάζοντι μὴ εἶναι τὸ γένος, δίκαιον τὸ μᾶλλον. τὸ δὲ εἶδος, μὴ δίκαιον, μήτ' αὐτὸ μήτε τὸ κατ' ἐκεῖνο λεγόμενον. οἷον, εἰ ἡ ἀρετὴ δίκαιον καθ' ὑποθεσιν τὸ μᾶλλον, μὴ ἡ δικαιοσύνη καὶ ὁ δίκαιος. οὐδὲ γὰρ ἔστι τὸ τοιοῦτον λεγόμενον. εἰ γοῦν τὸ μὲν γένος δίκαιον, τὸ δὲ εἶδος μὴ δίκαιον τὸ μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον, ἀνασκευάζεται τὸ γλίσχρος. Ἕκτος τόπος, εἰ τὸ μᾶλλον δοκοῦν γένος, ἢ ὁμοίως οὐκ ἔστι γένος, ἢ τὸ μᾶλλον δοκοῦν, ἢ ὁμοίως εἶδος, μὴ ἔστιν εἶδος, τὸ δὲ τὸ ἧττον δοκοῦν, πάντως ἔσται. οὐδὲν δὲ τίθεται, ἐφ' ὅσον πλείω φαίνεται τὰ ἕξεις ἐν ᾧ τί ἐστι κατηγορέμενα,

μίλαν λεγὸ τ χρῶμα, ἢ λεγὸ ἐναντία γένη, ὡς δικαιοσύνη μὲν λεγὸ τὴν ἀρετήν, ἀδικία δὲ ὑπὸ τὴν κακίαν. εἰ γὰρ ἔστως, καταστυάζεται τὸ γένος. εἰ δὲ μήτε λεγὸ τ αὐτὸ γένος, μήτε ὑπὸ τ ἐναντίον ᾧ γένει ἔστι τ ἐναντίον τ τοῦ γένους εἶναι, ἀνασκευάζει τὸ γένος. Ἔτι ἐκ τῆς πτώσεων ἢ τῶν συζυγῶν. οἷον, εἰ γένος τ καλῶς τ ἀνδρείως, καὶ τὸ καλὸν τ ἀνδρείας γένος. καὶ εἰ ἔστι, κἀκεῖνο. καὶ ἔστι ἀπὸ τῆς πτώσεων. ἐκ δὲ τῶν συζυγῶν, ἔστως· εἰ ἡ ὠφελίμη γένος τ ἀνδρείας, καὶ τὸ ὠφελίμου τ τ ἀνδρείου γένος. εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, οὐδὲ ἐκεῖνο ἐκείνου. Ἔτι ὡδὶ τῶν ὁμοίως ἐχόντων πρὸς ἄλληλα. οἷον, ὁμοίως ἔχει τ ἡδὺ πρὸς τὴν ἡδονήν, καὶ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τὸ ἀγαθόν. εἰ τ ἡδὺ τ ἡδονῆς γένος, κὴ τ ὠφέλιμον τ τ ἀγαθ. εἰ δὲ μὴ ἔστι ἐκείνου γένος, μηδὲ ἐκεῖνο τούτου. ὁμοίως δὲ ἔχει τὸ ἡδὺ πρὸς τὴν ἡδονήν, κὴ τὸ ὠφέλιμον πρὸς τ ἀγαθόν, ὅτι ἑκατέρου ἑκατέρου ποιητικόν. Ἔτι ἁμαρτάνουσι καὶ οἱ τὴν ἕξιν πρὸς τὴν ἀκολουθοῦσαν δύναμιν τάττοντες. ὡς οἱ τιθέντες τὴν πραότητα εἶναι τὴν ἐγκράτειαν, καὶ οἱ ζηλοῦντες αὐτὴν ὀργῆς ἐγκράτειαν. λαμβάνοντες τὴν μὴ ἐγκράτειαν, ὡς γένος. τ δὲ ὀργῆς, ὡς διαφοράν. λέγοντες καὶ τὴν ἀνδρείαν φόβων ἐγκράτειαν. καὶ τὴν δικαιοσύνην ἡδονῶν ἐγκράτειαν. ἀνδρεῖος μὲν γὰρ καὶ πρᾶος, ὁ

βάσις τὴν κτ' αὐτὴν διαίρεσιν τῆς φορᾶς. ἀνάγκη δ' ὁ τοῦ γένους μετέχον, καὶ τὴν εἰδῶν τινῶν μετέχειν, τὴν κτ' αὐτὴν πρώτην διαίρεσιν. εἰ οὖν ἡ βάσις, μήτε αὐξήσεως, μήτε μειώσεως, μήτε τῶν ἄλλων κινήσεων μετέχει, δηλονότι τοῦ φορᾶς ἂν μετέχοι, ὥστε γένος ἡ φορὰ τῆς βασίσεως.

Ἔτι εἰ τὴν διαφορὰν ὡς γένος ἀφώρισεν, ἀπατηθεὶς ἴσως ἐκ τοῦ ὑδρῳ πλέον κατηγορεῖσθαι. οἷον, εἰ ἀθάνατον εἴη τις ζῷον ἀχίλλεα. δεῖ δὲ μὴ μόνον ὑδρῳ πλέον εἶναι τὸ γένος τοῦ εἴδους, ἀλλὰ καὶ ἐν ᾧ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι. Ἔτι εἰ τὸ γένος ποιήσει εἶδος. οἷον, τὴν σωρὸν, κτ' τοῦ σωρεύειν. ἢ τὴν κρᾶσιν κτ' τοῦ μίγνυσθαι. μᾶλλον δ' ἡ σωρὸς σωρεύσεώς ἐστι, ἢ ἡ κρᾶσις μίξις. ὁ δὲ πᾶν τὸ ἁπτόμενον σωρεύω, ἀλλὰ τὸ σωρευόμενον ἅπτειν. ὁ δὲ πᾶσα μίξις κρᾶσις, ἀλλὰ πᾶσα κρᾶσις μίξις. καθολικώτερα δ' ἡ μίξις, ἢ ὑδρὶ τὴν ὑγρῶν, ἢ ἐπὶ τῶν ξηρῶν. Ἔτι ἀναστρέφει τὸ γένος, εἴτινος κοινωνεῖ τὸ εἶδος, ὃ ἀδιαίρετον ὅλως ὑπάρχον τοῖς ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος. οἷον εἰπέτης, ὡς ὁ ξενοκράτης, ἀριθμὸν τὴν ψυχήν. εἰ μὲν δ' ψυχὴ, ζῴων κοινωνεῖ. ὁ δὲ τῶν ἀριθμῶν, ἔστι σωματικὸς, ἔστι ἄρτιος, ζῴων κοινωνεῖ. Ἔτι εἰ ἐναντίον ἔχει τὸ εἶδος, σκοπεῖν εἰ μὴ τὸ αὐτὸ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, ἢ μὴ ὑπὸ τὸ ἐναντίον ᾧ γένει, εἰ ἔχει τὸ γένος ἐναντίον. τὰ δ' ἐναντία, ἢ ὑπὸ τὸ αὐτὸ γένος ἐστὶν, ὥσπερ λευκὸν καὶ

μέλαν

εἶλις εἶπε, τὸ ὂν τὸ ἵππος, ἢ τὸ ὂν τὸ ὄνος γένος. ταῦτα γὰρ ἐπ' ἴσης εἰσί. πᾶν δὲ ὄν, ἕν. καὶ πᾶν ἕν, ὄν.

Ἔτι σκοπεῖν δεῖ, εἴτι ἄλλο γένος ὂν τὸ ἀφροδίτης εἶλις, ὃ μήτε περιέχει τὸ ἀφροδίτη γένος, μήτε ὑπ' ἐκείνου περιέχεται, ὡς εἶναι ὑπάλληλον. λέγεται γὰρ τὸ πόρκος καὶ τὸ ζῷον, λέγεται μὴ τὸ ὄρνεον, ἀλλ' ὅμως ὂν τὸ ὄρνεον ὑπὸ τὸ ζῷον. εἰ δ' οὕτω μὴ ὂν τὸ γένος ἐκεῖνο, ἢ περιεχόμενον, ἢ περιέχον τὸ ὁμολογούμενον γένος, ἀνῄρηται καὶ τὸ γένος. εἰ δὲ ἢ περιέχει, ἢ περιέχεται, κατασκευάζεται. οἷον, εἴτις τὴν δικαιοσύνης τινὰ ἐπιστήμην γένος θείη. ὂν δὲ καὶ ἡ ἀρετὴ γένος αὐτῆς. καὶ ὅτι ἡ ἐπιστήμη τινὰ ἀρετὴν περιέχει, ὅτι ἡ ἀρετὴ τινὰ ἐπιστήμην, ὥστε ἀνῄρηται τὸ γένος.

Ἔτι ὁμολογουμένου τοῦ λεγομένου γένους ὑπάρχει ᾧ εἶδει, ἀμφισβητουμένου δὲ εἴπερ ὡς γένος ὑπάρχει, ἀρκτέον τὸ δεῖξαι τὴν ἐπάνω γενῶν ᾧ τί ὂν τοῦ εἴλους κατηγορούμενον. καὶ ὅτω καταστευάζεται, ὅτι γένος τὸ ἀφροδίτην τοῦ ζῴου. εἰ δ' ἁπλῶς ὑπάρχειν ἀμφισβητεῖται τὸ ἀφροδίτην γένος, οὐκ ἀρκτέον δεῖξαι τὴν ἐπάνω τί γενῶν, ἐν ᾧ τί ὂν τοῦ εἴλους κατηγορούμενον. οἷον, εἴτις τὴν βαδίσεως γένος ἀποδώσει τινὰ φορὰν, οὐκ ἀποκτέον δεῖξαι, ὅτι κίνησίς ἐστιν ἡ βάδισις, πρὸς τὸ δεῖξαι ὅτι φορά ἐστιν. ἐπεὶ καὶ ἄλλαι κινήσεις εἰσίν. ἀλλὰ προσδεικτέον ὅτι ὀλίνος μετέχει ἡ

πος δ'. σκοπεῖν οὕτω χρή, εἰ τοιοῦτόν τι συμβαίνει, ὥστε ἀναιρεῖσθαι τὸ γένος. εἶστε γὰρ τις ἴσως, τῷ δοξαστῷ γένος τὸ ὄν. δ' γοῦν δοξαστόν, καὶ τῷ μὴ ὄντος κατηγορεῖται. τὸ δὲ ὄν, καὶ τῷ μὴ ὄντος τὸ πέφυκε κατηγορεῖσθαι. δ' ἂν μὴ ὄν, δοξαστὸν μέν. δόξα γὰρ ἔστιν αὐτῷ, οὐχ ὅτι ὄντι, ἀλλ' ὅτι οὐκ ὄντι. δ' δὲ μὴ ὄν, οὐκ ὄντι ποτέ. εἰ δὲ κατηγορεῖται καὶ ὁ ἄνθρωπος καὶ τοῦ σωκράτους, καὶ δ' ζῷον καὶ τοῦ σωκράτους, γένος ἂν εἴη τὸ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ μηδενὸς τῶν εἰδῶν τοῦ ζώου γένος, ἐνδέχοιτο μετέχειν δ' πλείω ὧν ᾧ γένει. οἷον, εἴ τις τῶν κίνησιν γένος τῆς ἡδονῆς, εἰ γοῦν μετέχει ἡ ἡδονὴ μήτε αὐξήσεως, μήτε μειώσεως, μήτε ἀλλοιώσεως, μήτε μεταβολῆς καὶ τόπου. Ἔτι μηδὲ γένεσις, μηδὲ φθορᾶς. ταῦτα γὰρ εἴσι τοῦ τῆς κινήσεως εἴδη. πῶς ἂν εἴη ἡ ἡδονὴ τῶν κίνησιν; ἀδύνατον δὲ τοῦ γένους μετέχειν τι, εἰ μὴ τῶν εἰδῶν τινος αὐτοῦ μετέχει. οἷον, ὁ ἄνθρωπος μετέχει τοῦ ζώου. μεθέξει τοίνυν καὶ ἑνὸς τῶν εἰδῶν τοῦ ζώου, ἢ τοῦ λογικοῦ ζώου, ἢ τοῦ ἀλόγου. ὥστε ἄρα καὶ τοῦ λογικοῦ μετέχει, καὶ γένος ἐστὶ δ' ζῷον τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ ὠοῦ πλέον ἐστὶ τοῦ γένους τὸ λεγόμενον εἶδος. οἷον εἴ τις εἶστε, τὸ ὂν γένος τοῦ δοξαστοῦ. τὸ δ' δοξαστόν, ὠοῦ πλέον τοῦ ὄντος. καὶ δ' καὶ τὸ ὂν καὶ τὸ μὴ ὂν δοξαστόν ἐστιν. Ἔτι εἰ ἐπ' ἴσων λέγεται τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος. ὠοῦ πλέον δ' ἀεὶ τὸ γένος τοῦ εἴδους. οἷον,

εἴτις

δὲ ἐν ᾧ τί ἐστιν, εἴη ἂν. οἷον εἰ ἐστὶ τις, τὸ γελαστικὸν γένος τοῦ ἀνθρώπου. ἐπεὶ γὰρ ἐν ᾧ τί ἐστι καταγορεῖται, τὸ γένος. εἰ ἐστὶ τις τὸ ζῷον. καὶ ἐπεὶ ἐν ᾧ τί ἐστι καταγορεῖται, γένος ἐστὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἔτι εἰ μὴ ἐν τῇ αὐτῇ διαιρέσει ἐστὶ γένος καὶ τὸ εἶδος, γένος ἐστὶν οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ἐν τῇ αὐτῇ, γένος ἐστίν. οἷον, εἰ ἐστί τις γένος τοῦ ἀνθρώπου τὸ ἐπιστήμων. ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη, οὐσία τοιόν. ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὑποκείμενον οὐσίαν ἀναίρεται. Ἔτι εἰ ἐνδέχεται μετέχειν τὸ γένος τοῦ τεθέντος εἴδους. ὅρος δὲ τοῦ μετέχειν, τὸν ἐνδεχόμενον τὸν τοῦ μετεχομένου λόγον. οἷον, ὁ ἄνθρωπος μετέχει τοῦ ζώου, ὅτι ἐνδέχεται μὴ τὸν τοῦ ζώου ὁρισμόν. ἐστὶ δ' ἔμψυχος αἰσθητικὴ ὁ ἄνθρωπος, ἐστὶ δὲ ζῷον τοῦ ἀνθρώπου. σκεπτέον οὖν εἰ μετέχει ἐστὶν γένος τοῦ ὑποκάτω εἴδους, ἀναιρεῖται δ' ὑπεῖναι ἐστὶ γένος. εἰ δὲ ἐστὶ μετέχει, μετέχει δὲ μᾶλλον ἐστὶ εἶδος τοῦ γένους, γένος τὸ τεθὲν ἔσται. οἷον ἔστιτός τοῦ ὄντος γένος τί. ἐκεῖνο τοῦτο ἀνάγκη μετέχειν τοῦ ὄντος. πᾶν δ' ὃ ἔστιν, ὥστε ἀναιρεῖται ἐστὶ γένος. εἰ δὲ μετέχει τὸ κάτω τοῦ ἄνω, γένος ἂν εἴη τὸ ἄνω, ὅτι μὴ τὸν αὐτοῦ ὁρισμὸν δέξεται. Ἔτι εἰ καταπίπτοντος τὸ ἀκροδοθὲν εἶδος ἀληθεύεται, ἐστὶ δὲ γένος μή. ἐστὶ γὰρ τὸ εἶδος κατηγορεῖται, μὴ τὸ γένος κατηγορηθήσεται. ἐστὶ μὲν δὲ τὸ ἀνάπαλιν. ἐστὶ δὲ γὰρ ἐστὶ κατηγορεῖται ἐστὶ γένος, καὶ τὸ εἶδος κατηγορεῖται. κατηγορεῖται δὲ τὸ ζῷον τοῦ ἵππου, ἀλλ' ὁ ἄνθρω-

λογος πλέονα, μᾶλλον γαρ ἀγαθὸν ποιεῖ ὁ λόγος τὸν ἔχοντα, ἢ ὁ πλοῦτος. ὑβρισὰς δ' ἡ αὐθάδεις τοὺς ἔχοντας ὁ πλοῦτος ποιεῖ. Ἔτι ἀπὸ τῶν πλώσεων, καὶ τῶν χρήσεων, καὶ τῶν πράξεων, καὶ τῶν ἔργων, καὶ ταῦτα ἀπ' ἐκείνων. οἷον, εἰ δ δικαίως τοῦ ἀνδρείως αἱρετώτερον, καὶ ἡ δικαιοσύνη τῆς ἀνδρείας. καὶ εἰ ἡ χρῆσις τοῦδε καὶ ἡ πρᾶξις βελτίων, καὶ τοῦτο βέλτιον τοῦδε. οἷον γραφὶς μαχαίρας. ὅτι τὸ μὴ, ἔργον δ γράφειν. τὸ δὲ, τὸ σφάττειν.

Ἔτι δεῖ διελέσθαι ποσαχῶς τὸ αἱρετὸν λέγεται, ὅτι συμφέρον, καὶ ὅτι καλὸν, καὶ ὅτι ἡδύ. αἱρετώτερον οὖν δ πρὸς πλείονα ἢ πρὸς ὀλίγα. οἷον φάρμακον ἡδύ, τοῦ πικροῦ φαρμάκου.

Κεφάλαιον. ς'.

Α Α Α' ταῦτα μὲν τὰ ΧΠ συμβεβηκὸς πρόβλήματα, καὶ αἱ ἀναιρέσεις τούτων καὶ αἱ κατασκευαί. ἑπτέον τοίνυν πῶς καὶ πρὸς τὴν γνωρίμων, καὶ ὅπως ἀναιρετέον καὶ κατασκευάζονται. πρῶτον μὲν οὖν βλέπειν δεῖ εἰ τὰ συγγενῆ πάντα ᾧ λεχθήσεται, ἔστιν ᾧ μὴ κατηγορεῖται δ τι τὸν γένος. εἰ δ' μὴ ἐκείνου κατηγορεῖται, οὐκ ἂν εἴη γένος. εἰ δὲ καὶ ἐκείνου κατηγορεῖται, πολλοῦ ἂν ᾧ τί ἐστι, γένος ἂν εἴη. οἷον εἴ τις, τὸ ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν γένος. εἰ τὶς ἡδονὴ μὴ ἀγαθὸν, ἆρα δ γένος δ ἀγαθὸν τὸ ἡδονῆς. Ἔτι εἰ μὴ ἐν ᾧ τί ἐστι κατηγορεῖται, οὐκ ἂν εἴη γένος. εἰ

δὲ

γεῖν μὴ δεῖ ποιεῖν μᾶλλον, ἢ δ' δοκεῖν βιάστας πρὸς τοὺς φίλους βαλόμεθα. Ἔτι τὰ ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου τῶν ἀναγκαίων βελτίω, ἐνίοτε δὲ μὴ αἱρετώτερα. βέλτιον γὰρ τὸ ζῆν, ἢ τὸ μὴ ζῆν. ἢ δὲ τὸ μὴ ζῆν, ἔστι ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου. αὐτὸ δὲ τὸ ζῆν, ἀναγκαῖον. ἐνίοτε δὲ τὰ βελτίω ἐχὶ μὴ αἱρετώτερα. τὸ γὰρ εἰ βελτίω, ἀναγκαῖον καὶ αἱρετώτερον. τὸ γὰρ φιλοσοφεῖν, βέλτιον τοῦ χρηματίζεσθαι, ἀλλ' ἐχ' αἱρετώτερον ἢ ἐνδεᾶ τῶν ἀναγκαίων. τὸ δ' ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου ἔστιν, ὅταν ὑπάρχοντων τῶν ἀναγκαίων, ἄλλα τινὰ προσκαταβιβάζηται τῶν καλῶν. χωδὸν δ' ἴσως αἱρετώτερον μὴ τὸ ἀναγκαῖον ἔστι, βέλτιον δὲ τὸ ἐκ τοῦ ἐνδεχομένου. Ἔτι εἰ τόδε μὴ ἄνευ τοῦδε αἱρετὸν, τὸ δὲ ἄνευ τοῦ δε, μὴ ὂν, δυνάμει ἄνευ φρονήσεως, ἐχ αἱρετόν. φρόνησις δὲ ἄνευ δυνάμεως, αἱρετόν. καὶ δυοῖν, εἰ θατέρου ἀρνόμεθα, ἵνα τὸ λοιπὸν δόξῃ ἡμῖν ὑπάρχειν, ἐκεῖνο αἱρετώτερον, ὃ βαλόμεθα δοκεῖν ὑπάρχειν. οἷ', φιλοφρονεῖν ἀρνάμενα, ἵνα δύφυεῖς εἶεν δόξωμεν. Ἔτι τῶν ὑπὸ τὸ αὐτὸ εἶδος, τὸ ἔχον τινὰ οἰκείαν ἀρετὴν, τοῦ μὴ ἔχοντος βέλτιόν τι καὶ αἱρετώτερον. οἷ', αἱρετώτερον σιδηρᾶ μάχαιρα τὴ κεχρυσωμένης, καὶ μὴ τιμνόσης ὡς δεῖ. ἀμφοῖν δ' ἐχόντοιν, τὸ μᾶλλον ἔχον. Ἔτι εἰ τὸ μὲν ποιεῖ ἀγαθὸν ἐκεῖνο ᾧ ἂν παρῇ, τὸ δὲ μὴ ποιεῖ, αἱρετώτερον τὸ ποιοῦν. καθάπερ καὶ θερμότερον τὸ θερμαῖνον, τοῦ μὴ. οἷ', λό-

δαιμονίας. ἔσω αὖθις ὑγεία ἔχουσα μέρη ἀγαθοῦ ἓξ, ὡς ἔστιν τέλος πρὸς τέλος, τὴν εὐδαιμονίαν, πρὸς τὴν ὑγείαν, ἀγαθὸν μᾶλλον καὶ λόγου διαφέρον. ἔσω δὲ καὶ τὸ ποικίλον τῆς ὑγείας τὸ ὑγιεινὸν δηλονότι σπέρμα, τέσσαρα ἔχον μέρη τοῦ ἀγαθοῦ, ὡς ἔστιν τὴν ὑγείαν πρὸς αὐτὸ ὁμοιότητα. συγκείνομεν δὲ τὴν ὑγείαν, πρὸς τὸ ποικίλον τῆς εὐδαιμονίας, μὴ ὡσὶ πλείονι ὑποδεέχων ἡ εὐδαιμονία τῆς ὑγείας, τέλος τέλους. ἡ αὐτὴ ἡ εὐδαιμονία τοῦ οἰκείου ποικίλου. τοῦτο γὰρ ἡ ὁμοιότης ἐστίν. τῆς δὲ ὑγείας διαφορά, βέλτιον τῆς ὑγείας τὸ ποικίλον τῆς εὐδαιμονίας. Ἔτι ᾧ ἕπεται μεῖζον ἀγαθὸν, τοῦτο αἱρετώτερον. ἕπεται γὰρ ἀρετῇ μὴ, σωτηρία. λόγῳ δὲ, δόξα. αἱρετώτερον ἄρα ἀρετὴ λόγου. Ἔτι ὃ ἐν παντὶ καιρῷ, ἢ ποτὲ χρησιμώτερον, οἷον ἄρδος τοῦ πόνου. τοῦ πόνους γὰρ ἐν χειμῶνι ἄχρηστοι. Ἔτι δ' ὡσὶ φανερώτερον, τοῦ ἧττον τοιούτου βέλτιον, οἷον λόγος τοῦ τοιούτου. Ἔτι δ' χαλεπώτερον αἱρετώτερον. μᾶλλον γὰρ ἀγαπῶμεν ἔχοντες ὃ μὴ ῥᾴδιόν ἐστι λαβεῖν. Ἔτι δ' ἰδιαίτερον, τοῦ κοινοτέρου, οἷον ἀνδραγαθίας τοῦ καὶ πόλεμον τοῦτος, ἢ δόξα, ἢ λόγος. ταῦτα γὰρ ἰδιαίτερα. ἐκεῖνο δὲ εἰ γίνεται, μετὰ πολλῶν ὅμως γίνεται.

Ἔτι ὧν ἕνεκα σὺ φίλου μεταχεῖν αἱρετώτερον, ἢ ὧν μή. καὶ ἃ πρὸς τὸν φίλον πρᾶξαι μᾶλλον βουλόμεθα, ἢ ἃ πρὸς τὸν τυχόντα. οἷον, τὸ δικαιοπραγεῖν

ἀνθρώπῳ μ̀, ἡ ἀρετὴ. ἴσως δὲ, ὁ δρόμος. ἀρετὴ ἄρα δρόμε τιμιώτερον, ἐπεὶ ἢ βελτίων ἄνθρωπος ἴσως. Ἔτι αἱρετώτερον δ̀ τέλ⊖, τῶν πρὸς ᾧ τέλει. οἷον ὑγεία τῦ φαρμακεύεσθαι. δυοῖν δὲ τῶν πρὸς τέλ⊖ ὄντων, αἱρετώτερον δ̀ ἔγγιον τῦ τέλες. τῶν γὰρ πρὸς δ̀ τέλ⊖, τὸ μ̀ ἔγγιον, τὸ δὲ πορρώτερον, ὥσωερ τὸ περιπατητικὸν, ἢ τὸ φάρμακον. αἱρετώτερον οὖν δ̀ φάρμακον τῦ περιπατητικοῦ. Ἔτι ὁ πρὸς τὸ τῦ βίε τέλ⊖ σωτεῖνον αἱρετώτερον ἢ πρὸς ἄλλότι. οἷον ἀρετὴ αἱρετώτερον πλέτε. τέλ⊖ δὲ τῦ ἀνθρωπίνε βίε ἡ εὐδαιμονία, πρὸς ἣν ἡ ἀρετὴ σωτεινή. ὁ δὲ πλῆτος, πρὸς τὴν τύχην. Ἔτι δύο ποιητικῶν ὄντων, ὅ δ̀ τέλ⊖ βέλτιον, ἢ αὐτὸ βέλτιόν ἐστι. φρονήσεως γὰρ ὑγείας, φάρμακον. ἢ ποιήσεως εὐεξίας, γυμνάσιον. εὐεξία δὲ κρεῖττον ὑγείας, ἢ γυμνάσιον τῦ φαρμάκε βέλτιον. Ποιητικὸ δὲ ἢ τέλες σύγκρισις ἐκ τῦ ἀνάλογον, ὅταν πλείονι ὑπερέχει δ̀ τέλος τῦ τέλες, ἢ ἐκεῖνο τῦ οἰκείε ποιήσε. οἷον, εἰ ἡ εὐδαιμονία ὑπερέχει ὑγείας πλείονι, ἢ ὑγεία ὑγιάσε, τὸ ποιητικὸν εὐδαιμονίας βέλτιον ὑγείας. ἔστω γὰρ ἡ εὐδαιμονία, ἔχουσα φέρε δώδεκα μέρη εἰς ἀγαθόν. δ̀ δὲ ποιητικὸν τ̀ εὐδαιμονίας, ἔχον μέρη εἰς ἀγαθὸν ὀκτὼ, ὡς ἔστιν ἡμιόλια τὰ μέρη τῦ ἀγαθῦ τ̀ εὐδαιμονίας, πρὸς τὰ μέρη τῦ ἀγαθῦ τῦ φρονήσεως τ̀ εὐ-

λογος ἔνδοξον. καὶ ἐὰν ὁ λόγος ὐκ ἔνδοξον, οὐδὲ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ἡ ἀρετὴ ὐκ ὠφέλιμον, οὐδὲ ὁ λόγος ἔνδοξον.

Κεφάλαιον. ε'.

ΙΓΟΜΕΝ ὅτι μὴ τὰ συγκειμενα ἐπὶ τοῦ ἑτέρου συμβεβηκὸς ταπτονται. οἷον, ποῖον αἱρετώτερον ὁ φιλεῖσθαι, ἢ ἡ λόγος; καὶ ποῖον τιμιώτερον σ' γῆρας τὸ ἄφρον, ἢ ἡ νεότης ἡ φρόνιμος; μὴ τὰ τοιαῦτα. ὧν ὁ τόποι ὅτοι. πρῶτον μὲν οὖν τὸ πολυχρονιώτερον μὴ βεβαιότερον, τοῦ ἧττον τοιοῦτο αἱρετώτερον. ὡς ἡ δύλογία τοῦ ἀνδριάντος ἢ νικητῆ, καὶ πίνδαρον. Ἔτι ὃ ἂν μᾶλλον ἕλοιτο ὁ φρόνιμος, ἢ ὁ ἀγαθὸς ἀνὴρ, ἢ ὁ νόμος ὁ ὀρθὸς, αἱρετώτερον. οἷον, ἡ σωυσὴ τ' ἀνίσεως.

Ἔτι σ' ὅπερ τὸ δι' ὅτι, τοῦ μὴ ἕνεκα τιμιώτερον. οἷον, ἡ δικαιοσυνὴ τοῦ δικαίου. ἡ μὲν γὰρ δικαιοσυνὴ, ἕνεκα ἀγαθοῦ. τὸ δὲ δίκαιον, οὔ. Ἔτι τὸ δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν, τοῦ δι' ἕτερον αἱρετοῦ αἱρετώτερον. οἷον, ὑγεία φλεβοτομίας. τὸ μὲν γὰρ, δι' ἑαυτὸ αἱρετὸν. σ' δὲ, δι' ἕτερον. Ἔτι σ' καθ' αὐτὸ, τοῦ κατὰ συμβεβηκὸς αἱρετώτερον. οἷον, τὸ τοῦ φίλους δικαίους εἶναι, τοῦ τοῦ ἐχθροὺς. τὸ μὲν γὰρ, καθ' αὐτὸ αἱρετὸν, φίλοι γὰρ οἷς βουλόμεθα πάντα τὰ ἀγαθά. σ' δὲ τοῦ ἐχθροὺς δικαίους εἶναι, θέλομεν δι' ἄλλότι, ἵνα μὴ ἡμᾶς ἐχθραίνοντες βλάπτωσιν.

Ἔτι τὸ ᾧ βελτίονι ὑπάρχον τιμιώτερον. οἷον, ἀνθρώπῳ

λιμος ἢ ψυχήν. εἰ δὲ ὅτι ἢ ψυχὴν ὠφέλιμον, πολλῷ μᾶλλον ὅτιν ἔνδοξον. ἄλλος, δυοῖν δοθὲ δυοῖν λειομένοιν. οἷον, ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον μᾶλλον, ἢ ὁ λόγος ἔνδοξον. εἰ μὴ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον, οὐδὲ ὁ λόγος ἔνδοξον. εἰ δὲ ἔνδοξον ὁ λόγος, πολλῷ μᾶλλον ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. Ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίως ὑπαρχόντων τειχῶς, καὶ θάτερον ὡδὶ τῷ μᾶλλον τῶν ὕσδερον ῥηθέντων τρόπων ἐλέγχε. ἢ ἔν τι συμβεβηκὸς δυσὶν ὁμοίως ὑπάρχει, καὶ ὅτι τὸ ἓν θάτερον, ἢ ἀναστρεπτικὸν, ἢ καταστρεπτικόν. οἷον, τὸ ἔνδοξον ὁμοίως ὑπάρχει καὶ ᾧ λόγῳ καὶ τῇ ἀρετῇ, ἢ μᾶλλον δοκεῖ ὑπάρχειν. εἰ τὸ ἓν ἔνδοξον, καὶ θάτερον ἔνδοξον. καὶ εἰ τὸ ἓν οὐκ ἔνδοξον, οὐδὲ θάτερον ἔνδοξον. ἢ δύο συμβεβηκότα ἑνὶ ὑποκειμένῳ δοκεῖ ὑπάρχειν ὁμοίως. εἰ θάτερον ὑπάρχει, καὶ θάτερον. εἰ θάτερον οὐχ ὑπάρχει, οὐδὲ θάτερον. οἷον, ὁ λόγος ὁμοίως δοκεῖ καὶ ἀγαθὸν καὶ ὠφέλιμον. ἐὰν ἀγαθὸν, καὶ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ὠφέλιμον, καὶ ἀγαθόν. εἰ δὲ μὴ ἀγαθὸν, οὐδὲ ὠφέλιμον. καὶ εἰ μὴ ὠφέλιμον, οὐδὲ ἀγαθόν. ἢ εἰ δύο συμβεβηκότα δυσὶ λιοῖν ὑποκειμένοις ὁμοίως ὑπάρχουσι. ἐὰν θάτερον ἑνὶ, καὶ θάτερον ᾧ ἑτέρῳ. ἐὰν οὐχ ἑνὶ θάτερον, οὐδὲ ᾧ ἑτέρῳ θάτερον. οἷον, ὁμοίως δοκεῖ ὑπάρχειν ᾧ τι λόγῳ τὸ ἔνδοξον, καὶ τῇ ἀρετῇ τὸ ὠφέλιμον. ἐὰν ὁ λόγος ἔνδοξον, καὶ ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον. καὶ ἐὰν ἡ ἀρετὴ ὠφέλιμον, καὶ ὁ λό-

πικὸν, αἱ τῶν κακῶν ὁμιλίαι. πάλιν ὧδε τ καταστικτικῆς, ἡ ἀμέλεια κακὸν, διότι ἡ φθορὰ ταύτης καὶ τὸ φθαρτικὸν τῶν ἀγαθῶν. ἡ μὲν γὰρ φθορὰ τ ἀμελείας, καὶ φθαρτικὸν, οἱ ἀγαθοὶ λόγοι τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν. Ἔτι ἐκ τῶν ὁμοίων. οἷον, εἰ ὠφελιμώτερον μία πλειόνων, ὡς ἰατρικὴ ὑγιεινοῦ καὶ νοσώδους, καὶ δόξα μία πλειόνων. δοξάζειν γάρ τις καὶ ψευδῆς καὶ ἀληθινόν, πλείονα ὄντα. καὶ αὔξησις ἀναστικτικῶς. εἰ μὴ ὠφελιμώτερον τῶν ἐναντίων μία, οὐδὲ δόξα μία τῶν ἐναντίων. ὅμοιον δέτι ἡ ὠφελιμώτερον τῇ δόξῃ. ἕξεις γὰρ τ ψυχῆς, καὶ ἀμφότεραι γνωσικαί. Ἔτι ἐκ τοῦ μᾶλλον ἢ ἧττον. εἰσὶ δὲ τῶν τοιούτων τόποι τέτταρες. εἷς μὲν εἰ ἀκολουθεῖ τ μᾶλλον ᾧ μᾶλλον, ἢ τὸ ἁπλῶς ᾧ ἁπλῶς ὑπεκειμένῳ συμβέβηκε. ἢ εἰ ἔστιν, κἀκεῖνο. οἷον εἰ τὸ μᾶλλον ἀδικεῖν μᾶλλον κακὸν, καὶ τ ἁπλῶς ἀδικεῖν ἁπλῶς κακόν. ἄλλος, ἐνὸς μὲν δύο λεγομένῳ ὑποκειμένω. ἀναστικτικὸς μέν, ἐκ τοῦ μᾶλλον. καταστικτικὸς δὲ, ἐκ τοῦ ἧττον. οἷον, ὁ λόγος μᾶλλον ἔνδοξον, ἢ ὁ πλοῦτος. εἰ ὁ λόγος οὐκ ἔνδοξον, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐδὲ ὁ πλοῦτος. ἐκ τοῦ ἧττον δὲ καταστικτικός. οἷον, εἰ ὁ πλοῦτος ἔνδοξον, πολλῷ μᾶλλον ἔνδοξον ὁ λόγος. ἄλλος, δυοῖν μὲν ἑνὸς ὑποκειμένῳ λεγομένοιν. οἷον, ὁ λόγος μᾶλλον ἔνδοξον, ἢ τὸ ψυχὴν ὠφέλιμον. εἰ οὐκ ὄντος ἔνδοξος, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ὠφέλιμος

λιμος

δικαιοσύνη, ὁ δίκαιος καὶ τὸ δίκαιον, πτῶσις δὲ τὸ δικαίως. τῇ δὲ ἀνδρείᾳ, ὁ ἀνδρεῖος καὶ τὸ ἀνδρεῖον, πτῶσις δὲ τὸ ἀνδρείως. εἰ γὰρ ἡ δικαιοσύνη ἀγαθὸν, καὶ ὁ δίκαιος, καὶ τὸ δίκαιον, καὶ τὸ δικαίως. εἰ δὲ ὁ δεῖ, ὁπὶ ἐκεῖνα. καὶ ἀντιστρόφως εἰ ἐκεῖνα, καὶ δεῖ. καὶ αὔξησις ἐπὶ τῆς ἀνδρείας καὶ τῶν ἄλλων ἀρετῶν. Ἔτι καὶ ἀπὸ τῶν γενέσεων καὶ φθορῶν ἔστιν ἐπιχειρεῖν, καὶ τῶν ποιητικῶν, καὶ τῶν φθαρτικῶν. ὧν γὰρ αἱ γενέσεις, ἢ τὰ ποιητικὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ αὐτὰ ἀγαθά. ὧν δὲ αἱ φθοραὶ καὶ τὰ φθαρτικὰ τῶν ἀγαθῶν, ἢ αὐτὰ τῶν κακῶν. ἢ ἀνάπαλιν, εἰ αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν, καὶ αἱ γενέσεις αὐτῶν καὶ τὰ ποιητικὰ τῶν ἀγαθῶν. εἰ δὲ αὐτὰ τῶν κακῶν, καὶ αἱ φθοραὶ καὶ τὰ φθαρτικὰ αὐτῶν τῶν ἀγαθῶν. εἰ δὲ αὐτὰ τῶν ἀγαθῶν, αἱ φθοραὶ αὐτῶν καὶ τὰ φθαρτικὰ, τῶν κακῶν. ὅτι δὲ ἐντεῦθεν καὶ ἀνασκευάζειν καὶ κατασκευάζειν ἐπὶ τὸ συμβεβηκότος. οἷον εἴτις εἶπεν, ἡ ἀρετὴ φαῦλον, ἀνασκευαστέον ὅτι ὁ φαῦλον. ἡ γὰρ γένεσις αὐτῆς τῶν καλῶν. ἡ γὰρ ἀγαθοπραξία, γένεσις τῆς ἀρετῆς. καὶ τὸ περιέχειν ἑαυτοῖς, ποιητικὸν τῆς ἀρετῆς. καὶ αὔξησις οὐ φαῦλον ἡ ἀρετὴ, ἐπεὶ ἡ φθορὰ ταύτης καὶ τὸ φθαρτικὸν τῶν κακῶν. φθορὰ δὲ ἀρετῆς, ἡ κακοπραξία, καὶ φθαρ-

μὴ δλαχείνων ὡδὶ ᾧ ἐχθρῷ, φαίη ἄν εἰς τὸ μισεῖν, πῶς ἂν ὡδὶ ᾧ φίλῳ δλαχεινεῖ εἰς τὸ ἀγαπᾶν; Ἔτι εἰ ὄβι τί ἀναντίον ᾧ συμβεβηκότι, σκοπεῖν εἰ καὶ τούτῳ δεκτικόν ὄβι τὸ ὑποκείμενον. εἰ γὰρ μὴ δεκτικὸν ἐκείνῳ, οὐδὲ τούτῳ. εἰ δὲ δεκτικὸν ἐκείνῳ, κατασκευασθήσεται, ὅτι καὶ τούτῳ ἂν εἴη δεκτικόν. ὁμοίως δὲ καὶ ὅτι ὡδὶ συμβέβηκεν ἐκεῖνο ᾧ πράγματι, ἀλλὰ μόνον δυνατὸν ὡδὶ συμβῆναι, καὶ δεκτικόν ὄβιν ἐκείνῳ τὸ πρᾶγμα. οἷον, εἴρηκέ τις τὸν ὡδὶ σήμερον λευκόν. ἐπεὶ ᾧ λευκῷ ἐναντίον τὸ μέλαν, οὐκ ὄβι δὲ δεκτικὸν τοῦ μέλανος ἡ ὡδὶ σήμερον, οὐδὲ λευκὸν ἂν εἴη. εἴρηκέ τις ἄλλος, τὸν λίθον τοῦτον λευκόν, ὄβι δεκτικὸς ὁ λίθος τοῦ μέλανος, ἀλλ' οὐ δὴ τοῦτον λευκὸς ἂν εἴη ὁ λίθος, ἀλλὰ δεκτικὸς μόνον τοῦ λευκοῦ, κατασκευασθήσεται. Ἔτι ἐκ τῶν ἀντικειμένων. εἰ ἡ ὡδὶ σήμερον ὑγίεια, καὶ τὸ ὡδὶ σήμερον ὑγιεινόν. εἰ δ' ἐκεῖνο οὐκ ὄβιν, οὐδὲ τοῦτο. τοῦτο ἐκ τῶν πρώτων. ἐκ τῶν ἐναντίων δέ, εἰ τὸ ἀγαθὸν ὠφέλιμον, τὸ κακὸν βλαβερόν. εἰ ἐκεῖνο μή, οὐδὲ τοῦτο. ἐκ τῶν κατὰ σοφίαν καὶ ξύνεσιν, εἰ ἡ τυφλότης μῶμον φέρει, ἡ ὄψις ἔπαινον. εἰ ἐκεῖνο μή, οὐδὲ τοῦτο. ἐκ δὲ τῶν κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν, εἰ τὸ μανθάνειν ἀγαθόν, τὸ μὴ μανθάνειν οὐκ ἀγαθόν. εἰ δὲ τοῦτο μή, οὐδ' ἐκεῖνο. Ἔτι ἐκ τῶν συζυγιῶν καὶ τῶν πτώσεων. σύζυγα δέ εἰσι τῇ μὲν δικαιοσύνῃ,

ταῦτα πάντα ἀναισθησιακὰ τῶ συμβεβηκότος. εἰ δὲ μὴ τρόπον οἰκεῖον ᾧ πράγματι προσῆκε τὸ συμβεβηκὸς, χρήσιμον εἰς καταισθησιν. Ἔτι ἐπεὶ τὰ ἀναίδια συμπλέκονται μὴ ἐξαχῶς, ἀναιδιοῦνται δὲ πραχῶς. ὃ ἂν οὖν φίλος δῦ ποιεῖν, πρὸς ὃ οὖν ἐχθρὸς κακῶς, ἐκ ἀναίδιον ἔστιν. ἦθος γὰρ μετείη ταῦτα, καὶ ὁ αὐτὸς καὶ εἰς ἕξει ταῦτα. καὶ αὖθις. ὃ οὖν φίλος κακῶς ποιεῖν, πρὸς ὃ οὖν ἐχθρὸς καλῶς, ἐκ ἀναίδια. τῶ γὰρ αὐτῶ ἦθος ἔστι μὴ φαύλω, καὶ ὁ αὐτὸς μὴ εἰς ὀργὴσειεν ἐπὶ ταῦτα. τὸ δὲ οὖν φίλος δῦ, πρὸς ὃ οὖν ἐχθρὸς δῦ. καὶ ὃ οὖν φίλος κακῶς, πρὸς τὸ οὖν ἐχθρὸς καλῶς. μὴ ὃ οὖν φίλος δῦ ποιεῖν, πρὸς τὸ οὖν φίλος κακῶς. καὶ αὖθις. τὸ οὖν ἐχθρὸς δῦ ποιεῖν, πρὸς ὃ οὖν ἐχθρὸς κακῶς, ἀναιδίωσιν ἔχει, ὡς ἀναιδίου ἦθος δηλονότι, ᾧ αὐτῷ πλείονα ἀναίδια συμβαίνει γίνεσθαι. ᾧ γὰρ οὖν φίλος δῦ ποιεῖν, δύο ἀναίδια εἰσὶ, τό, τε οὖν φίλος καλῶς, καὶ ὃ οὖν ἐχθρὸς δῦ. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν ἄλλων ἑκάστω τὸν αὐτὸν τρόπον. ἐνθυμητέον οὖν χρὴ, ἔκλινος ἐξ ἀμφοτέρων ἀναισθήσεται τὸ λεχθὲν, μὴ ἔκτινος καταισθήσεται. οἷον, εἰρήκεμεν, ὅτος οὖν φίλος ἀγαπᾷ, καὶ γὰρ οὖν ἐχθρὸς μισεῖ, ἢ καὶ τὸ μὴ οὖν ἐχθρὸς ἀγαπᾷ, καὶ ἀναισθάνεται τὸ συμβεβηκός. ἀναισθήσεται δὲ, ὃ οὖν φίλος ἀγαπᾶν, ἢ ὅτι οὖν φίλος κακῶς ποιεῖν, ἢ ὅτι καὶ τὸς ἐχθρὸς καλῶς. ὁ δὲ

καὶ ζῶον εἶναι, καὶ λογικόν, καὶ γλαστικόν. εἴγουν ἂν ἔχει τὸ προκείμενον ταῦτα, ἀναιρεῖται ὃ εἶναι. εἰ δ' ἔχει, κατασκευάζεται. οἷον, ὁ εἰπὼν ἀγαθὸν τὸν χρυσὸν, καὶ ὅτι ὠφέλιμον, καὶ ὅτι χρήσιμον, καὶ πολλάκις εἶπε. τούτων οὖν δειχθέντων εἶναι, ἢ τινῶν ἐξ αὐτῶν, κατασκευάζεται τὸ συμβεβηκὸς. μὴ δειχθέντων δὲ, ἀναιρεῖται. Ἔτι μεταφέρειν τὸ ὄνομα ὡδὶ τὸν λόγον, καὶ ἀνασκευάζειν, καὶ κατασκευάζειν. εἶναι γὰρ ἄνθρωπος δυσδαίμονα τὴν βασιλείαν, καὶ δυσδαίμονα τὸν βασιλέα. μεταφέρομεν εἰς ὁρισμὸν τὸ ὄνομα, δυσδαίμων λέγεται ἐστὶν, ὁ δυσὶ τοῖς δαίμοσι καὶ τῇ τύχῃ ἔχων. μὴ ὡδὶ μὲν τὴν βασιλείας, τὸ συμβεβηκὸς ἀνασκευάζεται, ὅδε μὲν ἔχει ἡ βασιλεία δαίμονα. ὡδὶ δὲ τὸν βασιλέως κατασκευάζει, ὁ γὰρ βασιλεὺς ἔχει δαίμονα. Ἔτι ἐπεὶ τῶν πραγμάτων, τὰ μὲν ἀναγκαίως ὑπάρχουσι, τὰ δὲ ὡς ὡδὶ τὸ πολύ, τὰ δ' ἐπ' ἔλαττον, τὰ δ' ὁπότερ' ἔτυχε, σκοπεῖν εἰς ἀναίρεσιν τοῦ συμβεβηκότος, εἰ τὰ ὡς ἐπ' ἔλαττον ὡδὶ πολὺ εἴρηκεν, ἢ τὰ ὡς ὡδὶ πολὺ ἐπ' ἔλαττον, ἢ ταῦτα ὡς ἀναγκαῖα. οἷον, εἰ ἐστί τις οὐκ ἀχρηστὸς ἢ φαῦλος ἀναγκαίως. τὸ γὰρ ἀναγκαίως, ἀλλ' ὡς ὡδὶ τὸ πολύ. ἄλλως δὲ εἰ τὸ οὐ τυφομένους λυπεῖσθαι, ὡς ὡδὶ τὸ πολὺ εἴρηκε, τὸ δ' ἔστιν ἐξ ἀνάγκης. ἄλλος εἰ οὐ μελέτας ἀναχλυμένους, ἐπὶ τὸ πολὺ ἥδεσθαι εἴρηκε, τὸ δ' ἔστιν ἐπ' ἔλαττον.

ταῦτα

συμβεβηκός. κἂν ὠδίτισιν ὀχ' ἁρμόζοι, ἀνα-
σκευάζει. οἷον, εἰ εἴωέτις τὸ τραγῳδεῖν ἡδύ. ὅτι
δὲ τραγῳδεῖν ὁμώνυμον. κατασκευάζοντι μὲν,
χρηστέον ᾧ τοῖς πολλοῖς λεγομένῳ τραγῳδεῖν. ἀ-
ναασκευάζοντι δὲ, χρηστέον ᾧ τοῖς σοφοῖς λεγομέ-
νῳ τραγῳδεῖν. Ἔτι μεταλαμβάνειν εἰς γνωριμώ-
τερον ὄνομα, ἢ ἀναασκευάζειν, ἢ καταασκευάζειν.
εἴωε γὰρ τις ἡδονὴ θεῖον, μεγαλοπρεπὲς δὲ θεῖον εἰς τὸ
ὠφέλιμον, ἢ ἀναασκευαστέον εἰ ἐγχωρεῖ. ἢ μή, κα-
ταασκευαστέον. Ἔτι ἀπὸ τοῦ γένους ἢ τῶν εἰδῶν τοῦ
συμβεβηκότος, ἢ ἀναασκευάζοντι ἢ καταασκευάζον-
τι. οἷον, εἰ ἔστις κινεῖσθαι τὴν ψυχὴν κινεῖσθαι, ὡς γένος τι ἡ κί-
νησις τῆς αὐξήσεως, τῆς μειώσεως, τῆς ἀλλοιώσεως,
ἢ τῆς κατὰ τόπον μεταβολῆς. εἰ μηδεμίαν κινεῖται ἡ
ψυχή, ἀνῄρηται συμβεβηκός. εἰ δὲ τινά, ἢ μὴ πᾶ-
σαν κινεῖται, κατασκευάζει. Ἔτι ὠδὶ τὸν χρό-
νον ὠφελεῖν. εἰ μὴ ὠδὶ πάντα, ἀναασκευάζει. εἰ
δὲ ὠδὶ πάντα, κατασκευάζεται. οἷον εἴωέτις, τὸ
τρεφόμενον αὔξεται. εἰ μὲν οὖν δείξει, ὅτι ὅταν ἀεὶ
τὸ τρεφόμενον αὔξεται, οἱ γὰρ γέροντες ὅταν αὔ-
ξουσι τρεφόμενοι, ἀναιρεῖται συμβεβηκός. εἰ δὲ
πάντα τὰ τρεφόμενα αὔξεσθαι δειχθῇ, καταασκευά-
ζεται συμβεβηκός. Ἔτι πᾶς ὁ εἰρηκὼς ὁτιοῦν,
τόπον τινὰ πολλὰ εἴρηκε. δεῖ τοίνυν ἐπιβλέπειν ἐπὶ
ταῦτα, ἢ ἢ ἀναασκευάζειν, εἰ μὴ ὑπάρχει τισίν. ἢ
καταασκευάζειν, εἰ ὑπάρχει. οἷον, ὁ εἰπὼν ἄνθρωπον,

ὅτι ἡ πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν. τὰ τοιῶν καθόλου, κατασκευαστικὰ καὶ ἀνασκευαστικά, κινά εἰσι καὶ πῶς τὰ ὡδὶ μόδους. δείξαντες γὰρ ὅτι παντὶ, ἢ τινὶ ὑπάρχει δεδειχότες ἐσόμεθα. καὶ ὅτι οὐδενὶ, δεδειχότες ἐσόμεθα καὶ οὐ παντί. ὁμοίως δὲ τὰ ὡδὶ μέρους ἀνασκευαστικὰ, ἢ κατασκευαστικὰ, ἢ ὡδὶ τὰ καθόλου μή ποτε φθάσει. ἀνασκευάζεται τοίνυν ὁ συμβεβηκὸς, εἰ ἔστι ἄλλο οὗ ἐκ τῶν δύο, ἢ γένος, ἢ ἴδιον, μᾶλλον δὲ γένος, ὡς συμβεβηκὸς ἀφώρικεν. εἰ γοῦν ἐν ᾧ τί ἐστι κατηγορεῖται, ἢ μόνῳ ὑπάρχει ᾧ εἶδει καὶ ἀντιστρέφει, συμβεβηκὸς οὐκ ἔστιν. εἰ δὲ ὑπάρχει μὴ, μὴ μόνῳ δὲ, καὶ ἐν ᾧ ὁποιονοῦν ἐστι κατηγορεῖται, καὶ πέφυκε ἢ εἶναι ἢ μὴ εἶναι, συμβεβηκὸς κατασκευάζεται. Ἔτι ὠφελίπειν δεῖ ἐφ' ὅσοις ὑπάρχειν λέγεται. καὶ εἰ μηδενὶ, ἀνήρηται ὁ συμβεβηκός. εἰ δὲ πᾶσιν, ἢ τισὶ, κατασκευάζεται ὁ συμβεβηκός. οἷον, λέγω ἡ ὠφελίμη πονηρόν. εἰ μὴ ὠφελίμα, ἀνήρηται. εἰ δὲ πᾶσα, ἢ ἥτις ὠφελίμη, πονηρόν, κατεσκεύασται. Ἔτι ὠφελοῦσκοπεῖν δεῖ ὁ συμβεβηκὸς, ἢ ᾧ συμβέβηκεν ἐξ ὁρισμοῦ. οἷον, εἰ φθείρεται ὁ φιλόσοφον φθαρτόν. τί ἐστι φιλόσοφος, καὶ τί ἐστι φθαρτός; εἰ γοῦν διαφωνεῖ ὁ ὅρος πρὸς τὸν ὅρον, ἀνήρηται ὁ συμβεβηκός. εἰ δὲ ἐφαρμόζει, κατεσκεύασται. Ἔτι χρηστέον τοῖς ὁμωνύμοις εἰ λανθάνει, κἂν ὡδίτινι ἁρμόζοι, κατασκευάζεται ὁ

συμβεβηκός.

πρὸς τὰ ἄλλα τὰ αὐτὰ ᾧ εἴδει, ᾧ σφοδροτάτην ἔχειν ὁμοιότητα, ὥσπερ τινες ἄνθρωποι οἱ αὐτοὶ ᾧ εἴδει, πολλὴν τὴν ὁμοιότητα ἔχουσι, καὶ ἅπαντα παρομοιάζουσιν.

Κεφάλαιον. γ'.

Τ Ἀμήτοι γε προβλήματα, τὰ μὲν τῦ πότερον ἕνεκά τινος αἱρεῖται τὸ δὲ ᾧ δὲ, ἢ ὅ, καὶ αὐτὰ γενικὰ προβλήματα λέγειν. γενικὰ προβλήματά εἰσι, τὰ ζητούμενα τί τινος τῦ προκειμένου, πότερον τινὸς, ἢ μὴ. τὰ δὲ συγκεκριμένα, ἕνεκά τινος τῦ συμβεβηκότος ἢ αὐτὰ αἱρεῖται. οἷον, πότερον αἱρετώτερον ἢ δόξα, ἢ ὁ λόγος. ἢ πότερον τιμιώτερον ἡ γῆρας, ἢ ἡ νεότης σωφρονοῦσα. αἱρεῖται δὲ τὰ συγκεκριμένα ἕνεκά τινος τῦ συμβεβηκότος, ἐπεὶ πάντα τὰ συγκεκριμένα ὠφέλειαν καὶ ἄνεσιν δέχονται. τὰ δὲ συμβεβηκότα πάντα, ὠφέλειαν καὶ ἄνεσιν ἔχουσιν. εἰσὶ γὰρ ὧν ἑκάστῳ προβλήματι τόποι διάφοροι, ὅθεν καὶ τοπικὰ τὸ βιβλίον τῦ διαλεκτικῆς λέγεται. ἔχει δὲ τέλος ἡ διαλεκτικὴ, γυμνασίαν ἢ καὶ νίκην, καὶ πάντων ἅπτεται, καὶ τοῦ πάντων ζητεῖ.

Κεφάλαιον. δ'.

Τ Ὧν προβλημάτων δὲ, τὰ μὲν καθόλε, τὰ δὲ ὠφὶ μέρες. καθόλε μὲν, ὅτι πᾶσα ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ ὅτι ἀθρόα ἡδονὴ ἀγαθόν. ὠφὶ μέρες δὲ. οἷον, ὅτι ἁβὶ τὶς ἡδονὴ ἀγαθόν, καὶ

λόμενα, καὶ τὰ τοιαῦτα τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν προβλήματα, τοῖς ὁρισμικοῖς προβλήμασι συναχθήσονται. ἡ δὲ κατασκευὴ τοῦ ὄρου, κατασκευάζει καὶ τὸ ταυτόν. δειχθέντος δὲ ὅτι ὅρος ἐστὶν ἐκείνου, εἰκότως δέδεικται καὶ ὅτι ταυτὸν ἐστὶν ἐκείνῳ. ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἀνάπαλιν ἂν δειχθῇ, ὅτι ταυτὸν ἐστὶν ἐκείνῳ, ἤδη ἴνα ᾖ καὶ ὅρος τούτου ἐκείνου. πολλὰ γὰρ ταυτὰ ἀλλήλοις ἐστίν, ἀλλ' οὐκ αὐξίκα καὶ τὸ μὴ ὅρος, τὸ δὲ ὁρισόν. ἡ δὲ χαρὰ τῇ εὐφροσύνῃ ταυτόν, ἀλλ' ὅτι ἡ χαρὰ τῆς εὐφροσύνης ὅρος, ὅτι ἡ εὐφροσύνη τῆς χαρᾶς. ὡσὶ δὲ τῆς ἀνασκευῆς, τὸ ἀνάπαλιν γίνεται. ἀνασκευαζέντος δὲ ὅτι οὐκ ἔστι ἐστὶν ἐκείνῳ ταυτόν, ἀναιρεθήσεται ὅτι οὐδὲ ὅρος ἐστὶν ἐκείνου. ὁμοίως δὲ ἂν ἀναιρεθῇ, ὅτι οὐχ ὅρος ἐστὶν ἐκείνου, ἤδη ἀναιρεῖται, καὶ ὅτι οὐ ταυτὸν ἐστὶν ἐκείνῳ. τὸ δὲ πρέπον τοῦ καλοῦ ὅρος οὐκ ἔστι, ταυτὸν δέ. ἔστι δὲ τὸ ταυτὸν τειχῶς. ἢ γλαῦκα, ὡς πάντα τὰ ζῶα ταυτὰ ἀλλήλοις ᾗ γλαῦξ. ἢ εἶδει, ὡς πάντες οἱ ἄνθρωποι ταυτοὶ ἀλλήλοις ᾗ εἶδος. ἢ ἀριθμῷ, ὡς ὁ σωκράτης ᾗ ἑαυτοῦ ὁρισμῷ, ἢ ᾗ ἑαυτοῦ ἰδίῳ, ἢ ᾗ ἑαυτῷ συμβεβηκότι. ὃ δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς κρήνης ὕδωρ, ταυτὸν μὲν ᾗ γλαῦξ οὐκ ἔστιν, εἰ φαίνεται ἐν δυσὶν ἄγγεσιν, ἀλλ' οὐδὲ ταυτὸν ᾗ ἀριθμῷ. εἰ γὰρ ἓν ταυτὸν ᾗ ἀριθμῷ, εἴτις ὃ ἓν ἔπινε, σὺ ἔπινεν ἂν καὶ θάτερον. ἀλλὰ ταυτὸν μᾶλλον ᾗ εἶδει. Διαφέρει δὲ

πρὸς

τάσεις δὲ διαλεκτικαὶ, αἱ ἔνδοξοι καὶ πιθαναί. λύτρον, τὸ πρὸς τὴν ὁμωνύμων γνῶσιν, ἵνα μὴ ὁ μὴ διαλεγόμενος πρὸς ἄλλο λέγῃ, αὐτὸς δὲ πρὸς ἄλλο ἀποκρίνηται. οἷον, πότερον ὁ κύων ὑλακτεῖ, ἢ ἄ; κύων ὁ μὲν λέγει πρὸς τὸ ἰχθύος, ὁ δὲ ἀποκρίνεται πρὸς τὸ χερσαίου ζῴου. δεῖ δ' εἰδέναι τὸ ὁμώνυμον, καὶ ἐμφανίζοντα ἐρωτᾶν, πρὸς τίνα τὸν λόγον ποιῆται, ὡς ἂν καὶ αὐτὸς πρὸς αὐτὸ ἀποκρίνηται. τρίτον τὰς πρὸς ἕκαστον διαφορὰς ἑκάστου εἰδέναι. οἷον, τί διαφέρει αἴσθησις ἐπιστήμης; ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις, ἅμα γινομένοις ἡμῖν ἐστιν. ἡ δὲ ἐπιστήμη, μετὰ χρόνους καὶ ἀπροσδόκητοι. καὶ ὅτι τῷ μὲν ἐπιστήμῃ ἀποβαλόντας, δυνατὸν πάλιν ἀναλαβεῖν. τῇ δὲ αἴσθησιν, ἀδύνατον. καὶ ὅτι ἡ μὲν αἴσθησις ἔμφυτος, ἡ δὲ ἐπιστήμη ἐπίκτητος. τέταρτον τὰς ὁμοιότητας εἰδέναι, ὡς ἂν ἔχοι παραλληλίζειν τὰ πράγματα. ὅτι ὁμοίον ἐστὶν ἡ γαλήνη τῇ νηνεμίᾳ. ἀμφότεραι γὰρ ἡσυχίαι, ἡ μὲν, ἐν τῇ θαλάσσῃ. ἡ δὲ, ἐν τῷ ἀέρι. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων.

Κεφάλαιον. β'.

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ δὲ διαλεκτικὰ, τέσσαρα. εἰκαὶ, τὰ πρὸς τὸ ὄρος διαλεγόμενα. γενικὰ, τὰ πρὸς γένος πεφυκότα. ἰδικὰ, τὰ πρὸς τὸ ἴδιον διαλαμβάνοντα. καὶ τὰ κατὰ συμβεβηκὸς, τὰ πρὸς συμβεβηκότων πρόβαλ-

Τίτλος ε'. Κεφάλαιον. α'.

Περὶ τῶν τοπικῶν.

Περὶ τούτοις πραγματεία καὶ τὰ τοῦ διαλεκτικοῦ συλλογισμοῦ, ᾧ δὴ ὑποκείνται πάντα τὰ ἀνθρώπινα πράγματα εἰς διάλεξιν, ὥσπερ καὶ τὰ πολιτικὰ τὴν ἐπιβολήν. συλλογίζεται δὲ ὁ διαλεκτικὸς ἐξ ἐνδόξων. ἔνδοξον δέ ἐστι τὸ δοκοῦν τοῖς πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσις, ἢ τοῖς σοφοῖς. καὶ τούτων, πᾶσιν, ἢ τοῖς πλείοσις, ἢ τοῖς μάλιστα γνωριμωτάτοις. ὥσπερ ἂν εἴ τις εἴποι, ὁ λόγος ἀγαθόν. ἢ δόξα ὡς βίῳ χρήσιμος. πρὸς ἐκείνους δὲ διαλεκτόμεθα, ἃ δὴ μέσως ἔχουσιν, ὡς καὶ ἕτω καὶ ἕτω δυνάται λέγεσθαι. ἀδεὲς γὰρ πρότεινε, εἰ δίκαιον σέβειν τὸν θεόν, ἀδὲ εἰ ὁ ἥλιος φωτεινός, εἰ μή πως, ἢ κολάσεως δέεται, ἢ αἰσθήσεως. πρόβλημα δὲ προτάσεων διαφέρει τρόπῳ. εἰ μὲν γὰρ εἴποις, πότερον ἡ ψυχὴ νοητὴ, ἢ ἔ; πρόβλημα λέγεται. ἡ πρὸς αὐτὸ τὸν λόγον ἔχεις. εἰ δὲ εἴποις, ἆρα ἡ ψυχὴ νοητὴ, πρότασιν ποιεῖς, καὶ ἐξ αὐτῆς βάλει ἄλλό τι κατασκευάσαι πρόβλημα. ἡ γὰρ πρότασις δι' ἄλλότι πρόβλημα προτείνεται. πρὸς ὃ δὲ ὁ λόγος, ὅ πρόβλημα ἐστιν. ὄργανα δὲ διαλεκτικά εἰσι τάδε τὰ. πρῶτον, τὸ προτάσεις λαβεῖν. προ-

τάσεις

ωὐθις. ζέσις τῦ ωδλικαρδίε αἵματος δι' ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως. ἔστος ἐκ τῦ σωαμφοτερόε. πῶς δ' ἔστιν ὁ τοιῦτος ὁρισμὸς ἀφ' δείξις δίδσει δλαφέρων; ὅτι ὡδὶ μὴ τῦ ὁρισμῦ πρῶτον κεῖ) ἡ ὕλη, εἶθ' ὕστως ὁ εἶλος. ζέσις δ' τῦ ωδλικαρδίε αἵματος λέγομεν, δι' ὄρεξιν ἀντιλυπήσεως. ὡδὶ δὲ τ' ἀποδείξεως, ἐπεὶ ὁ εἰδικὸς πρηγεῖται, καὶ ὕστως ἐπάγεται ὁ ὑλικὸς, δι' ταῦτα τῇ δίδσει δλαφέρει τ' ἀφορισμοῦ. λέγομεν δ', ὁ θυμέμενος ὀρέγεται ἀντιλυπῆσαι. τῦ ὀρεγομένε ἀντιλυπῆσαι ζεῖ ὁ ωδλικάρδιον αἷμα. τῦ θυμεμένε ἄρα ζεῖ ὁ ωδλικάρδιον αἷμα. καὶ ὕτω γίνεται ἡ δίσις δλαφέρουσα. εἰ γὰρ εἴπομεν, τῦ θυμεμένε ζεῖ ὁ ωδλικάρδιον αἷμα, ὁ ἔχων ζέον ὁ ωδλικάρδιον αἷμα ὀρέγεται ἀντιλυπῆσαι, ψεύσῃ. ὁ δὲ γὰρ πᾶς ὁ ἔχων ὁ ωδλικάρδιον αἷμα ζέον, ἤδη καὶ ἀντιλυπῆσαι ὀρέγεται. ἔστι γὰρ καὶ ἄλλων αἰτιῶν ἕνεκα ζεῖν ὁ ωδλικάρδιον αἷμα. μὴ θορυβήτω δὲ ὑμᾶς, ὅτι ὡδὶ τῇ ἐκθέσει τῦ συλλογισμοῦ, πῦ μὴ κατ' εὐθεῖαν λέγομεν, ὁ θυμέμενος ὀρέγε) ἀντιλυπῆσαι, ἀν τῇ πρωτάσει. πῦ δὲ ἐν ᾧ συμπεράσμαλι, τῦ θυμεμένε ζεῖ ὁ ωδλικάρδιον αἷμα, χρὴ γνωρίζειν. παρεμπίπτομεν δ' ἐκτίθεσθαι μὲν κατ' εὐθεῖαν τὸν ὅρον, ἐκφέρεσθαι δὲ ἐν τῇ συμπλοκῇ τῦ συλλογισμοῦ, χρὴ τὴν φορὰν τ' λέξεως.

εἴλησ. καὶ αὖθις. πίχυν τοῦδε ξύλα καταγνομένην τῶν πλοίων ποιητική. ὅδε ὁ ὁρισμὸς ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, καὶ τῆς ὕλης καὶ τοῦ πέλεκος. εἴτ' οὖν τοῦ εἴλησ. συνδυάζεται δὲ πολλάκις ὁ πέλεκ' ὁ εἶλος. ὁ μὲν οὖν ἐκ τῆς ὕλης, κοινὸς καὶ ἀδιάφορον ἔχων ἴδιον. ὥσπερ ἂν ἐκλήθη καὶ τὸ ποτήριον ὕαλος, καὶ ὁ λέβης χαλκοῦς. ὁ δὲ ἐκ τοῦ εἴλησ, ἴδιος μέν, οὐκ ἔχει δὲ λέγειν καὶ ἐξ οὗ γίνεται ὁ πέλεκος. ὁ δὲ ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, πέλεκος καὶ ἀπελλιπής. ὁ τοίνυν ὑλικὸς ἀποδείκνυται διὰ μέσου τοῦ εἰδικοῦ, καὶ ὅτι συμπέρασμα ἀποδείξεως. ὁ δὲ εἰδικὸς, ἀρχὴ ἀποδείξεως, καὶ οὐκ ἀπόδειξις. ὁ δὲ διὰ τοῦ ὑλικοῦ ὁ ζητούμενος ἀποδείκνυται, ὥσπερ ἐκεῖνος διὰ τοῦ εἰδικοῦ. ἀδεὶς γὰρ δείκνυσιν, ὅτι ἡ πίχυς αὕτη πλοίων ποιητική, διότι πολλὰ ξύλα καταγίνεται, ἀλλὰ μᾶλλον πολλὰ ξύλα ἡ πίχυς αὕτη καταγίνεται, διότι πλοίων ποιητική. ὥστε ὁ μὲν εἰδικὸς ὁρισμὸς, ἄμεσος καὶ ἀρχὴ ἀποδείξεως. ὁ δὲ ὑλικὸς, συμπέρασμα ἀποδείξεως. ὁ δὲ ἐκ τοῦ συναμφοτέρου, ἀπόδειξις ἤδη διὰ φέρουσα. ὡς ὠδὶ τοῦ θυμοῦ φέρει. θυμός ἐστι ζέσις τοῦ περικαρδίου αἵματος. ἔστω ὑλικός. ἡ γὰρ ζέσις τοῦ περικαρδίου αἵματος κοινὴ καὶ ὡς θυμουμένῳ, καὶ ὡς νοσοῦντι, καὶ ὡς ὀργιζομένῳ, καὶ ὡς πολλὰ ἀλληφαγήσαντι, καὶ ὡς ῥιπτοῦντι ἐκ χειμῶνος. καὶ αὖθις. ὄρεξις ἀντιλυπήσεως. ἔστω εἰδικὸς, καὶ μόνῳ πρεσπίπτων ὡς θυμουμένῳ. καὶ

αὖθις.

ἀναγκαία ἡ ἀποδειξις. ὅσης δὲ τῆς ἀποδείξεως, τῆς μὲν καταφατικῆς, τῆς δὲ ἀποφατικῆς, καὶ τῆς μὲν δεικτικῆς, τῆς δὲ δι' ἀδυνάτου, ἡ μὲν καταφατικὴ, χρείττων τῆς ἀποφατικῆς ἐστι, ὅτι ἡ μὲν καταφατικὴ, τῆς ἀποφατικῆς ἀεί). καθ' ἑαυτὴν δὲ ἐκ τῶν καταφατικῶν προτάσεων γίνεται. ἡ δὲ ἀποφατικὴ, χρήζει τῆς καταφατικῆς. ἀεὶ δὲ ὅλων ἀποφατικῶν γίνεται ἀπόδειξις, ὡς ἐδείχθη μοι, εἰ μὴ ἐν καταφατικὴ εἴη. ἡ δὲ δεικτικὴ, τῆς δι' ἀδυνάτου χρησιμωτέρα, ὅτι ἡ μὲν δεικτικὴ αὐτόθεν τὸ πρόβλημα δείκνυσιν. ἡ δὲ δι' ἀδυνάτου, ἐξ ὑποθέσεως ἄλλων δείκνυσι τὸ πρόβλημα.

Κεφάλαιον. λ'.

ΕΠΟΜΕΝ ὅτι ὁ ὁρισμὸς ἐστὶν ἀρχὴ ἀποδείξεως καὶ ἄμεσος πρότασις, οὐκ ἔστι ποτὲ ὁρισμὸν ἀποδειχθῆναι. φανερὸν δὲ πᾶς ὁρισμὸς ἐστὶν, ἀλλ' ὁ εἰδικὸς ὁρισμός. ἐστὶ δὲ ὅρος, λέγομεν ἤδη. διχῶς ὁ ὁρισμός. ὁ μὲν ἐξ ὕλης, ὁ δὲ ἐξ ὕλης, ὁ δὲ ἐκ τοῦ συναμφοτέρου. οὐ τὰ παραδείγματα σαφῆ ποιήσει τὸν λόγον. πᾶσα δὲ τέχνη οὐθενός ἐστιν, ἔχει οὐ προκείμενον, ἔχει καὶ τέλος, ὃ ἐστι τὸ εἶδος. δείκνυται δ' οὕτω πᾶσα τέχνη ἐκ τῶν δι' ὅτου τεκμηρίου. οἷον, οὐδὲ ναυπηγικῆς φέρε. ναυπηγικὴ ἐστι τέχνη σωτηρίας τῶν ξύλων καταγνωμένων. ὅρος ὁ ὁρισμὸς ἐκ τῆς ὕλης. καὶ αὖθις τέχνη νεῶν ποιητική. ὅδε ἐκ τοῦ τέλους, εἴτ' οὖν τοῦ

καὶ ζῶα εἰσὶ, καὶ ὄχ ἀναπνέουσιν, ὡς αἱ ψύλλαι καὶ οἱ σκώληκες, καὶ ἄλλα πολλὰ, ἀλλ' ὅτι πνεύμονα ὐχ ἔχει. ⟨τὸ⟩ δὲ ἄλλῳ καὶ ἄλλῳ ἰδιοσήμῳ, σ' ὅλῳ τῷ διότι διαφέρει ἔτως. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ὑπ' ἀλλήλοις ἰδιοσήμοις, ὥσπερ ἐστὶν ἡ ὀπτικὴ πρὸς τὴν γεωμετρίαν, καὶ ἡ ἁρμονικὴ πρὸς τὴν ἀριθμητικήν. ἐν μὲν οὖν ταύταις, εἰ μὲ σ' ὀπτικὴν δι' ὀπτικῆς ἀρχῆς ἀποδείκνυσ), καὶ σ' ἁρμονικὴν δι' ἁρμονικῆς, τῷ ὅτι ὁ συλλογισμός. εἰ δὲ ἐκεῖνο μὲ διὰ γεωμετρικῆς ἀρχῆς τ' πρωτίσης, οὐδ' ἂν δι' τ' ἀριθμητικῆς, τῷ διότι ὁ συλλογισμός. πολλαὶ δὲ καὶ τῶν μὴ ὑπαλλήλως ἰδιοσημῶν ἔχουσιν ἔτως. ὅτι μὲ ἀ τὰ ὡσαυτὶ φερῆ ἕλκη βραδύτερον ὑγιάζεται, τῷ ἰσχρῷ εἶδέναι. διότι δὲ, τῷ γεωμέτρ. πολυχωρότατον γὰρ καὶ πολυγωνότατον τῶν λοιπῶν σχημάτων ὁ κύκλος.

Κεφάλαιον. γ'.

ΡΙΩΝ δὲ τῶν σχημάτων ὄντων, σ' πρῶτον ἰδιοσημονικώτερον. σ' γὰρ ⟨τὸ⟩ παντὸς, οὐδ' σ' σχῆμα σωάγει μόνον. μᾶλλον δὲ καὶ τὰ πάσαρα συμπεραίνει προβλήματα. καὶ ὅτι διὰ τούτου τοῦ σχήματος, σωαγόνται τὰ μέρη τῷ ὁρισμῷ (⟨τὸ⟩ παντὸς ἀ) ὁ ὁρισμὸς δὲ ἀρχὴ ἀποδείξεως, ὡς δειχθήσεται. διττῆς δὲ ὔσης τ' ἀποδείξεως, τ' μὲν καθόλ., τ' δὲ μερικῆς, ἡ καθόλ. χρησιμωτέρα εἰς ἀπόδειξιν. καθόλ. ἀ ἡ ἀναγκαία

πλάτος, καὶ ἡ ὀρθότης, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς ὑπάρξει μὴ ὄσης τ̃ ῥητός. τεῖτα, ἃ μὴ καθ' ὑποκειμένου, λέγω ἐν ὑποκειμένῳ, ἀλλ' ὁσιῳδή. οἷον, τὸ βαδίζον ἵππος ἐν ὄντι βαδίζον. ὁδὶ ἄνθρωπος, οὐχ ἵππος ἐν ἄνθρωπος ὄντι. ὥστε ἐκεῖνο μή, συμβεβηκός. τοῦτο δὲ, καθ' αὐτὸ καὶ ὁσιῳδές. ἔτι ἄλλον τρόπον, τὸ μή, δὶ αὐτὸ ὑπάρχον ἑκάστῳ καθ' αὐτό. τὸ δὲ μὴ δὶ αὐτὸ, συμβεβηκός. οἷον, εἰ βαδίζοντός τινος ἤστραψε, συμβεβηκός. ὁ γὰρ διὰ τ̃ βαδίζειν ἤστραψεν, ἀλλὰ σωίβη φαμὲν τοῦτο βαδίζοντος. εἰ δὲ δὶ αὐτὸ, καθ' αὐτό, οἷον εἴτις σφαττόμενον ἀπέθανεν. διὰ τί τῷ σφαγῆναι ὁ θάνατος, καὶ ὁ σωίβη ἔξωθεν. τὸ δὲ ὅτι ἐπίσασθαι, καὶ τ̃ διότι πολαχῶς διαφέρει. πρῶτον μὲν ἐν τῇ αὐτῇ ἀποδείξει. καὶ ἐν ταύτῃ διχῶς, ἕνα μὲν τρόπον, εἰ μὲν δὶ ἀμέσων πρωτάσεων, γίνεται ὁ συλλογισμὸς τ̃ διότι. εἰ δὲ δὶ ἐμμέσων, τ̃ ὅτι. ἄλλον δὲ, εἰ ἀπὸ τῶν ἀντιστρέφοντων, ὡς ἐλέγομεν ἀπὸ τ̃ ἀντιφατικῆς, καὶ τ̃ σελωνῆς. εἰ μὲν ἀπὸ αἰτίου τ̃ αἰτιατὸν συνάγεται, τ̃ διότι ὁ συλλογισμός. εἰ δὲ ἀπὸ αἰτιατ̃ ὡς γνωριμωτέρου τ̃ αἴτιον, τ̃ ὅτι. ἔτι ἐφ' ὧν τ̃ μέσον ἔξω τίθεται, καὶ ἐν τούτοις τ̃ ὅτι, οὐ τ̃ διότι γίνεται ὁ συλλογισμός. οἷον, διατὶ οὐκ ἀναπνεῖ ὁ τοῖχος; ὅτι οὐ ζῶον. εἰ τοῦτο εἴποι τις, τ̃ ὅτι ὁ συλλογισμός. τὸ δὲ διότι οὐ ζῶον ὁ τοῖχος, διὰ τοῦτο οὐκ ἀναπνεῖ. πολλὰ γὰρ ζῶα,

ἐρωτᾶς, ἢ τοῦδε ἡλίου, ἢ τοῦδε σελήνης, ἢ τοῦδε κόσμου. ταῦτα γὰρ μονοειδῆ καὶ ἐπιστήμης, καὶ τινων μερικῶν καὶ ἐπιστήμαι.

Κεφάλαιον. β'.

ΙΓΟΜΕΝ ὅτι τοῦ διὰ τί ἐστιν ἡ ἀποδεῖξις, οὐκ ἐκ τῶν ἐπιστήμης πρωτάσεων. καθόλου δέ ἐστι, τὸ ἐκ τοῦ κατὰ παντὸς, καὶ ἐκ τοῦ καθ' αὐτὸ συμπέμπτων. οὐ ὅτι μὲν ἐστὶ κατὰ παντὸς, εἴρηται πρότερον. ἐκεῖνο γάρ ἐστι τὸ κατὰ παντὸς, ὅπερ ἂν ἔξω ἑαυτοῦ τὴν ὑφ' ἑαυτὸ ἀφίησιν. ὡς λέγομεν κατὰ παντὸς ἀνθρώπου ζῷον, οὐ γὰρ ὅμοια. τὸ δὲ καθ' αὐτὸ, γένος. οὐ πρῶτα, ὅσα περ ὑπάρχει ἐν ᾧ τί ἐστι ᾧ πράγματι, ὡς τὸ ζῷον τὸ λογικὸν, ᾧ ἀνθρώπῳ. πρότερα ὅσοις τὴν συμπαρχόντων αὐτοῖς, αὐτὰ ἐν ᾧ λόγῳ ὑπάρχουσι ᾧ τί ἐστι δηλοῦσι. ὡς τὸ τρίπλευρον, οὐ τὸ ἄρτιον, ᾧ ἀριθμῷ. οὐ τὸ σιμὸν, οὐ τὸ κυρτὸν, τῇ ῥινί. συμπαρχουσι δὲ τῇ ῥινὶ οὐ ἄλλα πολλὰ, ἤγουν τυχὸν, λευκότης, οὐ ὀρθότης, οὐ μῆκος, καὶ τραχύτης, οὐ ἄλλα μυρία. ἀλλ' ἐν ᾧ λόγῳ τούτων, ἀδαμῶς ἡ ῥὶς παραλαμβάνεται. ὑπάρχει οὐ ἡ σιμότης, ἀλλ' ἐν ᾧ λόγῳ τὸ σιμότητος, παραλαμβάνεται ῥὶς. λέγομεν γὰρ σιμότης ἐστὶ κοιλότης ῥινός, ὥστε περ καὶ τρίπλευρον, ἀριθμὸς εἰς ἄνισα διαιρούμενον. δῆλον δὲ συμβαίνει, ὅτι τὸ τοιοῦτον πάντες ἂν ἂν συναίνειν ἄλλῳ μορίῳ τινὶ εἰ μὴ ῥὶς εἴη. τὸ δὲ μῆκος, καὶ τὸ

τραχύτης,

τὸ ὅτι αἰτιατόν, τ' ἐγγὺς εἶναι τούτοις συλλογιζόμεθα, καὶ λέγομεν, ὅτι οἱ πλάνητες ἐγγύς εἰσι, διότι τὸ σέλας βσι, καὶ ὅτι τοῦ ὅτι ὁ συλλογισμός. ὅτι μὲν γὰρ ἐγγύς εἰσι λέγομεν, πῶς δὲ ἐγγὺς, τὸ γινώσκομεν τῷ αἰτίαν. ἀλλ' ὅπερ ἐλέγομεν, ἐπεὶ τὸ πρῶτον διχῶς ὅτι, τὸ μὴ τῇ φύσει. οἷον, ὁ ἄνθρωπος ὁ καθόλου. τ' δὲ ἡμῖν, οἷον, ὁ σωκράτης, ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῶν πρώτων τῇ φύσει δεῖ γίνεσθαι, καὶ οὐκ ἐκ τῶν ἡμῖν πρώτων. ἄλλα δ' ἄλλοις πρῶτα. διὸ αἰτίων δὲ, ὅτι καὶ ἐκ πρώτων. πρότερα δὲ τὰ αἴτια τῶν αἰτιατῶν, εἰ μὴ ἅμα τινά εἰσιν. ἅμα γὰρ ὁ ἥλιος καὶ ἡ λαμπηδὼν αὐτοῦ. πρεσπινοεῖται δὲ ὡς αἴτιον τ' λαμπηδόνος ὁ ἥλιος. ἡ κυρίως δὲ ἀπόδειξις, καὶ διὸ ἀμέσων βάλεται εἶναι προτάσεων, τοῦτ' ἐστὶ μὴ τὸ διὰ ἄλλων δεωρημάτων συναγόμενον, ἃ δὴ δεωρήματα διὰ ἀρχῶν τῶν ἀρχὴν τοιούτων εἰσὶ, καὶ αὐτὸ ἀποδεικτόν ὅτι, καὶ ἀπόδειξις τοῦτο γίνεται. ὅτι δὲ ἀπόδειξις καθ' ὧν ἢ αὐτὸ, καὶ οὐκ ἦν ἄλλο τ' πρᾶγμα δείκνυται. οἷον, εἰ ὅτι τὸ τείγωνον, τὰς τρεῖς γωνίας δυσὶν ὀρθαῖς ἴσας ἔχει, καθὸ παντὸς τείγωνον, καὶ τὸ καθὸ τρίγωνον, ἀπόδειξις. εἰ δ' ὅτι τ' ἰσοσκελὲς τοιοῦτο καθὸ ἰσοσκελὲς, ἀλλ' τὸ τρίγωνον ἄλλο πρῶτον τ' τρίγωνον, οὐκ ἀπόδειξις κυρίως. εἰσὶ δὲ τινὰ καὶ μονοφθῆ, καὶ οὐκ ἔχοντα καθ' ἃ ἄσα, ἐφ' οἷς καὶ μυριακοῖς ἔστιν, ὡσαύτως καὶ ἀπόδειξις γίνεται. ὡς ὅταν λέγωμεν τοῦ

ἔστιν ἐν τῇ ἀποδείξει, τὸ δὲ ἐνδεχομένων καὶ ἄλλως πως ἐχόντων προτάσεων, ἀναγκαῖον συμπέρασμα σημαίνειν. ἀλλ' ὅτως ἔχουσι τὸ ἀναγκαῖον καὶ αἱ προτάσεις καὶ τὸ συμπέρασμα, ὥστε καὶ ἐκ τῶν ὑποθέσεων καὶ αἰτιατῶν, ἀποδείκνυσθαι τὸ αἴτιον, καὶ τὸ πρότερον. οὐχ ὅτι οὕτω πέφυκεν ἡ ἀπόδειξις γίνεσθαι, ἀλλ' ὅτι ἀναγκαῖαι καὶ αἱ προτάσεις, ἀναγκαῖον καὶ τὸ συμπέρασμα. δυνατὸν καὶ οὕτω γίνεσθαι, εἰ καὶ τὸ ὅτι γίνεται τότε ὁ συλλογισμός, καὶ τὸ διότι. ὅτι δὲ καὶ οὕτω γίνεται, καὶ ἐκ τῶν ἡμῖν γνωρίμων, τῇ φύσει γνώριμον δῆλον γίνεται. ἔστω συλλογισμὸς ὅτι ἡ σελήνη ἐκλείπει, διότι ἀντιφράττεται ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῆς γῆς. τὸ γὰρ ἀντιφράττεσθαι, αἴτιον. ἡ δὲ ἔκλειψις αἰτιατόν. καὶ ἔστιν οὗτος ὁ συλλογισμὸς τοῦ διότι. ἔχοντες δὲ ἡμεῖς δηλοτέραν τὴν ἔκλειψιν, τί λάβωμεν τὸ αἰτιατὸν, τοιαύτην δὴ τὴν ἔκλειψιν, καὶ συμπεραινόμεθα τὴν ἀντίφραξιν τὸ αἴτιον, καὶ λέγομεν. ἡ σελήνη ἀντιφράττεται ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῆς γῆς, διότι ἐκλείπει. ὅτι δὲ ὅτος τοῦ ὅτι ὁ συλλογισμός. ὅτι μὴ ἀντιφράττει νεφῶν, διότι νεφῶν ἐκλείπει οἴδαμεν. πῶς δὲ ἀντιφράττει, οὐκ οἴδαμεν. καὶ οὕτως οἱ σελάνητες ὀσίλβουσι, διότι ἐχίς εἰσι. τοῦτο δὲ τὸ αἴτιον τοῦ μὴ σίλβειν αὐτούς. καὶ ὅτι τοῦ διότι ὁ συλλογισμός, ὅτι ἐκ τοῦ αἰτίου τὸ αἰτιατὸν λάβωμεν. ἡμεῖς δὲ δηλότερον ἔχοντες τὸ μὴ σίλβειν, ἐκ τούτου τοῦ

ἔχουσιν, ἀλλ' ἅμα ἤθους, καὶ τῷ αἴσθησιν ἀσύλλογον. ὡς μῆλα, καὶ κώνωπες, καὶ μέλισσαι, καὶ ψύλλαι, καὶ πολλὰ ἕτερα. ἐκ τῶν ἐχόντων οὕτω τῷ μονῷ, ὅτι καὶ ὁ ἄνθρωπος ἐν οἷς μάλισα. ἐκ χρόνου τῶν πολλάκις γινομένων γίνεται πεῖρα, καὶ ἐκ ταύτης ἐμπειρία, καὶ γνῶσις ἀμετακίνητος. πολλάκις δ' ἰδόντες ὅτι καιόμενον πῦρ, καὶ ὀλίγον ἅπαξ ὅτι ψύχει, σωκράτην ἅμεσον καὶ ἀναίτιον πρότασιν, ὅτι καυστικὸν τὸ πῦρ, καὶ ἅπτως γίνεται ἡ ἄμεσος πρότασις. ὥσπερ ἐν πολέμῳ τροπῆς γενομένης, στάσης ἑνός, ἄλλου ἵστη, καὶ αὖθις ἄλλος, καὶ ἕως αὖθις ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον σχῆμα ὁ πόλεμος ἀποκατέστη. ὅτι τοιοῦτος ἀποδεικτικὸς συλλογισμός, ἄλλος ἐστὶ τοῦ ἁπλῶς συλλογισμοῦ. τὸ γὰρ συλλογισμοῦ τοῦτο δὴ τοῦ καθόλου, ὁ μὲν διαλεκτικὸς, ὁ ἐξ ἀληθῶν καὶ ἐνδόξων συλλογιζόμενος. ὁ δὲ σοφιστικὸς, ὁ ἐκ φαινομένων ἐνδόξων συλλογιζόμενος. ὁ δὲ ἐξ ἀληθῶν, καὶ πρώτων, καὶ ἀναγκαίων, καὶ ἀμέσων, καὶ αἰτίων τοῦ συμπεράσματος, ὅς ἐστιν ὁ ἀποδεικτικός. ἐξ ἀληθῶν μὲν, ἐπεὶ ἐκ ψευδῶν οὐ γίνεται ἀληθινὸν συμπέρασμα, ὡς ἐδείκνυμεν. τοῦτο τοῦ ὅτι, καὶ οὐ τοῦ διότι ὁ τοιοῦτος συλλογισμός. πρώτων δὲ, ὅτι ἐκ τῶν ὑποθέσεων συλλογιζόμενος, οὐκ ἂν καλῶς, καὶ ὡς δεῖ συλλογίσαιτο, τοῦτο δ' αἰτίαν οὐκ οἶδεν ὁ οὕτω συλλογιζόμενος. ἀναγκαίων δὲ, ὅτι τὸ συμπέρασμα ἀναγκαῖον ὂν τοῦ ἀποδείξεως. καὶ οὐκ

Τίτλος ε'. Κεφάλαιον. α'.

Περὶ ἀποδείξεως.

Ὁ ὅτι ἕνεκα, τοῦ ἕνεκά τι κρείττονός ἐστι. διὰ γὰρ τὴν ὕφεσιν, ὁ πειών. καὶ διὰ τὴν ἄμαξαν, ἡ ταφίκερα. καὶ διὰ τὸν ἀποδεικτικὸν συλλογισμὸν, πάντα ὅσα ἐλέγομεν. ἔστι δὲ ἡ τῆς φιλοσοφίας ὄργανον, καταστατικὸν μέν, ὅ ἐστι τὸ πρώτου ἀποδεικτικοῦ, ἐκ τοῦ πᾶς πᾶς συνιστάμενον. ἀναστατικὸν δὲ, ὅ ἐστι τοῦ ἀδυνάτου ἀποδεικτικοῦ, ἐκ τοῦ οὐδεὶς πᾶς, ἢ πᾶς οὐδεὶς συνιστάμενον. πᾶσα δὲ διδασκαλία ἢ μάθησις, ἐκ προϋπαρχούσης γίνεται γνώσεως. ἡ γὰρ τοιαύτη ἕξις καὶ γνῶσις ἐν τοῖς ἀποδεικτικοῖς συλλογισμοῖς, καὶ ἀναγκαία καὶ πιστοτάτη δεῖ εἶναι, ἢ ἐπιστήμην ἔχουσα τοῦ ἀποδείκνυν, ἢ αὐτόθεν ἐξ ἑαυτῆς. ὁδὶ δὲ εἰς ἄπειρον ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς ζητήσομεν. ἔστω δὲ ὁδὶ ἐπιστήμη ποτὲ ἂν γένοιτο. ἀλλὰ δὲ μὴ μόνον ἐπιστήμην ἔστιν, ἀλλὰ καὶ ἀρχὴ ἐπιστήμης καὶ ἀποδείξεως. Ἔστι δὲ αὕτη ἐξ ἀμέσων προτάσεων, αἵτινες αὐτόπιστοί εἰσι, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν δῆλαι. ὁρμῶνται δὲ καὶ αὗται αἱ ἄμεσοι προτάσεις, ἀπὸ τῶν μερικῶν αἰσθημάτων. τῶν δὲ ζώων ἁπάντων ὄντων αἰσθητικῶν, τὰ μὲν ἔχουσι μονὴν ἐν τοῖς αἰσθήμασι. τὰ δὲ, ἐκ

ἔχουσαν,

ἀπὸ τῦ πράγματος ἐστίν. ἀφ' ἧς τεκμηρίου, ὃ δὴ ἧττον ἐστὶν. ἡ γυνὴ αὕτη γάλα ἔχει, τέτοκεν ἄρα. κεφάλαιον. ιθ'.

Ὁ φυσιογνωμονεῖν γίνεται, ὅταν ἀφ' ἑνὸς σωματικῦ σημείου, ψυχῆς ἰδίωμα χαρακτηρίζομεν. οἷον, σκληροὶ τὼ γνώμω οἱ τραχυώνυχες. πονηροὶ οἱ σιμόφρυες. βύφυεῖς οἱ βυρμέτωποι. τίθημι οὖν τὸ σωματικὸν σημεῖον ὡς μίσον, καὶ τὸ ψυχικὸν δι' αὐτῦ ἀφαιρήσομεν. ἓν δὲ ἑνὸς πάθους σημεῖον. εἰ δὲ ἓν μὴ τὸ σημεῖον, δύο δὲ τὰ ψυχικὰ πάθη, ὡς ὠδὶ τῦ λέοντος (ἔχει γὰρ μεγάλα τὰ ἀκρωτήρια, καὶ δύο πάθη ψυχῆς, τό, τε ἀνδρεῖον, καὶ τὸ μαδοτικὸν εἰς τὼ φόφιω) τότε οὐκ ἄλλως γνωσόμεθα, ποῖον πάθος τὸ σημεῖον ἐστὶν, εἰ μὴ ἐπ' ἄλλου ζῴου τὸ τοιῦτον πάθος θεωρήσομεν, ἵνα ἐκεῖνο σημεῖον. μὴ ἄρα καὶ ἐπ' ἐκείνων γνωσόμεθα τίνος ἐστί. βλέπομεν δίνω ὠδὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ οἱ ἔχοντες τὰ μεγάλα ἀκρωτήρια, ἀνδρεῖοί μέν εἰσιν ὡς ὠδὶ δὲ πολεῖσον, μαδοτικοὶ δέ ἄρ', εἰ μήπως ἔχουσι κἀκεῖνο τῦ πάθους ἕτερον σημεῖον, καὶ ἄρα οὐκ ἀφεσόμεθα, ἕως ἂν εὕρωμεν τὸ σημεῖον τοῦτο, καὶ ἓν πάθος τ' ψυχῆς. εἰ γὰρ ὠδὶ ἀνδρείας ὠδὶ τούτου τὸ σημεῖον καὶ τὸ μαδότητος, ἄρα μὴ ὠδὶ τῦ λέοντος ἄρα ἐστίν.

γισμὸς, ἐκ τῶν καθόλου δείκνυσι τὸ μερικόν. οἷον, ἐπεὶ τὸ λογικὸν ζῶον, ὅτι δὲ καὶ ὁ ἄνθρωπος λογικόν, καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα ζῶον. ὁ δὲ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου καθολικώτερον. ἡ δὲ ἐπαγωγὴ, ἀπὸ τῶν καθ' ἕκαστα, ὡς ἐλέχθη μὲν, δείκνυσι τὸ καθόλου. ὁ μέντοι γε ῥήτωρ κατ' εἰκόνα τῶν τοιούτων χρᾶται καὶ αὐτὸς ὀργάνοις, τῷ τε ἐνθυμήματι, ὅπερ καὶ μονολήμμακος συλλογισμὸς παρὰ τοῖς πολλοῖς λέγεται, καὶ τῷ παραδείγματι. τὸ μὲν οὖν παράδειγμα, οὐκ ἐκ πάντων τῶν μερικῶν τὸ καθόλου σωάγει, ὡς ἡ ἐπαγωγὴ, ἀλλ' ἐκ τοῦ μερικοῦ τὸ μερικὸν δείκνυσι καὶ πιστοῦται. ὁ γὰρ ῥήτωρ τοῖς μερικοῖς μᾶλλον ἰσχύει, ὁ δὲ φιλόσοφος τοῖς καθόλου. οἷον, θέλῃ δείκνυσθαι ὁ ῥήτωρ, ὅτι ὁ σοφὸς λόγους κοπιᾷν ὀφείλει σωφρόνως ἀγαθόν. καὶ παραλαμβάνει ὡς παράδειγμα τὸν Δημοσθένη καὶ τὸν κόπον, καὶ οὕτως ὁ κλέος ἐσθλὸς τοῖς λόγοις αὐτοῦ. τὸ δὲ ἐνθύμημα, κατ' εἰκόνα ὅτι τοῦ συλλογισμοῦ. σφάλλεται ὁ μὲν συλλογισμὸς, δύο προτάσεις ἔχει. ἢ εἰ μίαν, πῶς τοῦτο μείζω. τὸ δὲ ἐνθύμημα, μίαν τοῦτο ἐλάττονα, ὡς ἐλέχθην. καὶ ὅτι ὁ ἐνθύμημα, ἢ ἀπ' εἰκότος, ἢ ἀπὸ σημείου, ἢ ἀπὸ τεκμηρίου. ἀπ' εἰκότος μὲν. οἷον, ὁ σοφοκλῆς ἐπίδοξός ἐστι, καὶ πολλοῖς ἀγαπώμενος. τυραννήσει ἄρα. ὁ δ' εἰκὸς γὰρ ἀπὸ προσώπου λαμβάνεται. ἀπὸ σημείου, ὃς νύκτωρ ἐσφαγιάζετο, κλέπτης ἄρα. τὸ δὲ σημεῖον

ἀπὸ

αἰτήσειν. οἷον, δίον ἀποδεῖξαι πρὸ τοῦ πραγόντα πολυρρᾶν τῷ διαμέτρῳ ἀσύμμετρον. ὁ δὲ αἰτεῖται καὶ λαμβάνει ὡς ὁμολογούμενον, ὅτι ἡ διάμετρος ἀσύμμετρος τῇ πλευρᾷ, ἡ ἐκ τούτου βούλεται δεικνύειν, ὅτι καὶ ἡ πλευρὰ τῇ διαμέτρῳ ἀσύμμετρος. καὶ γὰρ ἂν ἀναγκαῖον ἦ, εἰ αὐτῇ ἐκείνῃ ἀσύμμετρος, κἀκείνη ταύτῃ ἀσύμμετρος.

Κεφάλαιον. ιζ'.

Α' ΓΑΓΩΓΗ δέ ἐστί τις ἡ γίνεται, ὅταν ὁμοίως ἄδηλος ᾖ ᾧ συμπεράσματι ἡ πρότασις. τότε δ' ἀπάγεται ὁ λόγος ἀπὸ τοῦ συμπεράσματος, ὡδὶ πως πρότασιν. ἡ δὲ πρότασις δήλη βούλεται εἶναι καὶ πιστοτέρα τοῦ συμπεράσματος, εἴπερ δι' αὐτῆς τὸ συμπέρασμα ἀποδείκνυται. ὅτι δὲ καὶ αὐτὴ ἄδηλος ᾖ, ἐπ' ἐκείνων σκεπτέον, ὡς ἂν δειχθείσης ἐκείνης, ἡ δήλης γενομένης, καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς δῆλον γένηται, ἡ τοῦτό ἐστιν ἡ ἀπαγωγή. οἷον, βουλόμενοι δεῖξαι, ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ἀθάνατος, τί ἐροῦμεν πρότασιν, αἱ ψυχαὶ ὧν ἀθάνατοί εἰσιν. ἣ δὴ καὶ αὐτὴ ἀγνωστὴ πᾶσι καὶ δήλη. διὰ τοῦτο ἡ ἐκ τοῦ συμπεράσματος, ὡδὶ πως πρότασιν τὸν λόγον ἀπάξομεν, λείποντες ταύτην ἐκ πολλῶν ἀληθῆ καὶ πιστήν.

Κεφάλαιον. ιη'.

Δ' Ὁ ὄργανα ἔχει, ὁ φιλόσοφος, συλλογισμὸν καὶ ἀπαγωγήν. καὶ ὁ μὲν συλλο-

παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ποιεῖν τὸ μὴ αἴτιον αἴτιον, τότε οὕτω λέγεται τὸ ἐξ ἀρχῆς.

Κεφάλαιον. ις'.

Ὁ δὲ ἐν ἀρχῇ αἰτεῖσθαι καὶ λαμβάνειν, ἀνάγκη μιᾷ εἰς ἃ μὴ ἀποδείκνυσθαι. λαμβάνει γὰρ τὸ ζητούμενον, ὡς ὁμολογούμενον. γίνεται δὲ κατὰ πέντε τρόπους. φανερώτατα μὲν ἡ πρῶτον, εἴτις αὐτὸ δείκνυσθαι δέον αἰτήσειε, οὐδὲν δ' ἐπ' αὐτῷ μᾶλλον ἢ ῥᾴδιον λαθεῖν, ἐν δὲ τοῖς σωνύμοις μᾶλλον. οἷον, ὅταν βούληται δεῖξαι ὅτι ὁ ἄνθρωπος ζῷον, καὶ λαμβάνῃ ὡς ὁμολογούμενον τὸ γελαστικὸν ζῷον. δεύτερον δέ, ὅταν τις μέρος δέον ἀποδεῖξαι, καθόλου δεῖξαι αἰτήσῃ. οἷον, ἀναιρῶν ὅτι τῶν ἐναντίων μία ἐπιστήμη, ὅλως πάντων τῶν ἀντικειμένων ἀξιοῖ μίαν εἶναι. εἰ γὰρ τῶν ἀντικειμένων, καὶ τῶν ἐναντίων πάντως. τρίτον, εἴτις καθόλου δεῖξαι προκείμενον, τοῦτο μέρος αἰτήσειεν. οἷον, εἰ πάντων τῶν ἐναντίων προκειμένων, μίαν τινὰ αἴσθησιν εἶναι, γλυκέος καὶ πικροῦ ἀξιώσειε, καὶ ὡς ὁμολογούμενον οὐδὲν λάβῃ. τέταρτον, εἴτις διελὼν αἰτεῖται τὸ προβληθέν. οἷον, εἰ δέον δεῖξαι τινὰ ἰατρικὴν ἐπιστήμην νοσηρὸν καὶ ὑγιεινόν, χωρὶς ἑκάτερον ἀξιώσειεν, ὅτι ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη τὸ ὑγιεινόν. καὶ αὖθις. ἡ ἰατρικὴ, ἐπιστήμη τὸ νοσηρόν. πέμπτον, εἴτις τῶν ἐπομένων ἀλλήλοις ἐξ ἀνάγκης θάτερον

αἰτήσειεν.

δενὶ, σ' οὐκ ἀνάγκη τινί. ᾧ δὲ ἐνδέχωται τινὶ, τὸ οὐκ ἀνάγκη ὑδενί. ᾧ δὲ ἐνδέχῃ τὸ παντὶ, σ' οὐκ ἀνάγκη παντί. καὶ ὅτως ἔχει τὸ δι' ἀδυνάτου. ἢ γὰρ ἀνάγκη παντὶ, ἢ οὐκ ἀνάγκη παντί. ᾧ δὲ οὐκ ἀνάγκη παντὶ, ἰσοδυναμεῖ τὸ ἐνδέχῃ τὸ παντί. ἀντιφατικῶς γὰρ ὠδὶ τῶν τοιούτων ὑλῶν γίνεται ἡ ἰσοδυναμοῦσα. ἐκείνη οὐκ ἀνάγκη, αὕτη ἐνδέχῃ. ἐκείνη παντὶ, αὕτη τὸ παντί. εἰ δ' οὐκ ἀνάγκη πᾶν ζῶον λογικὸν εἶναι, ἐνδέχῃ τὸ πᾶν ζῶον λογικὸν εἶναι. ὥστε ᾧ ἀνάγκη παντὶ, ἀντιφατικῶς ὠδὶ τ δι' ἀδυνάτου μάχωται, καὶ τὸ οὐκ ἀνάκη παντὶ, καὶ τὸ ἐνδέχωται τὸ παντὶ, καὶ ὠδὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως.

Κεφάλαιον. ιε'.

Ὁ δὲ τὸ παρὰ δόξαν, ὠδὶ τ δι' ἀδυνάτου
Τ κεῖται. ὅτί τις βέλεται σωάξαι σ' ἀδυνάτον, καὶ παραλογιζόμενος, ἀφεὶς τὸ αἴτιον τῷ ἀδυνάτου ἄλλο λέγειν τὸ συμβαῖνον, ὡς τὸ παρὰ δόξαν σ' ἀδύνατον, ἀλλὰ δι' ἄλλο τι. οἷον, λέγει τις, σ' ζῶον τὸ παντὶ ἀνθρώπῳ, τὸ δέχωται τοῦτο ὁ προσδεχόμενος, λοιπὸν συμβαίνει σ' παντὶ, καὶ φησί. σ' ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ. τὸ γελαστικὸν παντὶ ξύλῳ. τὸ ζῶον ἄρα παντὶ ξύλῳ, δόξαν ἀδύνατον. καὶ πειρᾶται δεῖξαι αἴτιον ὂν τ ἀδυνάτου τὸ συμπίπτειν, ὅτι τὸ ζῶον

λον πρότασις ξύλον, καὶ ἴσον ὄφις, καὶ οὐκ ἴσον. ἴσον, οὐ πλάτος. οὐκ ἴσον, οὐ μῆκος. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα, σοφιστικαὶ ἐνοχλήσεις εἰσίν. ἄλλως δὲ ὁ συμβέβηκεν ποτὲ ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. ὥσθ' τοίνυν τὸ δὲ ἀδυνάτου δείξεως, ἰσχυρὸν τὸ ἀξιοῦν, ἢ καταφάναι, ἢ ἀποφάναι, ὥσπερ καὶ ὥσθ' τὴν τρόπων ποιεῖσθαι. ὥσθ' τὸ ὑπάρχοντος, ἐπεὶ τὸ ὑπάρχον ὄφις μὴ φαίνεται, ὁ προσδιορισμὸς μόνον τὸ χεῖρον ἔχει ὥσθ' τὸ ἀξιοῦν, ἢ παντὶ, ἢ ὁ παντί. ἢ τινὶ, ἢ ὁδενί. ὥσθ' δὲ τὴν ἑτέρων τρόπων, τοῦτο ἀναγκαῖον, καὶ τὸ ἐνδεχομένου, ἔστι μὴ καὶ ἐπ' αὐτῶν μαχομένη ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. οἷον, ὁ ἀνάγκη ἀναπνεῖν, τὸ οὐκ ἀνάγκη ἀναπνεῖν. καὶ τὸ ἐνδέχεται λευθεῖαι, τὸ οὐκ ἐνδέχεται λευθεῖαι. ταῦτα μὲν αἱ ἀντιφάσεις. ὅμως καὶ τὰς ἰσοδυναμούσας προτάσεις προτείνει τὸ ἀδυνάτου. ὁ θέλεις ἀνάγκη παντὶ; μὴ ἔστω οὐκ ἀνάγκη παντὶ, ὅπερ ἐστὶ, τὸ ἐνδέχεται ὁ παντί. ὥστε ἐγχωρεῖ λέγειν, ὁ θέλεις τὸ ἀνάγκη παντὶ, καὶ ἔστω τὸ ἐνδέχεται ὁ παντί. οὐδὲν γὰρ ἰσοδυναμεῖ τῷ ἀντιφατικῷ. ἰσοδυναμοῦσι μέν, τῷ μὴ ἀνάγκη παντὶ, ὁ οὐκ ἐνδέχεται ὁ παντί. τῷ δὲ ἀνάγκη ὁδενὶ, τὸ οὐκ ἐνδέχεται τινί. τῷ δὲ ἀνάγκη τινὶ, τὸ οὐκ ἐνδέχεται ὁδενί. τῷ δὲ ἀνάγκη ὁ παντὶ, τὸ οὐκ ἐνδέχεται παντί. καὶ αὖθις τῷ ἐνδέχεται παντὶ, ἰσοδυναμεῖ τὸ οὐκ ἀνάγκη ὁ παντί. τῷ δὲ ἐνδέχεται ὁ-

δενὶ,

νεῖ, ἐλάττω δὲ ὃ ζῷον, μέσον δὲ κάτω, πάντα τὰ ὑπὸ ὃ ζῷον, ὥστε ἀντιστρέφειν καὶ παντὸς ζῴου ἐκεῖνα, ἢ ὅτως τιλφδὴ ἐν πρώτῳ σχήματι, ὅτως. τὸ κινεῖν τὴν κάτω χεῖρα καὶ πάντων τῶν καθήκοντα ζῴων. ταῦτα πάντα καὶ παντὸς ζῴου. ἢ τὸ κινεῖν ἄρα τὴν κάτω χεῖρα καὶ παντὸς ζῴου. ἢ ὅτω γίνεται ἡ ἐπαωγή. Κεφάλαιον. ιβ'.

Δὲ δὴ ἀδυνάτου δεῖξις, ὑπὸ μὲν τῶν ἄλλων ἀνελιφατικῶς ἡ ὑπόθεσις τίθεται, καθὼς εἰρέθη. ὑπὸ δὲ τῶν προσδιορισμῶν καὶ αὐτῶν ἀντιφατικῶς. ἢ τὶ πᾶς, ἢ οὐ πᾶς. καὶ ἢ λίς, ἢ οὐδείς. οὐδέποτε τὶ σωαληθεύει ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. ἴδιον τὶ ἀξίωμα φιλοσόφων ὑπὲρ, καὶ αὐτόπιστος ἔννοια, ὅτι οὐδέποτε ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ συμβαίνει ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει, εἰ μὴ σοφιστικῶς, καὶ τὰς σοφιστικὰς ἐνοχλήσεις. ἢ καθ' ὁμωνυμίαν, ὡς ἄν τις εἴποι, ὁ κόραξ ἔμψυχον. ὁ κόραξ οὐκ ἔμψυχον. ἔμψυχον μὲν, ὁ κόραξ τὸ ζῷον. οὐκ ἔμψυχον δὲ, ὁ κόραξ ὁ ὑπὸ τοῦ θύρας. ἢ καὶ ἄλλο καὶ ἄλλον χρόνον, ὡς εἴτις εἴποι, ὁ σωκράτης ὑπάρχων. ὁ σωκράτης οὐκ ὑπάρχων, ἤτοι ὅτε ἐν νήπιος, οὐκ ὑπάρχων. ὅτι γέγονεν ἀνὴρ, ὑπάρχων. ἢ καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, ὡς εἴτις εἴποι, τὸ βρέφος ὑπάρχον, καὶ οὐκ ὑπάρχον. οὐκ ὑπάρχον μὲν, ἐνεργείᾳ. ὑπάρχον δὲ, δυνάμει. ἢ καὶ διαφορὰν τῶν μορίων, ὥσπερ ἂν τὸ αὐτὸ ξύ-

νον βούλεται, ὡς ἔστιν ἐνταῦθα τὸ γελαστικόν, καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὸ ὀρθοποδιπατητικόν. ἐν δὲ τοῖς μὴ ἀντιστρέφουσιν, οὐκ βούλεται.

Κεφάλαιον. ιγ'.

Δὲ ἐπαγωγὴ, ὅτι ὄργανόν ἐστι καὶ αὐτὴ Η φιλοσοφίας, εἴρηται. ἔστι δὲ τοῦ συλλογισμοῦ πιθανώτερον. λεῖ γὰρ τὴν καθόλου σωχγειν, ἢ εἰ μὴ δυνατὸν, ἀπὸ πάντων. ἐπεὶ δὲ ἔστιν ὧν πολλῶν ἀδυνάτων, ἀπείρων ὄντων τὴν καθόλου, εὕρηται μέθοδος δι' ἧς δυνησόμεθα καὶ ἀπὸ ὀλίγων ἐπάγειν. λέγομεν δὲ ὅσα δυνάμεθα, ἢ ἔκτοπι λέγειν ἔχομεν πρὸς τὸν ἀντιλέγοντα, οὐ τὸν λέγειν καὶ δεικνύειν ἐπίτηδες οὐκ ὄντως. καὶ εἰ μὲν λείξει ἔστιν, νικᾷ. εἰ δ' ὄ, τὸν ἐπαγωγὸν ἐν τοῦτον ἐπιλαθόσαμεν. γίνεται δὲ ἐν τείτῳ σχήματι ὄντως. ἔστι δὲ πρῶτον λῆμμα ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, ὅτι ἐὰν ἀντιστρέφῃ ἡ ἐλάττων πρότασις, ὡς εἶναι τὸ μέσον ἐπὶ παντὸς τοῦ ἐλάττονος ἄκρου, ὑπάρχειν ἀνάγκη τὸν ἄκρον ἐπὶ παντὸς μέσου, τότε ἀνάγκη ἔστι συμπέρασμα, ἀλλὰ πᾶς. γίνεται δὲ ἐξ ἀντιστροφῆς πρῶτον σχῆμα, ἀντιστροφῆς δὲ, τῆς ἐλάττονος προτάσεως ἀντιστρεφομένης εἰς τὸν πᾶς, ἢ πάλιν ἢ οὐκ εἰς τὸν τίς. γίνεται δὲ ὄντως ἐν τῷ τείτῳ σχήματι. ἔστω, θέλομεν δεῖξαι ὅτι πᾶν ζῷον πλὴν κάτω γένους κινεῖ. τιθέμεν γοῦν ὄρους, μείζω μὲν πλὴν κάτω γένους κινεῖ,

νεῖ,

παντὶ λίθῳ. τ' ἄψυχον ἀδυνὶ ξύλῳ. ὁ λίθος ἄρα ἀδυνὶ ξύλῳ. καὶ οὐδὶς. τὸ ζῶον ἀδυνὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἵππῳ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἀδυνὶ ἵππῳ. ὁμοίως δὲ ἐπίτι ψευδῶν ὄντων τῶν προτάσεων.

Κεφάλαιον. ιβ'.

ΔΙΑΛΛΗΛΟΣ λέξις παρὰ τοῖς φιλοσόφοις καλίζεται, ὡς δι' ἑαυτὸ ποιοῦσα, τὸ μὴ δι' ἑαυτὸ δῆλον. καὶ τοῦτό ὅτι τ' κύκλῳ δεικνύειν, τὸ ἐκ δύο προτάσεων ποιεῖν συμπέρασμα. μὴ οὐδὶς λαβόντα τ' συμπέρασμα καὶ μίαν τῶν προτάσεων ἀντεγραμμένως δεικνύειν τὴν ἑτέραν. οἷον, τὸ γελαστικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος παντὶ ὀρθοδιδασκαλικῷ. τὸ γελαστικὸν ἄρα παντὶ ὀρθοδιδασκαλικῷ. πῶς δὲ τὸ γελαστικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ; λαμβάνω τὸ συμπέρασμα, μὴ ἀντεγράφω τὴν ἑλάττω πρότασιν, καὶ λέγω. τ' γελαστικὸν παντὶ ὀρθοδιδασκαλικῷ. τὸ ὀρθοδιδασκαλικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ γελαστικὸν ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ. πῶς δὲ ὁ ἄνθρωπος παντὶ ὀρθοδιδασκαλικῷ; ἀντεγράφω τὴν μείζω, μὴ λέγω. ὁ ἄνθρωπος παντὶ γελαστικῷ. καὶ λαμβάνω καὶ τὸ συμπέρασμα, καὶ λέγω. τ' γελαστικὸν παντὶ ὀρθοδιδασκαλικῷ. καὶ ἔτω σωάγεται τὴν ἑλάττω πρότασιν, ὅτι ὁ ἄνθρωπος παντὶ ὀρθοδιδασκαλικῷ. μὴ ἔτω γίνεται ἡ δι' ἀλλήλων λέξις, ὅλως ὃν τοῖς ἀντεγράφουσιν μό-

ἐπίτι ψευδὴς ἡ πρόταση, ἐπίτι δὲ ἀληθὴς ὃ λέγεται. ὃδὲ ἀ καταδίχωται ἡ ἀρετὴ, ἐπί τι ἔστιν ἀρετή. πᾶν ἀ ἐλλεῖπον τοῦ ἀγαθοῦ, κακόν. ὅτι δὲ ἐκ ψευδῶν ἀληθὴς συνάγεται, καὶ ὡδὶ τῶν τειῶν σχημάτων, δῆλον τοῖς δυνημάζουσιν. οἷον, τὸ ζῶον κατὰ παντὸς ξύλου. ὃ ξύλον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῶον ἄρα κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ οὕτις ἀπὸ μιᾶς ψευδοῦς. τὸ ἄψυχον κατὰ παντὸς ξύλου. ὃ ξύλον κατὰ παντὸς λίθου. τὸ ἄψυχον ἄρα κατὰ παντὸς λίθου. καὶ οὐδὶς. ὃ λευκὸν κατὰ παντὸς ζώου. ὃ ζῶον κατὰ πάσης χιόνος. ὃ λευκὸν ἄρα κατὰ πάσης χιόνος. ὅτι δὲ ἡ μὴ μεῖζων πρόταση ἐπίτι ψευδὴς, ἡ δὲ ἐλάττων ὅλη ψευδὴς. καὶ ἄλλως. καθὼς ἄρα ἐγχωρεῖ, ὃ δὲ ἔστιν ὅλῳ ψευδεῖ τῷ μείζω, τῷ δὲ ἐλάττῳ ἀληθεῖ, ὃ δύναται ἀληθὴς ποιεῖν συμπέρασμα. ὃ δύναται γάρ τι ξένον τοῦ μέσου, κατὰ τοῦ ἐλάττονος ἄκρου ἀληθεύεσθαι. ἐπίτι δὲ ψευδὴς ἔστιν καὶ τῷ μείζω προτάσει, τῷ δὲ ἑτέραν ἀληθῆ, ἐγχωρεῖ. οἷον, τὸ λευκὸν παντὶ ἐμψύχῳ. τὸ ἔμψυχον παντὶ κύκνῳ. καὶ τὸ λευκὸν ἄρα παντὶ κύκνῳ. ὅτι καὶ ὡδὶ τοῦ λευτέρου σχήματος, καὶ τοῦ τείτου, σὺν ὡδὶ τοῦ λευτέρου σχήματος, καὶ ἀμφοτέρων ὄντων ὅλων ψευδῶν τῶν προτάσεων, καὶ μιᾶς, ὁποτέρας ἔτυχεν, ἀληθοῦς γινομένου συμπέρασμα. οἷον, τὸ ζῶον παντὶ λίθῳ. τὸ ζῶον ὄντι ἀνθρώπῳ. καὶ ὁλίθος ὄντι ἀνθρώπῳ. καὶ οὐδὶς. ὃ ἄψυχον

παντὶ

καὶ εἶδ' ὅτως ἐ μονόκρα, ἢ ὀξύρυγχα γράφει, οὐδ' ἄρα γίνεται ἡ ἐνταῦθα. πρὸ δὲ τῆς μανθάνει τοῦ ἀποδεικτικοῦ συλλογισμοῦ, πρῶτον μανθάνομεν τοῦ ἀπλῶς συλλογισμοῦ. καὶ χρὴ τὰ ἐμπόδια πάντα προαιρόντας, ὅτω προσβαλεῖν τῇ ἀποδεικτικῇ ὑπάρχει. ὅτι γὰρ πρῶτον ἐμπόδιον, ἐ πεφυκέναι ἐξ ἀρχῆς ψευδῶν προτάσεων ἀληθινὸν συνάγεσθαι συμπέρασμα, ὅπερ τοῦ ὅτι, ἐ τοῦ διότι συλλογισμὸς λέγεται. ἐ γὰρ αἴτια τὰ τῶν προτάσεων τὴν ἀληθείας τοῦ συμπεράσματος εἰσί. οὐδὲ ἡ καὶ μόνον ὑπὸ ἀποδεικτικῆς ἐστὶν, ὅλαι ἀναγκαῖαι καὶ αἱ προτάσεις, ἀναγκαῖον ἦ ἐ συμπέρασμα. ὑπὸ δὲ τῶν ἄλλων, πέφυκε καὶ ἐξ ψευδῶν ἀληθινὸν συμπέρασμα γίνεσθαι. εἰ μὴ ἡ αἱ προτάσεις ἀληθεῖς, ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐ συμπέρασμα ἀληθινόν. εἰ δὲ ἐ συμπέρασμα ἀληθινὸν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης αἱ προτάσεις ἀληθιναὶ, ἀλλὰ πέφυκεν εἶναι τοιαύτας καὶ ψευδεῖς. εἰσὶ δ' ὅτι ἐ συμπέρασμα ψευδὲς, ἐξ ἀνάγκης εἰσὶ καὶ αἱ προτάσεις ψευδεῖς. ἐκεῖναι γὰρ εἰσιν αἱ οὐδὲ γινωσκομεναι. ψευδεῖς δ' εἰσι προτάσεις, ἢ ὅλαι, ἢ ἐπίτι. εἰ μὴ λέγει ἐ πᾶς ἀδελεὶς, ὥσπερ εἴποι τις, ἐ ζῶον ἀδενὶ ἀνθρώπῳ. ἢ ἐ ἀνάπαλιν, ἐ ἀδελεὶς πᾶς, ὥσπερ εἴπι τις, ὁ λίθος παντὶ ἀνθρώπῳ, ὅλη ψευδὴς ἡ πρόθεσις. εἰ δὲ ἐ τινὶ, ἢ ἐ παντὶ, εἴποις ἀδενὶ, ἢ παντὶ, ἢ ἀνάπαλιν

ἐὰν καλῶς ὡδὶ τοῖς ἄλλοις ἔχῃ. πρὸς μόνον δὲ τὸ μὴ ἐφαρμόζον δεῖ ποιεῖσθαι τὴν ἀνάλυσιν, καὶ τὴν ἀναστροφήν. οἷον, ὡρίσατό τις, τὸ ὕδωρ στοιχεῖον ὑγρὸν, ποτόν. τοῦτο μὴ οὕτω τὸ στοιχεῖον καὶ τὸ ὑγρόν, λόγον οὐκ ἔχει, ἐπειδὴ τὶς πᾶν ὕδατος, μὴ τὸ στοιχεῖον, μὴ τὸ ὑγρόν. τὶς δὲ τὸ ποτόν, τὸν λόγον ποιήσεται, καὶ ἀνάξει εἰς συλλογισμόν, καὶ ἐλέγξει ὅτι τὸ τὶς πᾶν ὕδατος τὸ ποτόν. ἐπεὶ οὕτω θέλει δεῖξαι τὸ ποτὸν κατὰ τὸ πᾶν ὕδατος, ὡς ἂν ἐντεῦθεν καὶ πρὸς τὸν ὅρον τὸ ὕδατος ἀφορμὰν λάβῃ (πάντα γὰρ τὰ τοῦ ὅρου, κατὰ παντὸς οὗ ἐστὶ κατηγορεῖται) ὅρος συλλογισμοῦ ἐν ᾧ τρίτῳ ποιήσεται σχήματι, τὸ πᾶν, καὶ τὸ ὕδωρ, μέσον ὅρον θήσει τὴν θάλασσαν. καὶ ἐκ τοῦ τὶς πᾶς ἐν τρίτῳ σχήματι, τὸ τὶς πᾶς σωάξει ὅτως. τὸ ποτὸν κατὰ τὶς μᾶς θαλάσσης. τὸ ὕδωρ τὶς πάσης θαλάσσης. τὸ ποτὸν ἄρα κατὰ τὸ πᾶν ὕδατος. καὶ ὅτως ἀνήρηται ὁ ὁρισμὸς τοῦ ὕδατος. οὕτω χρὴ καὶ ὡδὶ τοῖς ἄλλοις ποιεῖν, κἂν γράφηται ὁ λόγος, κἂν λέγηται.

Κεφάλαιον. ιά'.

ΓΕΙΔΗ ὄργανον μὲν φιλοσοφίας ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμὸς, τοῦτο παντὸς δὲ τρόπου μαθήσεως, δῆλον πρῶτον μὲν ἀπλῶς διδάσκειν, καὶ εἶθ' ὅτως τὸ ἀκριβέστερον. ὥσπερ καὶ ὡδὶ τὸ γράφειν, πρῶτον μὲν ἁπλῶς γράφειν, καὶ εἶθ'

σοφισμὰ σοφισμαιρεῖν, καὶ τὰ ἀναγκαῖα ζητεῖν. καὶ εἰ μὴ κόσμος χαίειν κεῖνται τὰ σοφισμάτα, εἰδέναι, ἔστι μὲν δι' ἐπιχειρημάτων, ἔστι δι' ἐπαγωγῆς, ἢ ἔστιν καὶ διὰ συλλογισμοῦ ἡ πρότασις καταστρέφεται. δῆλον δ' ἴσως προτείνειν, πᾶν ζῶον τῷ κάτω γνάθῳ κινεῖν, οἷον μὴ ἰός. ἐπαγωγικῶς δὲ ὧδι φέρε, ὅτι ὁ ἄνθρωπος τῷ κάτω γνάθῳ κινεῖ, καὶ ὁ λέων, καὶ ὁ κύων, καὶ ὁ ἵππος, καὶ ὁ ὄνος, καὶ τοῦτο καταστρέφει ἡ καθόλου πρότασις. καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ ἐπαγωγή. πολλάκις δὲ τῷ μὴ μείζω προτείνοντες, τῷ ἐλάττω ἀφιᾶσι. πολλάκις δὲ καὶ διὰ προσυλλογισμοῦ τῷ μείζω ἀποδεικνύειν πειρῶνται. οἵτινες δὲ ἐνθυμηματίζεσθαι βούλονται καὶ ῥήτορας, μᾶλλον τῷ μὴ μείζω ἀφιᾶσι, τῷ δὲ ἐλάττω προτείνουσιν. οἷον, ὅστις νύκτωρ ἐβαλλαντώτο. κλέπτης ἄρα. καταλιμπάνουσι δὲ τὸ μείζω δι' αἰτίας χρείας. ἵνα ἀπατήσωσιν (οὐδὲ γὰρ ἀληθὲς ἐστιν, οὐδὲ πᾶς ὁ νύκτωρ βαλλόμενος κλέπτης. ἔστι δὲ καὶ δι' ἄλλας πολλὰς αἰτίας βαλλάντια.) ἢ φιλοτιμούμενοι τοῖς χρειαῖς, ἵν' ἐκεῖνοι τῷ μείζω ἀποφήνωσι). ἢ πρὸς ὕδωρ λέγοντες, τὰ πολλὰ παραχρέχουσιν. ἔστι δὲ τῶν χρειῶν αἰτιῶν ἡ πρώτη πιθανωτάτη. ταῦτα δὴ πάντα χρὴ παρατηροῦντας, ὅπως ἀναλύσῃ τὸν λόγον εἰς τὰ ἀβλαβέστατα. πρὸς ὅρον δὲ διειλεγμένοις, ὃ δεῖ τὸν ἅπαντα εἰς συλλογισμὸν ἀνάγειν καὶ ἀναχρέπειν,

πόκληται. μετέπειτα δὲ ζητήσομεν τὰς προτάσεις, ποῖα μείζων, ποῖα ἐλάττων. καὶ εἰ λείψει μία τις, γνωσόμεθα, καὶ προσθήσομεν αὐτήν. ἀλλάκις δὲ τὴν μὴ ἀναγκαίαν ταύτην παραλείπει ὁ γράφων, ἄλλα δέ τινα προτείνει, ἢ νόσῳ χάριν, εἰ ἐνδρόλειαν ἐθέλει. ἢ ὠθητρύλεως, εἰ ἀπατᾶν βάλοιτο. ἢ ἐπαγωγῆς, εἰ σαφηνίζειν προαιροῖτο. δεῖ οὖν ταῦτα εἰδέναι, καὶ ἐὰν ζητεῖν δεῖ τὴν ἀναγκαίαν. ἐκ γὰρ τῶν ἀναγκαίων δύο προτάσεων τὸ συμπέρασμα γίνεται. ἔπειτα χρὴ τὰς προτάσεις διαιρεῖν, καὶ ζητεῖν ποῖον ὅρον μείζων, ποῖος ἐλάττων, ποῖος μέσος, καὶ ὅπως ἐπὶ τῶν ὅρων ἔχεσθαι. ἀρχετύπους γὰρ καὶ στοιχειώδεις οἱ ὅροι. καὶ τοῦτό ἐστιν ἡ τοῦ λογικοῦ φιλοσόφου ἰδέα, ὡς ἂν καὶ ὁμιλοῦντισιν εἰδείη, πῶς παρ' ἑκάστου ἐρωτᾶται, ἵν' ἐπέχῃ βιαίως τὸν λόγον, καὶ μὴ ἀπατᾶται κλεπτόμενος. γίνεται δὲ ὁ συλλογισμὸς, καὶ λέγεται ποτὲ μὲν κατὰ παντὸς, ἢ κατ' ἀδυνάτου. ποτὲ δὲ ἐν ὅλῳ, ἢ οὐκ ἐν ὅλῳ. εἰ μὲν λέγεις, ὁ ἄνθρωπος ζῶον. τὸ ζῶον οὐσία. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐσία, ἐν ὅλῳ λέγεις. ἀρχὴ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑποκειμένου. εἰ δὲ λέγεις, ἡ οὐσία κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. ὁλίθος κατ' ἀδυνάτου ἄνθρωπος. ὁ ἄνθρωπος ἄρα κατὰ παντὸς γαύλου. κατὰ παντὸς λέγεις, καὶ ὅτι τὸ αὐτό. ἡ δὲ διαφορά, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κλίμακος, ἡ ἄνοδος, καὶ ἡ κάθοδος. δεῖ οὖν ταῦτα πάντα εἰδέναι, καὶ τὰ

σοφισμα-

γίνεται δ' ἐν μὲν τῷ διὰ τριῶν σχήματι ἐκ δύο καταφατικῶν, πᾶς πᾶς. ὅτι ἐκ τῶν ἀληθῶν καὶ ἀμφοτέρων. ἐκ δὲ τοῦ οὐδεὶς οὐδεὶς, οὐδὲν συνάγεται ἐν τοῖς τρισὶ σχήμασι. καὶ ἐκ τῶν ὅις ἕπεται ὁ κατηγορούμενον, καὶ τῶν ἀλογίων τὸ ὑποκείμενον. γίνεται δ' ἐν μὲν τῷ πρώτῳ σχήματι, πᾶς οὐδεὶς. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, μὲν οὐδεὶς. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, καὶ οὐδεὶς πᾶς οὐδεὶς. καὶ διὰ ταῦτα ἀφαιρεῖται αὐτὰς αἱ τρεῖς ἀναστρέψεις, πρὸς ἐκλογὴν προτάσεων, εἰς συλλογισμόν.

Κεφάλαιον. ιʹ.

ΤΕΤΑΙ τούτοις καὶ τοῦδε ἀναλύσεως εἰ ἔστιν συλλογισμός. τί δέ ἐστιν ἡ ἀνάλυσις, δῆλον ὅτι ἡ ἀναστροφὴ τοῦ συμπεράσματος ἀναδρομή. ἐπεὶ γραφῇ λόγοι διείσκονται ἐν τοῖς βίβλοις, καὶ εἰσὶν οἱ λόγοι συλλογισμοὶ, καὶ δεῖ αὐτοὺς πάντως ἀναλύειν, εἰκότως προηγουμένως τὸ σχῆμα ζητήσομεν, ἐπὶ ποῖον σχῆμα ὁ λόγος ἀνάγει. δῆλον δὲ ὅτι εἰ πᾶς ὁ λόγος συνάγει, ὅτι ἐν μὲν ἀληθεῖ ζητήσομεν ἀνάγειν, ὅτι ἐν τῷ τρίτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ πρώτῳ. εἰ δὲ οὐδεὶς, ἐν τῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τῷ ἀληθεῖ. εἰ δὲ τὶς, ἔν τε τῷ πρώτῳ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ. εἰ δὲ οὐ πᾶς, καὶ ἐν τοῖς τρισίν. ὁδηγήσει δὲ ἡμᾶς εἰς τοῦτο ἡ τοῦ μέσου θέσις, ἐπειδὴ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ, καὶ ὑπόκειται καὶ κατηγορεῖται. ἐν δὲ τῷ ἀληθεῖ, ἀεὶ κατηγορεῖται. ἐν δὲ τῷ τρίτῳ, ἀεὶ ὑ-

δὲ τῷ οὐδεὶς πᾶς, ἐν ᾧ τείτῳ σχήματι, ὅ ὁ πᾶς συνάγεται) καὶ ἄρα ὅ ἀγαθὸν ὁ πάσῃ ἡδονῇ. ἔστω ποιῶ καὶ ἐν ᾧ πρώτῳ σχήματι, καὶ ἐν ᾧ λυτέῳ. ἐπεὶ ὅ ὁ πᾶς, καὶ ἐν τοῖς τεισὶ συνάγεται σχήμασιν. εἰσὶν οὖν ἃ ζητοῦνται ἐπὶ τοῖς τοιούτοις, ἐξ. τεία τὰ κατηγορημένα ἐπόμενα, ἢ οἷς ἕπεται, ἢ ἀλλότεια. ἢ τεία τὰ ὑποκείμενα ἐπόμενα, καὶ οἷς ἕπεται, καὶ ἀλλότεια. καὶ ἐπεὶ ὁ πάντα πᾶσι συνάπτονται ἀλλήλοις (ὁ δὲ γὰρ συνάπτονταί ποτε τὰ δύο τὰ κατηγορούμενα, ἢ τὰ δύο τὰ ὑποκείμενα, ἀλλ' ἓν ἐκ τοῦ κατηγορουμένου, καὶ ἓν ἐκ τοῦ ὑποκειμένου συνδυάζονται) ὁ πλείας τὰς ἑνέα συζυγίας καὶ ἐπισκέψεις γίνονται, ἐκ τῶν ἑπομένων, ἢ ἀμφοτέροις. ἐκ τῶν ἀλλοτρίων, καὶ ἀμφοτέρων. ἐκ τῶν οἷς ἕπεται, καὶ ἀμφότερα. ἐξ ἑπομένου τοῦ κατηγορουμένου, καὶ ἀλλοτρίου τοῦ ὑποκειμένου. ἐξ ἑπομένου τοῦ ὑποκειμένου, ἢ ἀλλοτρίου τοῦ κατηγορουμένου. ἐξ ἀλλοτρίου τοῦ κατηγορουμένου, ἢ οἷς ἕπεται τὸ ὑποκείμενον. ἐξ ἀλλοτρίου τοῦ ὑποκειμένου, ἢ οἷς ἕπεται τὸ κατηγορούμενον. ἐξ ἑπομένου τοῦ κατηγορουμένου, ἢ οἷς ἕπεται τὸ ὑποκείμενον. ἐξ ἑπομένου τοῦ ὑποκειμένου, ἢ οἷς ἕπεται τὸ κατηγορούμενον. ἢ εἰσὶν πᾶσαι αἱ συζυγίαι ἕννεα. ὧν αἱ ἓξ, χρήσιμοι πρὸς συλλογισμῶν ἐκπλήρωσιν. αἱ δὲ τρεῖς, ἀχρεῖαι, ὅτι ἐκ τῶν ἑπομένων, καὶ ἀμφοτέροις.

γίνεται

καὶ τὰ παντὸς ἀνθρώπου. καὶ τὸ ζῶον ἄρα καὶ παντὸς ἀνθρώπου. ἡ αὐτὴ δὲ θέλω δεῖξαι, ὅτι ὁ λίθος ἑκατὶ ἀνθρώπῳ, λαμβάνω τὸν κατηγορούμενον λίθον τὰ ἀλλότρια, ἔστι δὲ τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικόν. λαμβάνω καὶ τὰ ὑπόκειμενα τοῦ ὑποκειμένου ἀνθρώπου, ἡ ὅστις τὸ ζῶον, ἡ τὸ λογικόν. συζεύγνυμι δύο ἀπὸ τούτων, καὶ ποιῶ μέσον, ἄγω τὸ ζῶον, ὃ ἐστὶν ἀλλότριον τοῦ λίθου. καὶ τὸ λογικόν, ὃ ἐστὶν ὑπόκειμενον τοῦ ἀνθρώπου, καὶ λέγω. ὁ λίθος κατ' ἑκατὸς ζώου λογικοῦ. τὸ λογικὸν ζῶον καὶ παντὸς ἀνθρώπου. ὁ λίθος ἄρα κατ' ἑκατὸς ἀνθρώπου. καὶ αὐτὴ θέλω δεῖξαι, ὅτι τὸ λογικὸν τινὶ ζῴῳ. λαμβάνω τὰ ὅις ἔστεται ἡ ἀμφότερα. ἔστι δὲ ἡ τὸ ζῶον, καὶ τὸ λογικὸν ᾧ ἀνθρώπῳ, ἡ ᾧ γελαστικῷ, καὶ γίνεται ὅτως ἐν τείτῳ σχήματι. τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ γελαστικῷ. τὸ λογικὸν ἄρα τινὶ ζῴῳ. ἢ ἐν ᾧ πρώτῳ. τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ γελαστικῷ. ὁ γελαστικὸς ἄνθρωπος τινὶ ζῴῳ. τὸ λογικὸν ἄρα τινὶ ζῴῳ. ἡ αὐτὴ θέλω δεῖξαι, ὅτι τὸ ἀγαθὸν οὐ πάσῃ ἡδονῇ. λαμβάνω τὸ ἀγαθὸν, ὃ ὅστι κατηγορούμενον, τὸ ἀλλότριον δηλονότι τὸ ἐλλιπές. τὴν δὲ ἡδονὴν, ὃ πρὸς ὅστιν ὑποκείμενον, τὸ ὅις ἔστεται, ἔστι δὲ τοῖς ἐφιεμένοις, ἡ ὡδὶ θυμοῦσιν ἡ ἡδονὴ, ἡ ποιῶ ἐν ᾧ τείτῳ σχήματι, ὅτι τὸ ἀγαθὸν ἑκατὶ ἐλλιπεῖ καὶ ἐφιεμένῳ. ἡ ἡδονὴ παντὶ ἐλλιπεῖ ἡ ἐφιεμένῳ (ἐκ

ἐν παντὶ πρόβλήματι κατηγορούμενον, καὶ ὑποκείμενον. πότερον ὁ ἄνθρωπος ζῶον, ἢ οὔ; καὶ ἆρα ἡ ἡδονὴ ἀγαθόν; ἡ ἡδονὴ ὑποκείμενον, κατηγορούμενον δὲ ἀγαθόν. ζητῶμεν πῶς ἂν ὧδε τοῖς τοιούτοις τὸ μέσον δυνηθείημεν, εἰς τὸ γενέσθαι δύο προτάσεις ἐν παντὶ συλλογισμῷ. ζητῶμεν τοίνυν τεῖα μέντινα τῷ κατηγορουμένῳ, τεῖα δὲ τῷ ὑποκειμένῳ ἑπόμενα, εἴτ' οὖν καθολικώτερα οἷς ἕπεται ἐκεῖνο, εἴτ' οὖν μερικώτερα καὶ ἀλλότρια. χρεία γὰρ καὶ τούτων πρὸς τὰς ἀποφατικὰς συλλογισμούς. οἷον, ὡς ὧδε ὑποδείγματός ἐστι πρόβλημα, εἰ τὸ ζῶον τῷ παντὸς ἀνθρώπου. ζῷα ἑπόμενα εἰσὶ, τὸ ἔμψυχον, τὸ αἰσθητικὸν, ἡ οὐσία. οἷς ἕπεται, τὸ λογικὸν, τὸ θνητὸν, τὸ γελαστικόν. ἀλλότρια, τὸ ἄψυχον, τὸ ἀναίσθητον, τὸ ἀκίνητον. τῇ τοίνυν τῷ ἀνθρώπου ἑπόμενα μὲν, τὸ λογικὸν, τὸ θνητόν. οἷς ἕπεται ὁ Σωκράτης, ὁ Ἄνυτος. ἀλλότρια δὲ, ὁ ἵππος, ὁ ὄνος. πρόκειται ἡμῖν συλλογισμὸν ποιῆσαι δυνήσασι μέσου, ὅτι τὸ ζῶον τῷ παντὸς ἀνθρώπου, λαμβάνω τὰ οἷς ἕπεται τὸ κατηγορούμενον, λέγω τὸ ζῶον, καὶ τὰ ἑπόμενα ᾧ ὑποκειμένῳ, λέγω ᾧ ἀνθρώπῳ, καὶ εἰσὶ, λογικὸν καὶ θνητόν. τὸ μή, ὡς τὸ οἷς ἕπεται τὸ ζῶον. τὸ δὲ, ὡς ἑπόμενον ᾧ ἀνθρώπῳ. τῇ συνδυάζω ταῦτα, καὶ μέσον ἕνα ποιῶ, καὶ γίνεται, τὸ ζῶον τῷ παντὸς λογικῷ θνητῷ. τὸ λογικὸν θνητὸν

κατὰ

νονται δὲ καὶ ἐκ μίξιν τῶν τοιούτων ὑλῶν ἐν τοῖς ῥητοῖς ζητήμασιν, ἐξ ἀναγκαίας μὲν ὑπαρχούσης, ἐξ ἀναγκαίας καὶ ἐνδεχομένης, ἐξ ὑπαρχούσης μὲν ἐνδεχομένης. καὶ αὖθις ἀντιστρόφως. ἐξ ὑπαρχούσης καὶ ἀναγκαίας, ἐξ ἐνδεχομένης καὶ ἀναγκαίας, καὶ ἐξ ἐνδεχομένης μὲν ὑπαρχούσης. πῶς δὲ ἐπὶ πασῶν τούτων, τῇ μείζονι τῶν προτάσεων ἕψεται τὸ συμπέρασμα. εἰ μὲν ὑπάρχουσα ἐκείνη, ὑπάρχον. εἰ δὲ ἐνδεχομένη, ἐνδεχόμενον. εἰ δὲ ἀναγκαία, ἀναγκαῖον. ἀναγκαῖον δὲ τὸ τὸ ἀπλῶς καὶ κυρίως, ἀλλὰ τὸ ἐξ ὑποθέσεως, ὡς ὅταν λέγωμεν. εἰ μέλλει οἰκία οἰκοδομηθῆναι, ἐξ ἀνάγκης λίθοι καὶ ξύλα ἔσονται. ὅτως καὶ τοῦτο τὸ κινεῖσθαι παντὶ ζῴῳ ὑπάρχοντος. τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀναγκαίως. τὸ κινεῖσθαι ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ ὑπάρχοντος. ἀλλὰ καὶ ἀναγκαίως ὑποθετικῶς. ἔστ' ἂν ᾖ τὸ κινεῖσθαι ὑπάρχῃ παντὶ ζῴῳ, ἐξ ἀνάγκης καὶ ᾧ ἀνθρώπῳ. ὥστε καὶ οὗτος, τὸ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ ἀναγκαίως. ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ ὑπάρχοντος. ὥστε καὶ τὸ ζῷον παντὶ λευκῷ ἀναγκαίως. ἀλλ' ὑποθετικῶς, ἔστ' ἂν ὁ ἄνθρωπος ὑπάρχοι ᾧ λευκῷ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν.

Κεφάλαιον. ϑ'.

ΟΡΙΖΟΝΤΑΙ δὲ αἱ προτάσεις τῶν συλλογισμῶν, ἐκ μεθόδου τοιαύτης. ἔστιν

τοῦτ', εἰ ἄνθρωπος ἐστί, καὶ ζῶον ἐστιν. ὁ μὲν ἄνθρωπος, τὸ ἡγούμενον. τὸ δὲ ζῶον, τὸ ἑπόμενον. ἀλλὰ μὴν ἄνθρωπος ἐστί, καὶ ζῶον ἄρα. ὁ δὲ λύτρῳ ἀνασυβυσικός. εἰ ἄνθρωπῳ ἐστί, καὶ ζῶον ἐστιν. ἀλλὰ μὴν ζῶον οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἄνθρωπος ἄρα. τῇ γὰρ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου, ἀναιρεῖται τὸ ἡγούμενον. τρίτος καὶ πέμπτος, ὁ διὰ τῶν διαζευκτικῶν συμπερασμῶν, οἷον τὸν ἀμέσων. ἢ γὰρ ὑγιαίνει, ἢ νοσεῖ. ἀλλὰ μὴν οὐχ' ὑγιαίνει, νοσεῖ ἄρα. ὁ τῇ τοῦ ἑνὸς ἀναιρέσει, τὸ τρία κατασυβάζων. καὶ αὖθις, ἢ νοσεῖ, ἢ ὑγιαίνει. ἀλλὰ μὴν νοσεῖ, οὐχ ὑγιαίνει ἄρα. ὁ τῇ τοῦ ἑνὸς καταστεύῃ, τὸ τρία ἀναιρῶν. πέμπτος δὲ ὁ διὰ πλειόνων διαζευκτικῶν ἀναπόδειξις. οὐ, ἢ ψυχρόν ἐστιν, ἢ θερμόν, ἢ τι μέσον αὐτῶν χλιαρόν. ἀλλὰ μὴν οὔτε ψυχρόν οὔτε θερμόν, χλιαρὸν ἄρα. ἐκ τούτων τῶν πέντε, ὁ δι' ἀδυνάτου τοῖς δυσὶ χρῆται, τῷ τε τρίτῳ, καὶ ᾧ λευτρῶ. λέγομεν δ' ἢ εἷς, ἢ οὐδείς. ἀλλὰ μὴν οὐ εἷς, ὡς λέγομεν, οὐδεὶς ἄρα. καὶ ἐὰν οὐδεὶς, ὡς λέγεις, ἔστω συμπόσιον τόδε. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τόδε, ἀδιώκατον ἄρα τι οὐδείς. ὥστε τῇ ἀναιρέσει τοῦ ἑπομένου, ἀναιρεῖται τὸ ἡγούμενον.

Κεφάλαιον. ιδ'.

ΓΙΝΟΝΤΑΙ συλλογισμοὶ ἁπλοῖ, καὶ ἐκ δύο ὑποκειμένων ὑλῶν, καὶ ἐκ δύο ἀναγκαίων, καὶ ἐκ δύο ἐνδεχομένων. γί-

νονται

καλόν. καὶ ὅτως οἱ τρόποι τοῦ δευτέρου σχήματος πλειοῦνται. ὡσαύτως καὶ οἱ τοῦ τρίτου. οἷον, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον ἄρα τινὶ οὐσίᾳ. τὸ δὲ λευκὸν τινί; καὶ ἔστω οὐλὴ μέσον τὸ ἀντιφατικόν. ὧν δὲ καὶ ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ. ὥστε τὸ ζῶον οὐλῇ ἀνθρώπῳ. ἐκ τοῦ οὐδεὶς δὲ καὶ πᾶς ἐν πρώτῳ σχήματι, τὸ οὐλῇ συνάγεται, τοῦτο ἐκ τοῦ ἀδυνάτου. ἢ ἀντιστροφῆς δὲ ὅτως. ἐπειδὴ ἡ οὐσία παντὶ ἀνθρώπῳ, καὶ ὁ ἄνθρωπος τινὶ οὐσίᾳ. ὧν δὲ καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐκ δὲ τοῦ πᾶς λίς, τὸ λίς σωάγεται, ὅπερ ὧν ἦν ἀρχῆς. δι' ἐκθέσεως δὲ ὅτω λέγω, ὅτι τὸ ζῶον τινὶ οὐσίᾳ. ἐκτίθεμαι αἰθιοπότι ζῶον, τὸν σωκράτη τυχόν, καὶ δείκνυω ὅτι οὐσία ἐστί, καὶ ἐκ τούτου δείκνυω ὅτι τὸ ζῶον τινὶ οὐσίᾳ, ἀναιρῶν τὸ οὐλῇ. ὁ δὲ πρὸς τὸ τινὶ ἀντιτείνων, τὸ οὐλῇ εἴθε, τὸ δὲ παντί. παντὶ γὰρ ὄντος, ὁ λέγων τινί, ἀληθεύει. ἔστω δὲ καὶ ὡδὶ τῶν λοιπῶν τρόπων τοῦ τρίτου σχήματος, ἢ τῶν συλλογισμῶν πλείωσις γίνεται.

Κεφάλαιον. ζ'.

ΤΩΝ δὲ ἐκθετικῶν, δυοῖν τὸ δι' ἀδυνάτου χρῆται. τῶν δὲ συλλογισμῶν, οἱ μὲν εἰσὶ δεικτικοὶ, ὃς ἐλέγομεν. οἱ δὲ ἐκθετικοί. εἰσὶ δὲ ὅτοι οἱ φανεροὶ πέντε, ἔχοντες ἡγούμενον, ἢ ἑπόμενον. ὁ μὲν πρῶτος καταφατικὸς, ὁ τῇ καταφατικῇ τοῦ ἡγουμένου, καταφάσκων τὸ ἑπόμενον.

μαι, ὅτι εἰς τὴν λύσιν ἀντιστρέφει αὖτη, τρόπος δὲ τοῦ πρώτου σχήματος ἀρχόμενος ἐκ τῆς λύσεως, ὅτι ἔστιν. ἀντιστρέφω τὴν ἐλάττονα πρότασιν, καὶ λέγω. λυτὸν μὲν ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ζώῳ. μὲν δὲ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ λυτόν. καὶ συνάγεται, ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. ἀλλ' ὃ συνήγετο ἐν τῷ λυτῷ σχήματι, ὁ λίθος οὐδενὶ ἀνθρώπῳ, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. καὶ ἐπὶ τοῦ ἀντιστρέφω καὶ αὖθις τὴν ἐν τῷ συμπεράσματι πρότασιν, καὶ ποιῶ τὸν λυτὸν ἀντιστροφῆς, μὲν, καὶ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ οὐδεὶς λύσις. ἀπὸ μὲν ἀντιστροφῆς τοῦ οὐδεὶς, πλεῖσται ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι. ἐπὶ δὲ πᾶς οὐ πᾶς, οὐδαμῶς γίνεσθαι ἀντιστροφή. ὅτι μὲν οὖν πᾶς εἰς τὴν τὶς ἀντιστρεφομένην, δύναται γίνεσθαι μείζων πρότασις ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, ὅτι μὲν οὐ πᾶς ἀντιστρέφεται. διὰ ταῦτα καὶ διὰ τοῦ ἀδυνάτου πλείσται. οἷον λέγω ἐν λυτῷ σχήματι. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον οὐ παντὶ λευκῷ. οὐ θέλεις δὲ παντὶ; καὶ ἔστω παντὶ ἀντιφατικῶς. λυτὸν καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐκ δὲ τοῦ πᾶς πᾶς ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι, τὸ πᾶς συνάγει, ὥστε τὸ ζῶον παντὶ λευκῷ. ἀλλ' ὑπέκειτο ἐν τῇ προτάσει τὸ παντί. τὸ τινὶ παντὶ, ἀδυνάτον. ὥστε τὸ ἀδυνάτον οὐ γίνεται ἀλλαχόθεν, εἰ μὴ ἐκ τοῦ θεῖναι ἡμᾶς, ὁ ἄνθρωπος παντὶ λευκῷ. οὐκοῦν ἄρα οὐ καλόν, τὸ παντὶ ἄρα,

καλόν.

σης ὕλης, ἡ μὲ ἄδειὰ, εἰς τὸ ἄδειὰ ἀντιστρέφεται. ἡ δὲ ὁ πᾶς, ἀπραχτεῖ. ἐπὶ δὲ τ᾽ ἐνδιχομένης ὕλης, ἡ μὲν ἄδειὰ ἀπραχτεῖ, καὶ ὐκ ἀντιστρέφει. ἡ δὲ ὁ πᾶς, κυριωτέραν ἔξιν εἰς τὸ ἀντιστρέφειν εἰς ἑαυτήν. πῶς δὲ ἡ οὐδεὶς ὐκ ἀντιστρέφει ὡδὶ ἐνδιχομένης, δῆλον ἐκ τῆς ὅρων. τὸ γὰρ διότι ᾧ λέγεσθαι ἄδενὶ ἀνθρώπῳ ἐνδιχομένως (ἐνδέχῳ δ᾽ μηδένα λαθεῖν) ἤδη ἀντιστρέφομεν, καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λαθομένῳ ἐνδιχομένως. ἔστιν δ᾽ οὐδενὶ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν. ἰδὲ δ᾽ ὀλίγος ἄ λέγει). ἀλλ᾽ ὁ ἄνθρωπῳ οὐδενὶ λίθῳ, ἀλλ᾽ ὐκ ἐνδιχομένως, ἀλλ᾽ ἐξ ἀνάγκης. εἰ δ᾽ ἐπ᾽ οὐδενὶ ἐνδιχομένως, τάχ᾽ ἂν ἐπὶ καὶ παντί. ἔοικε δὲ ἀδυνάτον. ἔστω γοῦν ἐχόσης τ᾽ ἀντιστροφῆς ἐν τοῖς ὅροις, ὁ ἐν ᾧ οὐδενὶ αὐτόῳ σχήματι συλλογισμὸς ἐκ τ᾽ οὐδεὶς πᾶς, πλειόσται ἔστως δι᾽ ἀντιστροφῆς μιᾶς ἐν ᾧ πρώτῳ σχήματι. τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ ὁ λίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. πῶς; ἐπειδὴ τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, καὶ ὁ λίθος οὐδενὶ ζόῳ ἐξ ἀντιστροφῆς. ἔστι δὲ καὶ τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ἐκ δὲ τ᾽ οὐδεὶς πᾶς ἐν ᾧ πρώτῳ σχήματι, τὸ οὐδεὶς συμπεραίνεται. καὶ αὐτὸς αὐτὸς τρόπος τοῦ αὐτοῦ σχήματος, ὁ ἀπὸ τ᾽ πᾶς οὐδείς. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. βούλομαι τοῦ πλειῶσαι, καὶ θέλω ἀντιστρέφειν τὸ μείζονα πρότασιν, καὶ οὐ δυνα-

ταύτης χρήζομεν εἰς τὴν τῶν συλλογισμῶν πλείωσιν. γίνεται δὲ ἅπτως. πάσαρες εἰσὶν οἱ προσδιορισμοί, καὶ αἱ ὕλαι τρεῖς, ὑπάρχουσα, ἀναγκαία, ἐνδεχομένη. ὅτι δὲ τὸ ὑπάρχον ἄδειν ἄλλο ἐστὶν, ἢ ἐνδεχόμενον (τὸ γὰρ ἐνδεχόμενον οὐδὲ μέλλοντός ἐστιν, ὡς τὸ ἐνδέχεται πορεύεσθαι τὸν μὴ πω πορευόμενον, τὸ δὲ ὑπάρχον ἤδη ἐνδεχόμενον λέγομεν, ὡς τὸν λευκὸν ἢ κύνα) ἐρρέθη καὶ τὰ πρότερα. δοκιμάσωμεν γοῦν τὰς προσδιορισμὰς, πῶς ἂν ἀντιστραφεῖεν κατὰ τὴν ὕλην ἑκάστην. καὶ ἰστέον ὅτι ἀντιστρέφει ἡ πᾶς, ἐπὶ τῆς τίς, οὐδὲ πάσης ὕλης. οἷον, εἰ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, τί ζῶον ἄνθρωπος. οὐκ οὐδὲ ἀναγκαίας. καὶ εἰ πᾶς κόραξ μέλας, τί μέλαν κόραξ. οὐκ οὐδὲ ὑπάρχοντος. καὶ εἰ πᾶς ἄνθρωπος ἐνδέχεται πορεύεσθαι, ἐνδέχεται καί τι πορευόμενον ἄνθρωπον. οὐκ οὐδὲ τοῦ ἐνδεχομένου. ὡσαύτως καὶ ἡ τίς πρὸς τὴν τίς ἀντιστρέφει, οὐδὲ πάσης ὕλης. εἰ γὰρ τί ζῶον ἄνθρωπος, καὶ τίς ἄνθρωπος ζῶον. τοῦτο οὐδὲ τοῦ ἀναγκαίας. καὶ εἰ τίς ἄνθρωπος λευκὸς, καὶ τί λευκὸν ἄνθρωπος. οὐκ οὐδὲ τοῦ ὑπαρχόντος. καὶ εἰ ἐνδέχεται τί λαθεῖν ζῶον, ἐνδέχεται καὶ τίς ζῶον λανθάνον εἶναι. οὐκ οὐδὲ τοῦ ἐνδεχομένου. καὶ ὅτι μὴ οὐδὲ τῶν καταφατικῶν τῶν προσδιορισμῶν. οὐδὲ λέγε τῶν ἀποφατικῶν, τοῦ ἐνδεὶς καὶ τοῦ ὁ πᾶς, οὐδὲ μὲν ἀναγκαίας καὶ ὑπαρχόσης

ὄκ ἄνθρωπος ἐπόμενον. τοιτη ἡ ἐνδεχομένη ἀντίστροφή. ὅτι δὲ κοινωνία δύο προτάσεων κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὅρους, τῷ μὴ ποιᾷ ἀλλαττομένῃ, τῇ τάξεως δὲ τῶν ὅρων φυλαττομένης. οἷον, τὸ λεύκεσθαι ὑδατὶ ἀνθρώπῳ ἐνδέχεται. ὄκ ἐνδέχεται μηδένα λευκᾶσθαι, ἀλλὰ καὶ πάντας. ἀλλὰ τοῦτο ἀντίστρεφω, καὶ λέγω, μὴ τὸ λεύκεσθαι παντὶ ἀνθρώπῳ, μὴ δυοῖν δύο προτάσεις ἐν δυσὶν ὅροις, τό, τε λεύκεσθαι, καὶ τῷ ἀνθρώπῳ. μὴ ἀλλάττει μὴ τὸ ποιόν, (ἐᾶν μὲν ὑδατὶ, καὶ χιόνι παντὶ) μένει δὲ οὕτως ἡ τάξις τῶν ὅρων, τὸ κατηγορούμενον κατηγορούμενον, καὶ τὸ ὑποκείμενον ὑποκείμενον. γίνεται γὰρ ὡδὶ τοῖς ἐνδεχομένοις τοῦτο, ὅτι ἐναμφοτερίζει τὸ ἐνδεχόμενον. καὶ ἡ ὡδίσις ἐστὶν, ὡς τὸ λευκᾶσθαι καὶ μὴ λευκοῦσθαι. ἡ ὡδὶ τελέον, ὡς τὸ ἐνδέχεται πολιοῦσθαι γηράσκοντα τὸν ἄνθρωπον. ἐπ' ὀλίγων γὰρ τὸ γίνεσθαι τοῦτο, ἢ ἐπ' ἐλάττον, ὡς τὸ ἐνδέχεται τινὰ εὑρεῖν θησαυρὸν. τοῦτο γὰρ σπάνιον. καὶ ἐπεὶ ἐνδέχεται καὶ ὅτω καὶ ὅτω, ἀλλὰ ταῦτα γίνεται ἡ τοιαύτη ἀντίστροφή, ἵνα μὴ ἡμεῖς ἀεὶ ἐπίτηδες ὠρισάμεθα, λαβόντες τὸν ὁρισμὸν ἐκ τῆς ἀτελοῦς ἀντιστροφῆς, καὶ τὸ συμβαῖνον ἐπὶ ταύτης. Ἔστι δὲ λοιπὴ αὕτη ἡ ἀτελὴς ἀντίστροφή, ἵνα μὴ ὀλίγον ᾖ ὅτως. κοινωνία δύο προτάσεων κατ' ἀμφοτέρας τὰς ὅρους, τῷ μὲν ποιᾷ τῷ αὐτῷ μένοντος, τῇ τάξεως δὲ τῶν ὅρων ἐναλλαττομένης.

τὸ συμπέρασμα τοῦ συλλογισμοῦ, οὐλῶ ὄν μόνον ἀντιφατικῶς, ἀλλὰ καὶ ἀναλύσας. καὶ λαμβάνεται καὶ ἡ μία πρότασις τοῦ συλλογισμοῦ, ἡ ἀναιρεῖται ἡ ἑτέρα. οἷον λέγω, τὸ ζῶον παντὶ λογικῷ. τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ. καὶ τὸ ζῶον ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ. ἔστω ὁ συλλογισμός. διαφέρει γὰρ ἡ ἀντιστροφὴ καὶ τούτῳ τῷ δι' ἀδυνάτου, ὅτι πρυσγίνεται ὁ συλλογισμὸς ἐνταῦθα, καὶ ἀντιστρέφεται τὸ συμπέρασμα. εἰ μὲν ἀντιφατικῶς, τὸ πᾶς εἰς τὸ τινὰς. εἰ δὲ ἀναλύσας, εἰς τὸ τινὲς. ἔστω πρῶτον ἀντιφατικῶς. τὸ ζῶον τινὶ παντὶ ἀνθρώπῳ. τὸ λογικὸν παντὶ ἀνθρώπῳ, ἐν τείτῳ σχήματι. καὶ τὸ ζῶον ἄρα τινὶ παντὶ λογικῷ, ὅπερ ἦν παντί. καὶ ἡ ἐν συλλογισμοῖς ἀντιστροφή. λυτέα, ἡ συναληθεύσει λεγομένη, ὅτε γίνεται τὸ ἡγούμενον ἑπόμενον, καὶ τὸ ἑπόμενον ἡγούμενον σὺν ἀντιστροφῇ. εἰ μὲν ἐκεῖνο καταφατικὸν, καὶ ἀποφατικόν. εἰ δὲ ἐκεῖνο ἀποφατικὸν, καὶ καταφατικόν. γίνεται δὲ καὶ ἐν τοῖς ὑποθετικοῖς συλλογισμοῖς, καθὼς δηλωθήσεται προϊοῦσιν ἡμῖν. οἷον, εἰ ὁ ἄνθρωπος ζῶον, τὸ μὴ ζῶον οὐκ ἄνθρωπος. ἔστι γὰρ πρῶτον ὁ ἄνθρωπος ἡγούμενον, ἢ τὸ ζῶον ἑπόμενον. εἶτα γίνεται τὸ οὐ ζῶον ἡγούμενον, καὶ τὸ

οὐκ

λέξεως, ἢ μᾶλλον δι' ἐκθέσεως) λέγει. ταῦτα πρῶτον μαθεῖν τί ἐστιν ἕκαστον, καὶ πρῶτον περὶ ἐκθέσεως. Ἔκθεσις μὲν οὖν ἐστιν, ὅταν ἐξ αἰσθητοῦ τινος τὸ λεγόμενον πιστώμεθα. οἷον εἰ λέγω, τί ζῷον λευκόν, θέλων δεῖξαι δι' ἑνὸς τινος αἰσθητοῦ, πιστεύομαι δεῖξαι, εἰ καὶ πλείονα τοιαῦτά εἰσιν. ἀρχόμενος γὰρ ὧν εἶπον, πρὸς δεῖξιν τοῦ λίθος, δείκνυμι ἕνα αἰσθητικόν. ἡ μὲν οὖν ἔκθεσις. Ἀδύνατον δὲ δεῖξις ἐστιν, ὅταν μὴ δεχομένου σου τυχὸν, ὃ ἐγὼ λέγω, σὺ ἀναφατικὸν τιθῇ. ἐξ οὗ, καὶ ἄλλης λυτρόας δήλης καὶ πιστῆς προτάσεως, συνάγεταί τι ἀδύνατον. καὶ ἐπεὶ ἐκ τῶν τοιούτων προτάσεων συνέβη τὸ ἀδύνατον συμπέρασμα, ἡ δὲ μία πρότασις δήλη καὶ πιστὴ ἦν, ἐξ ἀνάγκης δεῖ τινὰ ἄλλην ἐγγενέσθαι πρότασιν τὸ ἀδύνατον, καὶ ὅτω πιστεύομεν τὸν πρότερον λόγον ἀληθῆ ὄντα ἔλεγον. ἡ τοῦτό ἐστι τὸ δι' ἀδυνάτου. οἷον λέγω, ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. οὐκοῦν οὐ δέχῃ, καὶ ἔστω οὐδενὶ (τοῦτο δὲ πρὸς τὸ τινὶ ἀναφατικόν.) τὸ λευκὸν δὲ παντὶ σκύθῃ. καὶ ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐδενὶ σκύθῃ. πόθεν οὖν συνέβη τὸ ἀδύνατον; τὸ δὲ δεῖξαι τὸ, τὸ λευκὸν παντὶ σκύθῃ (οὐκοῦν δὲ ἀληθὲς ἦν) ἀλλὰ πάντως δεῖξαι τὸ, ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λευκῷ, ὥστε ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. Ἀναστροφὴ δὲ λέγεται πολλαχῶς. ἔστι γὰρ ἡ ἐν συλλογισμοῖς ἀναστροφὴ, ὁμοία τῆς ὅσα χωρὶς τῇ δι' ἀδυνάτου, ὅταν ἀναστρέφηται

νάτου ᾧ ὄδινι, ὥστε τὰ μερικὰ πολλάκις, καὶ τὴν καθόλου ἀληθεύουσι. ταῦτα τὰ συλλελογισμένα. τὰ δὲ παρὰ ταῦτα πάντα, ἀσυλλόγιστα. ὥσπερ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις τὰ μὴ ἀγαθὰ ἀόριστα, τὰ δὲ κακὰ πολύχρα, οὕτω καὶ ἐν τούτοις τὰ μὴ συλλελογισμένα ἀόριστα, τὰ δὲ ἀσυλλόγιστα πολλά. Κεφάλαιον. ε'.

ΔΙΑ μὲν οὖν ἑκάστου τῶν σχημάτων ταῦτα. τέλεια δὲ ταῦτα μέν ἐστιν ὅτι οὐδεμιᾶς ἄλλης τινὸς τοπος δεῖται τοῦ μέσου παρὰ τούτους οὐ φανερὸν. κοινὸν δὲ καὶ τῶν τελείων, ὅτι, μήτε ἐξ ἀποφατικῶν δύο προτάσεων συμπεραίνεσθαι, μήτε ἐκ μερικῶν δύο. ὅτι μὲν γὰρ ἐξ ἀνάγκης, ἐκ τοῦ μὴ εἶναί τι μόνον, συμβαίνει τὸ μὴ εἶναι, ἀλλ' ἐκ τοῦ μὴ εἶναί τι τόδε. καὶ αὖθις, τὸ δὲ εἶναι τόδε, τὸ συμπέρασμα μὴ εἶναι, ὅτι δ' ἐκ μερικῶν δεῖ συνάγεσθαι μερικόν. πᾶς δ' συλλογισμὸς ἐκ καθόλου συνάγει τὸ μερικώτερον. ὁ ἄνθρωπος γάρ, ἔμψυχον, διότι καὶ τὸ ζῶον ἔμψυχον, καὶ ὁ ἄνθρωπος ζῶον. ἡ δὲ ἐπαγωγὴ, ἐκ τῶν μερικῶν τὸ καθόλου συνάγει, καθὼς καὶ ῥηθήσεται.

Κεφάλαιον. ς'.

ΓΕΙ τοίνυν τέλειοι μὲν οἱ ἐν τῷ πρώτῳ σχήματι συλλογισμοὶ, ἀτελεῖς δὲ οἱ ἐν τοῖς ἄλλοις (δυνάνται δὲ καὶ ἔστοι τελειοῦσθαι διὰ τοῦ πρώτου, ἢ ἀντιστροφῆς, ἢ ἐκ τοῦ ἀδυνάτου

λείξεως,

εικοὶ, δίκα οἱ πάντες γίνονται. εἰσὶ δὲ ὅτοι. πᾶς πᾶς, οὐδεὶς πᾶς, πᾶς τὶς, τὶς πᾶς, οὐδεὶς τὶς, ὁ πᾶς πᾶς, οἱ δὲ ἀπροσδιόριστοι, εἰ μὴ καταφατικὸς εἴη, ἐν ᾧ τόπῳ τὸ τὶς πεθήκει). εἰ δὲ ἀποφατικὸς, ἐν ᾧ τόπῳ τὸ οὐ πᾶς. ὅτι δὲ οὐ μὴ ᾧ πᾶς τὶς, καὶ τὶς οὐ πᾶς. καὶ οὐδεὶς τὶς, ὁ τὶς. οὐ δὲ ᾧ οὐ πᾶς πᾶς, ὁ οὐ πᾶς. ἐκφέρει δὲ ἐν ὁμιλίᾳ τὸ ἀπροσδιόριστον δίκα τοῦ ἄρθρου. τὸ γὰρ ἄρθρον δυνάμιν ἔχει προσδιορισμοῦ, τοῦτ' ὅσον ὅτι ὁ μὲν καθόλου προσδιορισμὸς πάντας εἰσάγει, καὶ οὐδένα ἔξω ἀφίησι. τὸ δὲ ἄρθρον, καὶ ἀφίησιν. οἷον, πάντες λακεδαιμόνιοι ἄνθρωποι. οἱ λακεδαιμόνιοι ἀνδρεῖοι. ἐκφέρεται οὕτω τὸ ἀπροσδιόριστον δίκα τοῦ ἄρθρου. οἷον, ἄνθρωπος λευκόν, ἄνθρωπος οὐ λευκόν. σωάγει δὲ τοιοῦτον σῆμα μερικά, τὰ μὲν καταφατικὰ, τὸ τὶς. τὰ δὲ ἀποφατικὰ, τὸ οὐ πᾶς. καίτοιγε δυνάται καὶ καθόλου σωάγειν. ὡς τὸ ἡ οὐσία ζῷον παντὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῷον ζῷον παντὸς ἀνθρώπου. ἡ οὐσία ἄρα κατὰ παντὸς ζώου. καὶ οὐδὶς, οὐδεὶς κατ' οὐδενὸς ἀνθρώπου. τὸ ζῷον κατὰ παντὸς ἀνθρώπου. οὐδεὶς ἄρα κατ' οὐδενὸς ζῴου. ἀλλ' ἐπεὶ ἐξ ἀντιστροφῆς τελεοῦται, ὡς δειχθήσεται, ἡ δὲ πᾶς ἀντιστρέφει εἰς τὸ τὶς. διὰ τοῦτο ἐν τοῖς μερικοῖς δύεται. τὰ δὲ μερικὰ, οἷον τὸ μὲν τὶς, ὡσὶ τ' ἀναγκαίας ᾧ παντὶ ἀκολουθεῖ. ὁ δὲ οὐ πᾶς, ὡσὶ τ' ἀδυ-

θρώπῳ. τὸ λογικὸν ἄρα παντὶ ἀνθρώπῳ. ἡ αὐξησις, ἡ οὐσία παντὶ ζώῳ. ἡ οὐσία παντὶ λίθῳ. ἡ σωφρονεῖται τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. ὥστε μὴ τοῦτο γε τὸ πᾶς τίς, ἴσον ὡς τὸ τίς ἀδιόριστόν ἐστι, ἡ ὥστε τὸ ἀναγκαίας ᾧ παντὶ ἰδιωματεῖ. καὶ ὥσπερ τὸ πᾶς, πᾶς, ἀσυλλόγιστόν ἐστιν, οὕτω καὶ τὸ πᾶς τις, ἀσυλλόγιστόν ἐστι, διὰ τὴν ἀοριστίαν τοῦ τίς. ὅλως δὲ ἐν ᾧ λευτέρῳ σχήματι, συλλογισμοὶ ἀτελεῖς εἰσὶ, καὶ τελειοῦνται διὰ τοῦ πρώτου σχήματος, δι' ἀντιστροφῆς, ἡ δι' ἀδυνάτου. πρὶν δὲ μαθεῖν ταῦτα, τελειοῦν αὐτὰ διὰ τούτων, ἀσαφέστερόν πως γίνεται, ἀναμένωμεν μικρόν, καὶ εἰς καιρὸν ὅταν δὲ τούτων εἴπωμεν, ὅτι ὅταν ἀντιστροφῆς διασαφήσωμεν.

Κεφάλαιον. λ'.

Ν δὲ ᾧ τρίτῳ σχήματι, ὁ μὲν μέσος ἔξω τῶν ἄκρων καὶ ἀμφοῖν ἐπέχεται. μείζων δὲ ὅρος ἐν τούτῳ ἐστὶν, ὁ τῇ δυνάμει πρότερος τοῦ μέσου. τοῦ γὰρ μέσου ἀεὶ ἐπέχει μείζων, ὁμείζων ἀεὶ κατηγορεῖται. ὁ δὲ ἐλάττων, κατηγορεῖται μὲν ἐν τῇ προτάσει, ἐπέχεται δὲ ἐν ᾧ συμπεράσματι, καὶ ἔλαττον τοῦ μέσου ἐστὶ, διὰ τὸ ποτὲ ἐπέχεσθαι. ἔστι δὲ καὶ ὀκτὼ τῶν συλλελογισμένων τρόπων αὐτοῦ, τὸ ἔχειν καταφατικὼ τὼ ἐλάττονα, καὶ τὸν ἐστὶν. καὶ διὰ τοῦτο, ὡς μὴ πολλῶν ὄντων διαιρέσεων, πλεοναζουσιν οἱ τρόποι. ἐξ ὧν. εἰ δὲ πιστεύεται καὶ οἱ ἀποδιόρισοι, ὡς μεικοὶ,

κλω. καὶ εἰσὶ καὶ τούτου τοῦ σχήματος τρόποι συλλελογισμένοι πέντε, ἐκ τοῦ οὐδεὶς, καὶ πᾶς, καὶ ἐκ τοῦ πᾶς, καὶ οὐδείς. τοὺς δὲ τούτων συμπεράσματα, οὐδείς. καὶ ἐκ τοῦ οὐδείς, τὶς, ὃ δ' συμπέρασμα οὐ πᾶς. καὶ ἐκ τοῦ πᾶς, ὃ πᾶς, ὃ δ' συμπέρασμα οὐ πᾶς, ὡς τε τὰ ἀκροφατικὰ μόνα σωάγει τὸ σχῆμα εἶναι, δι' ὑποδείγματος χάριν. τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁλίνθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. καὶ αὖθις, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ, ὧδὲ τὸ μείζονος. τὸ ζῶον οὐδενὶ λίθῳ, ὧδὲ τὸ ἐλάττονος. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐδενὶ λίθῳ. καὶ αὖθις, ὁλίνθος οὐδενὶ ζώῳ. ὁλίνθος τινὶ λευκῷ. τὸ ζῶον ἄρα οὐ παντὶ λευκῷ. ὅθεν τὸ τοῦ λίθου λευκὸν, ὃ οὐ μετέχει τὸ ζῶον. καὶ αὖθις, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. οὐ ζῶον οὐ παντὶ λευκῷ. ὁ ἄνθρωπος ἄρα οὐ παντὶ λευκῷ. κατ' ἐκεῖνο δὲ τοῦ λευκοῦ λέγεται ὁ ἄνθρωπος, ὅπερ τὸ ζῶον οὐ μετέχω. καὶ εἰ οὐ ζῶον οὐ μετέχω τοῦ τοιούτου λευκοῦ, πῶς μεθέξει ὁ ἄνθρωπος, ὡς ἔτω λέγεσθαι, ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ; ὅτι δὲ ἀληθὲς. καὶ ὅτοι μὲν εἰσιν οἱ συλλελογισμένοι τρόποι. εἰ δὲ καὶ ἀπροσδιόριστοι σωτάττεσθαι, ὁ μὲν καταφατικὸς ὡς οὐδείς, ὁ δὲ ἀκροφατικὸς ὡς πᾶς, ἐξ ὧν γίνονται οἱ πάντες. οἱ δὲ ἄλλοι πάντες ἀσυλλόγιστοι εἰσὶν, ὡς σωαχθέντες. καὶ τὸ πᾶς, οὐ δ' οὐδείς. οἷον ἐπὶ τοῦ πᾶς, πᾶς, ὁ λευκὸς χιτὼν ἱμάτιόν ἐστι. δ' ζῶον παντὶ λογικῷ. δ' ζῶον παντὶ ἀν-

τα πάντα, καὶ ἔστι τὸ πρῶτον σχῆμα τέλειον, τὰ τέσσαρα προβλήματα σωτήριον. τὸ παῖς, τὸ ἀδεὶς, τὸ τὶς, τὸ οὐ παῖς. σημειωτέον δὲ ὅτι ἡ τῇ χείρονι τῶν προτάσεων, ἔσται τὸ συμπέρασμα. ἐκ τοῦ ἀδεὶς παῖς, τὸ οὐδεὶς, χεῖρον γάρ. ἡ ἐκ τοῦ παῖς τὶς, τὸ τὶς, χεῖρον γὰρ καὶ οὗτος πρὸς τὸ παῖς. ἐκ δὲ τοῦ οὐδεὶς, δῆλος, ἐπεὶ τὸ οὐδεὶς κρεῖττον μὴ τοῦ τὶς, ὡς καθόλου. χεῖρον δὲ, ὡς ἀποφατικόν. ὁμοίως καὶ τὸ τὶς κρεῖττον μὴ, ὡς καταφατικόν. χεῖρον δὲ, ὡς μερικόν, τὸ χεῖρον ἀμφοτέροις σωήχθη, ἡ ἐποίησε τὸ τὸ παῖς, ὅπερ ὅτι καὶ ἀποφατικὸν καὶ μερικόν, ἐλαττούμενον καὶ πρὸς τὸ καταφατικὸν τοῦ τὶς, καὶ πρὸς τὸ ἀποφατικὸν τοῦ ἀδεὶς.

Κεφάλαιον. γ'.

Ν δὲ ᾧ λυτέρῳ σχήματι, μέσος μὲν ὅρος ἐστὶν ὁ ἔξω τῶν ἄκρων καὶ ἀμφοῖν κατηγορούμενος. μείζων δὲ ὅρος, ὁ ἐγγύτερος τοῦ μέσου, παρόσον καὶ ὅτος κατηγορεῖται ἐν ᾧ συμπεράσματι. ἐλάττων δὲ, ὁ πορρώτερος τοῦ μέσου, ἐν ᾧ τόπῳ, ἀλλὰ τῇ δυνάμει, παρόσον αὐτὸς ἀεὶ ὑποκείται, καὶ ἐν τῇ προτάσει, καὶ ἐν ᾧ συμπεράσματι. κανὼν δὲ ἡ ὠδὶ τοῦτο τῶν συλλελογισμένων, τοῦ ἔχειν τὸν μείζονα πρότασιν καθόλου, ἢ καταφατικὸν, ἢ ἀποφατικόν. τὸν δὲ ἐλάττω, ἀνομοιόσχημονα. ὡς τε εἰ αὕτη καταφατικὴ, ἐκείνῳ εἴη ἀποφατικὸν, ἢ καθόλου, ἢ μερικὸν,

ειν, ἴσως ὁ πᾶς ἀδεὶς. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος ἀδενὶ κύκνῳ. τὸ ζῶον ἄρα παντὶ κύκνῳ. καὶ πάλιν. τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος οὐδενὶ λίθῳ. τὸ ζῶον ἄρα ἀδενὶ λίθῳ. καὶ ὡδὶ τῶν λοιπῶν ὡσαύτως, εἴτις καθήκασον σκοποίη. λαμβάνεται δὲ πολλάκις ἀντὶ τοῦ τὶς, καὶ ἡ ἀπροσδιόριστος καταφατικὴ, ὡδὶ τοῦ ἐλάττονος προτάσεως, ὡς γίνεσθαι τοὺς πάντας συλλογισμένους τρόπους μετὰ τούτων, ἐξ. μὴ λανθανέτω δὲ ὅτι ὡδὶ τὸ πᾶς ὁ πᾶς, οὐκ αὐτόθεν σωζόμενοι καὶ ἡ πᾶς, μὴ ἡ ἀδεὶς. ἀλλὰ δι' ἐκθέσεως σωζόμενοι τὸ διάφορον συμπέρασμα. οἷον, τὸ ζῶον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος ὁ παντὶ λευκῷ. εἶτα εἰλήφθω ἵππος λευκὸς, ὃν μὴ κατηγορεῖται ὁ ἄνθρωπος, κύκνος καὶ χιών. διὰ τοῦτο γὰρ ἰῶ καὶ ὁ ἄνθρωπος οὐ παντὶ λευκῷ. διὰ τί ἐκεῖνα ὧν μὴ μετέχει, λέγεται ὁ παντί. εἰ δὲ ἐλαμβάνετο λευκόν ὅ τινος μετεῖχε, τινὶ ἂν ἐλέγετο. λοιπὸν, σωζόμενοι τὸ ζῶον τῷ μὲν τῷ κύκνῳ παντὸς, τῷ δὲ τοῦ χιόνος ἀδεμιᾶς, καθάπερ ἀμέλει γίνεται καὶ ὡδὶ τὸ ἀδεὶς ὁ πᾶς. τὸ ἄψυχον γὰρ ἀδενὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος ὁ παντὶ λευκῷ. εἶτα λαμβάνον λευκὸν, ὃν μὴ κατηγορεῖται ὁ ἄνθρωπος, ὁ κύκνος μὴ ἡ χιών. καὶ τὸ ἄψυχον, τοῦ μὲν χιόνος πάσης, τῷ δὲ κύκνου ἀδενὸς κατηγορηθήσεται εἰπεῖν καὶ συναχθήσεται. διὰ ταῦτα μὴ ἀσυλλόγιστα λέγονται τοῦ-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

δὲ ἐλάττων, καταφατικὴ, ἢ καθόλου, ἢ μερικὴ. ἐκλέγονται τοίνυν ἡ πᾶς, πᾶς. ἡ μὲν γὰρ, ὡς καθόλου. ἡ δὲ, ὡς καταφατική. οὐδεὶς, πᾶς, καὶ αὐτῇ ὁμοίως. ἡ μὴ καθόλου ἀποφατική, ἡ δὲ καταφατικὴ. πᾶς τίς, καὶ οὐδεὶς τίς. πᾶσαι δὲ αἱ ἄλλαι ἀχρεῖαι ἐν τούτῳ τῷ σχήματι, ὅθεν καὶ ἀσυλλόγιστοί εἰσιν. αὗται δὲ μόναι συλλελογισμέναι. συλλελογισμέναι δέ εἰσιν, αἱ ὁμοίως σωάγουσαι τὸ αὐτὸ συμπέρασμα, τιθέντων ὅρων ὁποιωνδήτινων. ἀσυλλόγιστοι δὲ, αἱ σωάγουσαι πᾶν πᾶς, πᾶν οὐδείς, πρὸς οὓς ὅρους τὰς τιθέντας. ἐκ μὲν τοῦ πᾶς πᾶς, καὶ πᾶς σωάγει, κἂν ὁποῖοι τιθῶσιν οἱ ὅροι. οἷον, ἡ οὐσία τινὸς ζῴου. καὶ ζῷον τινὸς ἀνθρώπου. ἡ οὐσία ἄρα τινὸς ἀνθρώπου. μὴ οὕτως ἐπὶ τοῦ οὐδεὶς πᾶς. ὀλίθος οὐδενὶ ζῴῳ. καὶ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὀλίθος ἄρα οὐδενὶ ἀνθρώπῳ. μὴ οὕτως ὡσὶ τοῦ πᾶς τίς. καὶ ζῷον παντὶ ἀνθρώπῳ. ὁ ἄνθρωπος τινὶ λευκῷ. καὶ ζῷον ἄρα τινὶ λευκῷ. καὶ οὕτως ὡσὶ τοῦ οὐδεὶς τίς. ὀλίθος οὐδενὶ ζῴῳ. καὶ ζῷον τινὶ λευκῷ. ὀλίθος ἄρα οὐ παντὶ λευκῷ. ὅτι δὲ οὐ τινὶ σωάγεται, ἀλλὰ τῷ οὐ παντὶ; ὅτι εἰ ἔλεγες ὁ λίθος τινὶ λευκῷ ἐνταῦθα, ἴσως δὲ καὶ λευκὸν καθ' οὗ τινὸς τὸ ζῷον ἐλέγετο, κατηγορεῖτο ἂν ὀλίθος κατά τινος τῶν τοῦ ζῴου λευκῶν, ὅπερ ἀδύνατον. αἱ δὲ λοιπαὶ συζυγίαι, ὡς μὴ στοιχοῦσαι τῷ κανόνι, ἀχρεῖαι. οὕτω καὶ τῶν ὑποδείγματος χάριν

εἰλῆφθαι. ὃ δ' ἀναγκαῖον ἔστιν, τοῦτο ἀδυνάτον οὐκ ἔστιν, ἀλλὰ μὴ ἔστιν. οἷον ἀναγκαῖον ἀναπνεῖν τὸν ἄνθρωπον, καὶ ἀδυνάτον μὴ ἀναπνεῖν.

Κεφάλαιον. β'.

ΟΙΝΥΝ ὧδὶ τοῦ πρώτου σχήματος μείζων ὅρος, ὁ κατηγορούμενος τοῦ μείζονος, καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ πρότασις, μείζων. ἐλάττων ὅρος, ὁ τοῦ μείονος ὑποκείμενος, καὶ ἡ ἀπ' αὐτοῦ πρότασις, ἐλάττων. ἐπεὶ τοίνυν πέντε εἰσὶ προσδιορισμοὶ, πᾶς, οὐδείς, τὶς, οὐ πᾶς, εἷς ἕκαστος ὧν ἐξ αὐτῶν μιᾷ ἑαυτοῦ καὶ τῇ τελείᾳ συντασσόμενος, πέντε συζυγίας ἀποτελεῖ. ταύτας δὲ δίχως, πλὴν τῆς μεθ' ἑαυτῶν συντασσομένων, ὡς γίνεσθαι τοὺς πάντας συνδυασμοὺς ιη. πᾶς πᾶς, πᾶς οὐδείς, πᾶς τὶς, πᾶς οὐ πᾶς. καὶ ἀντιστρόφως ταῦτα, πλὴν τῆς πρώτων. τοῦ πᾶς πᾶς, οὐδεὶς πᾶς, τὶς πᾶς, οὐ πᾶς πᾶς, ὁμοῦ ζ'. καὶ οὐδείς, οὐδεὶς οὐδείς, οὐδεὶς πᾶς, οὐδεὶς τὶς, οὐδεὶς οὐ πᾶς. καὶ ταῦτα ἀντιστρόφως δίχα τῆς πρώτων, πᾶς οὐδείς, τὶς οὐδείς, οὐ πᾶς οὐδείς. καὶ οὐδείς, τὶς τὶς, τὶς πᾶς, τὶς οὐδείς, τίς οὐ πᾶς. καὶ οὐδείς, οὐ πᾶς οὐ πᾶς, οὐ πᾶς πᾶς, οὐ πᾶς οὐδείς, οὐ πᾶς τίς, ὁμοῦ ιη. ἐκ τούτων, τοῦ κανόνος πεισθέντος τοῦ πρώτου σχήματος, ἐκλείψουσιν μόναι πέντε. ἔστι δὲ ὁ κανών, ὡς ἂν ἡ μὲν μείζων πρότασις ᾖ καθόλου, ἢ καταφατικὴ, ἢ ἀποφατικὴ. ἡ

ἀσθλῇ καταφάσει τὸ δυνατῷ, καὶ τοῖς ἀκολουθοῦσιν αὐτῇ, ἃ ἐνδεχόμενον ποιεῖ τῷ συνακολουθεῖν. ὡδὶ δὲ τῇ ἀσθλῇ ἀποφάσει τὸ δυνατοῦ, καὶ τοῖς συνακολουθοῦσιν αὐτῇ, ἃ ἀναγκαῖον. καὶ ἔστω πεπληρῶσθαι τὰ τῶν προτάσεων.

Τίτλος λ'. Κεφάλαιον. α'.

ΕΚ τῶν προτάσεων δὲ ὁ συλλογισμός, ὥσπερ ἐκ τῶν συλλαβῶν ὁ λόγος γίνεται. εἰσὶ δὲ τῶν συλλογισμῶν σχήματα τρία. πρῶτον, δεύτερον, καὶ τρίτον, καλῶ δὲ τοῦτο τάξιν τοῦ μέσου. εἰ μὲν ἐπ' εὐθείας ἃ μέσον κεῖται, ὡς ἄλλο μὴ κατ' αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι, αὐτὸ δὲ κατ' ἄλλου, πρῶτον. εἰ δὲ ἄνω τῶν δύο ἄκρων, ὡς κατηγορεῖσθαι καὶ ἀμφοτέρων, δεύτερον. εἰ δὲ κάτω, ὡς ὑποκεῖσθαι καὶ ἀμφοτέροις τοῖς ἄκροις, τρίτον. ἃ μὴ οὕτω πρῶτον καὶ τέλειόν ἐστι, καὶ τέλειος γίνεται διὰ τούτου ὁ συλλογισμός. ἃ δὲ γὰρ δι' ἄλλου τελειοῦται, ὥσπερ ὁ ἐν ᾧ δεῖ δεῖξαι καὶ ᾧ τρίτῳ, διὰ τοῦ πρώτου δυνατός ἐστι τελειωθῆναι, ἢ δι' ἀντιστροφῆς, ἢ διὰ τοῦ ἀδυνάτου δείξεως, ἢ δι' ἐκθέσεως, ὡς ῥηθήσεται μετ' ὀλίγον. οἱ δὲ προσδιορισμοὶ, τὰ σχήματα καθιστῶσιν, ἔνια μὲν ὑπαρχούσῃ ὕλῃ, καὶ ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ, καὶ ἐν τῇ ἐνδεχομένῃ. ὑπάρχειν δέ ἐστι, τὸ ἐκβεβηκὸς ἐνδεχόμενον. τὸ δὲ ἀδυνάτειν, ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ περιείληπται.

ἀποφάσεως ὁ τρόπος ἔχει, καὶ ὁ τὸ ῥῆμα. οἷον, δυνατὸν λαθῆναι, ὁ δυνατὸν λαθῆναι. ἐνδεχόμενον λαθεῖν, οὐκ ἐνδεχόμενον λαθῆναι. ἀδύνατον λαθῆναι, οὐκ ἀδύνατον λαθεῖν. ἀναγκαῖον λαθεῖν, οὐκ ἀναγκαῖον λαθεῖν. αὗται ἀντιφάσεις καὶ ἀπλαῖ. δυνατὸν μὴ λαθεῖν, ὁ δυνατὸν μὴ λαθεῖν. ἐνδεχόμενον μὴ λαθεῖν, οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ λαθεῖν. αὗται πάλιν ἐκ μεταθέσεως καταφάσεις καὶ ἀποφάσεις. ὁ γὰρ δυνατὸν μὴ λαθεῖν ἢ τὸ παραπλήσιον, κατάφασις ἐκ μεταθέσεως. ὁ δὲ κύριος τῆς ἀποφάσεως ὁ τὸ ῥῆμα, ἀλλ' ὁ τρόπος ἔχει. ὁ δὲ αὐτὸς δύναται λαθῆναι, ἢ μὴ λαθῆναι, ὡς τὸ σωαληθεύσει ἂν ἡ ἀντίφασις. τὸ δὲ ὁ δυνατὸν μὴ λαθῆναι ἢ τὸ παραπλήσιον, ἀπόφασις ἐκ μεταθέσεως. ἢ αἱ ἀκολαθήσεις δὲ, ἔστω τοῖς μέλλουσι γίνου). ᾧ δὲ δυνατὸν λαθεῖν, ὁ ἐνδεχόμενον μὴ λαθεῖν, ἢ ὁ οὐκ ἀδύνατον λαθῆναι, ἢ ὁ οὐκ ἀναγκαῖον λαθεῖν ἀκολαθεῖ. ᾧ δὲ τὸ δυνατὸν πεπαῦσαι, ὁ οὐκ ἐνδεχόμενον πεπαῦσαι, ἢ ὁ ἀδύνατον πεπαῦσαι, ἢ ὁ ἀναγκαῖον μὴ πεπαῦσαι ἀκολαθεῖ. ᾧ δὲ δυνατὸν μὴ λαθεῖν, ὁ ἐνδεχόμενον μὴ λαθεῖν, ἢ ὁ οὐκ ἀδύνατον μὴ λαθεῖν, ἢ ὁ οὐκ ἀνάγκη μὴ λαθεῖν ἀκολαθεῖ. ᾧ δὲ τὸ δυνατὸν μὴ ἀναπνεῦσαι, ὁ οὐκ ἐνδεχόμενον μὴ ἀναπνεῦσαι, ἢ τὸ ἀδύνατον μὴ ἀναπνεῦσαι, ἢ ὁ ἀνάγκη ἀναπνεῦσαι ἀκολαθεῖ. ὡς τὸ ἐπὶ μὴ τῆ

ἂν ὁ μὲν προσδιορισμὸς ᾖ μὲν ἀ ποσὸν τηρῆται, ᾖ δὲ ἀ ποιὸν ἀλλάσηται, καὶ ἀ ῥῆμα εἰ μὴ ὡρισμένον εἴη, μᾶλλα τῆ εἰς ἀόριστον. εἰ δὲ ἀόριστον, εἰς ὡρισμένον. οἷον, ἀδεὶς ἄνθρωπος σοφός. πᾶς ἄνθρωπος ἀ σοφός. τὶς ἄνθρωπος ἀ σοφός. ἀ πᾶς ἄνθρωπος σοφός. καὶ ἄτω μᾶλλάσονται αἱ προτάσεις καὶ τὸ αὐτὸ σημαίνουσιν.

Κεφάλαιον. γ'.

ΙΣΤΙ δὲ καὶ ἀπὸ τρόπων προτάσεις. καὶ τρόποι δέ εἰσι, ἀ, καλῶς, δικαίως, ὁσίως, ἀδόλως, καὶ τὰ τοιαῦτα. οἷον, ὁ δεῖνα ἀδόλως ὁμιλεῖ. ἔστι δὴ ἡ ἀπόφασις προσκειμένου τῷ τρόπῳ τοῦ ἀ, ἄτω γίνεται. ὁ δεῖνα οὐκ ἀδόλως ὁμιλεῖ. ἔστι δὲ τρόποι καὶ αὐτὰ, ἀ δυνατὸν, ἀ ἐνδεχόμενον, τὸ ἀδύνατον, τὸ ἀναγκαῖον. καὶ αἱ ὕλαι γίνονται τρόποι. εἰ μὲν γὰρ ἀ λέγονται, ὕλαι εἰσὶν (ἐμφαίνονται δὲ λεγομένων ἄλλων.) εἰ δὲ λέγονται, τρόποι. οἷον, ὁ δεῖνα ἀναγκαίως ἀναπνεῖ. ἔστι δὲ καὶ τὸ δυνατὸν, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον πλατυκώτερον. δυνατὸν μὲν καὶ τὸ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ ἐνδεχόμενον. ὁμοίως ἐνδεχόμενον καὶ ἀναγκαῖον, καὶ τὸ δυνατὸν γυμνάζῃ, καὶ μή. γίνονται δὴ ἐκ τούτων τῶν τεσσάρων ἑκκαίδεκα προτάσεις. τέσσαρες καταφατικαὶ ἁπλαῖ, καὶ τέσσαρες ἀποφατικαὶ ἁπλαῖ, καὶ τέσσαρες ἐκ μεταθέσεως καταφατικαί, καὶ τέσσαρες ἐκ μεταθέσεως ἀποφατικαί. ἐν ταύταις γὰρ ὁ χῶρος τῆς

ἀποφάσεως,

γαρ ἄνθρωπός ἐστι ταῦτα, ὅτι δίκαιος. ἡ δ' μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν, ὅπερ ἐνικῶς μὲν προφέρει. πληθυντικῶς δέ, δαμῶς. τὰ δ' μηδαμῆ μὴ ὄντα, πῶς ὑποστήσωνται φῶ ἀριθμῷ; ὧδε δὲ βρέφος, δ συμβαίνει ἐν τοιαύτη θέσει, ἐπεὶ ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. ταῦτα δὲ τὰ πίσαρα ἡ ἀπροσδιόριστα ὄντα δυνατὸν συναληθεύειν, προσκειμένων δὲ τῶν προσδιορισμῶν, ὡς γίνεται, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, οὐ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, τὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, οὐδεὶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι. καὶ ὧδε τῶν ἐκτὸς δὲ χρόνων, τὸ μὲν ἔστιν ἀληθές, τὸ δὲ ψεῦδος, ὡς ἀντικεῖσθαι ταῦτα ἀντιφατικῶς. ἄλλαι δὲ θέσεις παρὰ ταύτας εἰσὶν, αἱ ἔχουσαι ἀόριστον τὸ προκείμενον, ἡ ὧδε τῶν ἀπροσδιορίστων, καὶ ὧδε τῶν προσδιωρισμένων. οἷον οὐκ ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, οὐκ ἄνθρωπος οὐδίκαιος οὐκ ἐστιν. οὐκ ἄνθρωπος ὁ δίκαιός ἐστιν, οὐκ ἄνθρωπος ὁ δίκαιος οὐκ ἐστιν. ἡ οὐδὲις, πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δίκαιός ἐστι, πᾶς οὐκ ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἐστι. πᾶς οὐκ ἄνθρωπος οὐδίκαιός ἐστι, πᾶς οὐκ ἄνθρωπος οὐδίκαιος οὐκ ἐστι. ταυτὸν γαρ ἐστι τὸ, ὁ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, ἢ ὁ δίκαιος, ᾧ, πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἐστιν, ἢ ὁ δίκαιος. τὸ χεῖρος δ' εἰς ἀπόφασιν τὸ ἐστιν ἔχει. κεῖται δὲ καὶ κανὼν ὧδε τῇ ἀκολουθήσει τῶν προτάσεων, ὥστε τὰ αὐτὰ λέγειν ἄλλως λέγονται. καὶ ἐστιν ὁ κανὼν τοιοῦτος, ὡς

σθαι τὸ δίκαιος, ὅ ὅτι ῥῆμα τὸ ἔ, καὶ γνίαξ ἀόριστον ῥῆμα, ὃ λέγει καὶ ἐκ μεταθέσεως ὁ φιλόσοφος, ὡς μετατιθεμένου τοῦ ἔ, εἰς κατάφασιν ἐξ ἀποφάσεως, γίνεται καὶ ἑτέρα ἀντίθεσις, ἡ ἄνθρωπος ὁ δίκαιός ὅστι, ἢ ἡ ἄνθρωπος ὁδίκαιος οὐκ ἔστιν. ὧν τὸ μὴ ὅστι κατάφασις ἐκ μεταθέσεως, τὸ δ' ἀπόφασις. καὶ γίνονται ταῦτα τέσσαρα, ἄνθρωπος δίκαιός ὅστιν, ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ὅστιν, ἄνθρωπος ὁ δίκαιός ὅστιν, ἄνθρωπος ὁδίκαιος οὐκ ὅστι. καὶ τὸ μὴ, ἄνθρωπος δίκαιός ὅστιν, οὐ σημαίνει τὸν ἄνθρωπον μόνον τὸν δίκαιον. ἡ δὲ τοῦτο ἀπόφασις, ἡ ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ὅστι, τρία σημαίνει. εἰ δὲ καὶ πρὸς τὰ μὴ ὄντα ἀθετηθείη, ἢ τέσσαρα. τόντι ἄδικον ἄνυπον, ὁ βρέφος, τὸ ξύλον, ἢ πάντα τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον. ὅτι γὰρ ἄνθρωπός ὅστιν, ὅτι δίκαιος, τῶν πρότερων ἀνθρώπων ὄντων, ὁ μόνων δὲ δικαίων, ἀλλὰ τοῦ μὴ ἢ ἀδίκου, τοῦ δὲ μήτε δικαίου, μήτε ἀδίκου, καὶ αὐτὸ ὁ μηδαμῆ μηδαμῶς ὄν. καὶ τοῦτο γὰρ ὅτι ἄνθρωπός ὅστιν, ὅτι δίκαιος, ἀλλ' ὁδὶ ὅστιν ὅλως. ἡ δ' ἀπόφασις φθάνει καὶ ἐπὶ τοῦ μὴ ὄντος ὅλως. ὁμοίως αὖθις ὁ μὴ, ἄνθρωπος ὁ δίκαιος ὅστι, δύο σημαίνει, τόντι ἄδικον, ἢ τὸ βρέφος. ὁ δὲ, ἄνθρωπος ὁ δίκαιος οὐκ ὅστιν, καὶ αὐτὸ τρία περιέχει, τόντι δίκαιον σωκράτην δηλονότι, τὸν ἄνθρωπον, τὸν μὴ ὄντα ὁδίκαιον, ὁ ξύλον, καὶ πάντα τὰ παρὰ τὸν ἄνθρωπον. ὅτι

γὰρ

αἱ ἀντιφάσεις διῄρηνται. εἰσὶ δὲ αὗται πᾶσαι αἱ προτάσεις ἢ ὡρισμένου ὑποκειμένου, ὡς εἶναι δύο μὴ τὴν καθόλου, κατάφασιν καὶ ἀπόφασιν. δύο δὲ τὴν ἀποστερητικῶν. δύο τὴν καθόλου ὡς καθόλου, κατὰ τὸ πᾶς καὶ οὐ πᾶς. καὶ δύο τὴν ἐπὶ μέρους καθόλου ὡς καθόλου, καὶ τὸ τὶς καὶ οὐδείς, οἷον οὐκ ἄρα. ταύτας τετραγωνισμὸν καλῶ τὰς τέτταρας προτάσεις, γίνονται εἴκοσι καὶ τέσσαρες. ταύτας αὖθις τετραγωνισμὸν καλῶ τὰς τέτταρας ὕλας, γίνονται ἑξήκοντα δύο, αἱ πᾶσαι ἢ ὡρισμένου ὑποκειμένου. ἄλλαι δὲ τόσαι πρὸς ᾧ ὁ Σωκράτης, καὶ ᾧ οὐκ ἄνθρωπος σωματοποιοῦμαι, ἃ δὴ καὶ ἀόριστα ὀνόματα ἐλέγομεν, καὶ γίνονται αἱ πᾶσαι ἑκατὸν καὶ μία, αἱ ἢ ὑποκειμένου καὶ κατηγορουμένου προτάσεις, ἐν αἷς οὐκ ἔχει χώραν τὸ ἀόριστον ῥῆμα. ἀπόφασις δ' γίνεται οὐκ ὡρισμένης τῆς προτάσεως, ὡς καὶ κατάφασιν γίνεσθαι ἢ ἀορίστου ῥήματος, καθὼς ἄρα καὶ τὴν ἐχόντων τὸ ὅτι τρίτον προσκατηγορούμενον γίνεται, ὡς ὕστερον ῥηθήσεται.

Κεφάλαιον. β'.

ΤΑΝ γὰρ τὸ ἔστι τρίτον προσκατηγορῆται, φησὶν Ἀριστοτέλης, τότε διχῶς γίνονται αἱ ἀντιθέσεις, ὡς διασταυροῦσθαι καὶ ταύτας πρὸς τὰς ἑπάνω. πῶς δὲ γίνονται διττῶς αἱ ἀντιθέσεις; ἅτως. οἷον, ἄνθρωπος δίκαιός ἐστιν, ἄνθρωπος δίκαιος οὐκ ἔστιν. ἐπεὶ δὲ δυνατὸν δίξα-

μιᾶς ὄσπς καθόλα, ἀλλὰ μᾶλλον διὰ τὸ ἀξίωμα τ καθόλα, καὶ τὼ ἑτέραν σημύνει. τὼ μ πᾶς, ἀποφάσκει, ἡ ὁ πᾶς. ὥσπερ οὐδὶς ἢ οὐ λίς, καταφάσκει τὼ ὁδείς. πῶς δὲ αὗται ἀντιφατικαὶ, ὅτι ἐν τοῖς τελσὶ χρόνοις, ὠδὶ τῶν τελῶν ὑλῶν διαιρῶσι τὸ ἀληθὶς καὶ τὸ ψεῦδος. οἷ ὠδὶ τ ἀναγκαίας, πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, καὶ ὅστι, οὐ λῶ, καὶ ἔσαι ἀληθὶς. ὁ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, καὶ ὠδὶ τῶν τελῶν χρόνων ψεῦδ. οὐ οὐδὶς ὠδὶ τ ἀδυνάτα, πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός, οὐ ὅστι, οὐ λῶ, οὐ ἔσαι ψεῦδος. ὁ πᾶς ἄνθρωπος πτερωτός, οὐ ὠδὶ τῶν τελῶν χρόνων ἀληθὶς. διότι ἡ ὁ πᾶς ὠδὶ τ ἀδυνάτου, τῇ ὁδεὶς ἀκολουθεῖ ὡς ἐλέχθη. οὐ οὐδὶς ὠδὶ τ ἐνδεχομένης. πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος, καὶ ὅστι, καὶ λῶ, οὐ ἔσαι ψεῦδος. ὁ πᾶς ἄνθρωπος δίκαιος οὐ ὠδὶ τῶν τελῶν χρόνων ἀληθὶς. ὁμοίως οὐ ὠδὶ τ λὶς οὐ ὁδεὶς. ὠδὶ τ ἀναγκαίας, τὶς ἄνθρωπος ζῶον, ἀληθὶς, ὅτι οὐ πᾶς. ὠδὶ γὰρ τ ἀναγκαίας, ἡ τὶς τῇ πᾶς ἀκολουθεῖ. λοιπὸν ἀληθινὴ ἡ πόφασις οὐ ὠδὶ τῶν τελῶν χρόνων. ὁδεὶς ἄνθρωπος ζῶον, ψεῦδος οὐ ἐπὶ τῶν τελῶν. ὡσαύτως οὐ ἐπὶ τ ἀδυνάτα. τὶς ἄνθρωπος ἵπταται, ψεῦδος ἀεὶ. ὁδεὶς ἄνθρωπος ἵπταται, ἀεὶ ἀληθὶς. ὡσαύτως οὐ ἐπὶ τ ἐνδεχομένης. τὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ, ἀεὶ ἀληθὶς. ὁδεὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ, οὐ ἐπὶ τῶν τελῶν χρόνων ψεῦδος. οὐ ὅτω μὴ

αἱ

στιν, εἰ μέλλουσι παρομοιάζειν ταῖς πρωτοδιωρισμέναις, πάντως ταῖς χείροσιν ὁμοιωθήσονται. χείρονες δὲ τ μὴ πᾶς, ἢ τὶς. τ δὲ οὐδεὶς, ἢ οὐ πᾶς. πρὸς ἃ πλάτων ἀνασκευάζων, παρᾷ) ἀντιφατικὰς δεικνύειν τὰς ἀπροσδιορίστους. ἢ ὅτι μὲν παρομοιάζειν τούτας ταῖς ἐκ τῶν χειρόνων προσδιωρισμέναις, ἢ αὐτὸς κατατίθεται). ἢ ὅτι ἢ τὶς, χείρων τ πᾶς, ὡς μᾶλλον ἢ καθόλου. περὶ δὲ τ οὐ πᾶς καὶ τ οὐδεὶς, ἀμφιβάλλει πότερα χείρων. καὶ ἐπιφημίζεται χείρονα τὴν οὐδεὶς τ οὐ πᾶς. ὅτι ἡ οὐδεὶς οὐδὲν παραιτεῖται οἷς ἂν ἐπιτρέπει. ἡ δὲ οὐ πᾶς, τί μὴ εἰσάγει, τί δὲ ἢ ἔξω ἀφίησι. ἢ καὶ ἔστιν λέγων τὴν οὐδεὶς χείρονα, ὑφαρπάζει ταύτην τὴν τῆ ἀπροσδιορίστου ἀποφάσιν. ὡς ἔστιν τοῦτο τὴν ἄνθρωπος οὐ περιπατεῖ, τῇ οὐδεὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ. καὶ λοιπὸν αἱ ἀπροσδιόριστοι, ὑπὸ μὴ τῆς ἀναγκαίας ἢ τ ἀδυνάτου, διαιρεῖσι δ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος, ἢ ὑπὸ τῆς ἐνδεχομένης ὡς διαφέρει πλάτων, ἰσοδυναμεῖ ἡ ἄνθρωπος οὐ περιπατεῖ, τῇ οὐδεὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ. ὥσπερ ἢ ἄνθρωπος περιπατεῖ, τῇ τὶς ἄνθρωπος περιπατεῖ. ἔστι γὰρ καὶ τοῖς δυσὶν ἀναμφίβολον, ἀντιφατικαὶ ἂν εἶεν αἱ ἀπροσδιόριστοι κατὰ πλάτωνα. ἡ γὰρ τὶς, καὶ ἡ οὐδεὶς, ἀντιφατικαὶ δειχθήσονται ἤδη, ὡς καὶ ἡ πᾶς, καὶ ἡ οὐ πᾶς. ἃς καὶ αὐτὰς λέγει καθόλου ὡς καθόλου ἀριστοτέλης. καίτοιγε

ὧδὶ μὴ γὰρ τ̃ ἀναγκαίας ὕλης, ἐν παντὶ χρόνῳ
διαιρεῖσι τὸ ἀληθὲς ἢ τὸ ψεῦδος. τίς γὰρ ἄνθρω-
πος ζῶον, ἐπεὶ καὶ πᾶς, ἀληθές ἐστι, καὶ νῦν καὶ
ἔσται. τὸ πᾶς ἄνθρωπος ζῶον, ἢ ἐπὶ τῆν τειῶν
χρόνων ψεῦδος. ὡσαύτως καὶ ὧδὶ τ̃ ἀδυνάτ̃.
τίς γὰρ ἄνθρωπος ξύλον, ἢ ἐπὶ τῆν τειῶν χρό-
νων ψεῦδος. τὸ πᾶς ἄνθρωπος ξύλον, καὶ ὧδὶ τῆν
τειῶν χρόνων ἀληθὲς, ἐπεὶ καὶ οὐδεὶς ἄνθρω-
πος ξύλον. ὥσπερ οὖ ἐπὶ τ̃ ἀναγκαίας, ἢ τίς συ-
ναληθεύει τῇ πᾶς, οὕτω καὶ ἐπὶ τ̃ ἀδυνάτ̃, ἢ οὐ
πᾶς τῇ οὐδείς. ἐπὶ γὰρ τ̃ ἐνδεχομένης μεριχεύον-
ται ἢ ἀμφότεραι, ἐφ' ἧς ὕλης ἢ συναληθεύεσι
καὶ ὧδὶ τῆν τειῶν χρόνων. τίς γὰρ ἄνθρωπος
καὶ οὐ πᾶς ἄνθρωπος, καὶ λεύκαι ἢ ἐλεύθη, ἢ
λευθήσεται. ἐπεὶ οἷῶ τε δὴ αὗται παντα χῆ ἀν-
τιφατικαί εἰσι (συναληθεύεσι γὰρ ἐπὶ τ̃ ἐνδε-
χομένης) πῶς ἂν κληθεῖεν καὶ αὗται; ἐναν-
τίαι μὲν οἷῶ τε οὐκ ἂν κληθεῖεν, ἐπεὶ συναληθεύ-
σιν. ἀλλὰ κληθεῖεν ἂν ὡς ἐναντίαι, καὶ ὡς ἄλ-
ληλοι ταῖς καθόλου ἢ ἐναντίαις, διόπερ ὡς ἐκεί-
ναις τάττονται. ταύταις ταῖς μεριχαῖς, ἢ αἱ
ἀποφατικοὶ ἰσοδυναμοῦσιν, ἐπεὶ καὶ ἐκείνας ἐ-
λέγομεν ἐπὶ τῆς ἐνδεχομένης συναληθεύειν, ἃς
καὶ καθόλου ὡς μὴ καθόλου ἐλέγομεν. οἷον ἄν-
θρωπος βαδιζέτω, ἄνθρωπος ὁ βαδιζέτω.
ἢ λίαν εἰκότως. ἐπειδὴ γὰρ ἀποφατικοί εἰ-

σιν.

ἐναντίων τρόπος ἁρμόδιος. ἐπεὶ γὰρ τῶν ἐναντίων, τὰ μέν ἐστιν ἄμεσα, ὡς φῶς καὶ σκότος, ζωὴ καὶ νέκρωσις. τὰ δ' ἔμμεσα, ὡς θερμὸν καὶ ψυχρόν. μέσον γὰρ αὐτῶν τὸ χλιαρόν. καὶ λευκὸν καὶ μέλαν. μέσα γὰρ αὐτῶν, τό, τε, φαιόν, καὶ τὰ λοιπὰ χρώματα. κατὰ μὲν τοίνυν τὴν ἐμμέσων ἐναντίων, ὅτι πεφύκασι λείπειν καὶ ἀμφότερα ἀπὸ τοῦ δεκτικοῦ, ὡς παρεῖναι τὸ μέσον, κληθεῖεν ἂν ἐναντίαι αὗται αἱ ἀντιφάσεις. ὅλη λειπουσῶν καὶ τῶν δύο ἀπὸ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, δυνάται παρεῖναι τὸ μέσον. τὸ, τινὰ ἄνθρωπον καὶ λέυκαθαι, καὶ λευκὸν εἶναι, καὶ λευκάνεσθαι. κατὰ δὲ τοίνυν τὴν ἀμέσων ἐναντίων, ὅτι ἀπὸ τοῦ δεκτικοῦ ἐξ ἀνάγκης θάτερον ὑπάρχει. ἀπὸ γὰρ τοῦ ζῴου, ἢ ζωὴ ἢ θάνατος, ἢ αὕτη νόσος ἢ ὑγεία, ἐναντίαι κληθεῖεν, ὅτι ἀπὸ τῆς ἀναγκαίας καὶ ἀδυνάτου, θατέρα τῶν δύο μοιράσεων ἐξ ἀνάγκης πάρεστιν. ἢ γραμμὴ ἀληθεύει, ἢ καὶ ἄλλως, ἐναντία κληθεῖεν ἀσυλλόγιστον, ὅτι τὰ ἐναντία ἀπεῖναι μὲν πεφύκασιν ἀπὸ τοῦ μὴ δεκτικοῦ. παρεῖναι δὲ ἅμα δ' πεφύκασιν ἀπὸ τοῦ δεκτικοῦ. ὡσαύτως καὶ αὗται ἀπεῖναι μὲν πεφύκασιν, ὡς συμβεβήκασι. παρεῖναι, δὲ ὅλως πεφύκασιν. ἐπεὶ τοίνυν αἱ καθόλου ἀποδεδειγμένοι εἰς ἀντίφασιν, μὴ ἆρα αἱ μερικαὶ καὶ ἀόριστοι, καὶ ἡ δ' παῖς, ἐνοσωθήσονται ἐπὶ πάντα χρόνον καὶ πᾶσιν εἰς ἀντίφασιν; ἀλλ' οὐδὲ αὗται.

γαρ καὶ ὁ προσδιορισμὸς καθόλε, καὶ τὸ ὄνομα καθόλε. οὐ πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ. τὸ δ' πᾶς συναχτικόν ὅτι ἀπάντων τῶν καθ' ἑκάσα, κὴ ὧδὲν τούτων ἔξω ἀχολείπει. δοκιμάζονται τοίνυν οἱ δύο καθόλε προσδιορισμοὶ, ὁ πᾶς, καὶ ὁ οὐδείς, εἰ ἄρα διαιρήσουσι τὸ ἀληθὲς κὴ τὸ ψεῦδος, ὡδὶ παντὸς χρόνε καὶ ὡδὶ πάσης ὕλης. καὶ εἰ μὴ ὅτως, κληθεῖεν ἂν ἀντιφατικαί. εἰ δ' ὅ, ἄλλε τινὸς ὀνόματος κληρονομήσουσιν. ὅτω γοῦν σωτίθεται. πᾶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ, ἢ ἀνέπνευσεν, ἢ ἀναπνεύσει. καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος ἀναπνεῖ, ἢ ἀνέπνευσεν, ἢ ἀναπνεύσει. καὶ εἰσὶν ὡδὶ τῶν τειῶν χρόνων ἐν τῇ ἀναγκαίᾳ ὕλῃ, αἱ μὲν καταφάσεις ἀληθεῖς, αἱ δὲ ἀποφάσεις ψευδεῖς. καὶ αὖθις, πᾶς ἄνθρωπος πετᾷ, ἢ ἐπέτασεν ἢ πετάσει. οὐδεὶς ἄνθρωπος πετᾷ, ἢ ἐπέτασεν, ἢ πετάσει. κὴ εἰσὶν ὡδὶ τῶν τειῶν χρόνων, αἱ μὲν ἀποφάσεις, ἀληθεῖς. αἱ δὲ καταφάσεις, ψευδεῖς. καὶ αὖθις, πᾶς ἄνθρωπος λέπεται, ἢ ἐλέχθη, ἢ λεχθήσεται. καὶ οὐδεὶς ἄνθρωπος λέπε), ἢ ἐλέχθη, ἢ λεχθήσε). καὶ εἰσὶν ὡδὶ τῶν τριῶν χρόνων, ἐν τῇ ἐνδεχομένῃ ὕλῃ, συμψευδόμεναι καὶ ἀμφότεραι. λοιπὸν αὗται ὄκ ἀντιφατικαί εἰσι. πῶς οὖν κληθεῖεν αὗται, ἐπεὶ ὄκ ἀντιφατικαὶ λεχθήσον); ὁ γὰρ διαιρῶσι παντα-χῶ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ἢ πάντως ἐναντίαι. καὶ ἡ κλῆσις αὕτη ταύταις, κατὰ δύο τὰς τῶν

ἐναντίων

μέλλοντος, ἀορίστως καὶ ὁ πότερον ἔτυχε. διὸ μὴ ὂν ἀληθές, ἀπότερον δὲ ψεῦδος. ὅτω γὰρ πέφυκε τὸ εἱμαρμένον ἀναιρεῖσθαι. ταῦτα ἐπὶ τῆς καθ' ἑκάστα. καθ' ἑκάστον δ' Σωκράτης ἢ Πλάτων. ὡδὶ δὲ τῆς καθόλου, εἰ μὴ δίχα προσδιορισμῶν ἐκφέρονται, ἀπροσδιόριστοι λέγονται, καὶ καθόλου, ὡς μὴ καθόλου. ὅτι καθόλου ὄντος τοῦ ἀνθρώπου, οὐχ ὡς καθόλου μετὰ προσδιορισμοῦ τὴν ἀντίφασιν κεχρήμεθα. αὗται γοῦν αἱ προτάσεις, ὡδὶ μὲν τῆς ἀναγκαίας ὕλης καὶ τῆς ἀδυνάτου, καὶ ὡδὶ τῆς τοιῶν χρόνων διαιροῦσι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἄνθρωπος γὰρ ἀναπνεῖ, καὶ ἀνέπνευσε, καὶ ἀναπνεύσει. ἢ οὐκ ἀναπνεῖ, καὶ οὐκ ἀνέπνευσε, καὶ οὐκ ἀναπνεύσει. καὶ ἄνθρωπος ἵππαται, καὶ ὠφετάθη, καὶ πεταθήσεται. ἢ οὐχ ἵππαται, οὐκ ἐπέτασεν, οὐ πεταθήσεται. ἐπὶ δὲ τῆς ἐνδεχομένης ὕλης, συναληθεύει καὶ ἡ κατάφασις τῇ ἀποφάσει. ἄνθρωπος γὰρ λούεται, ἢ ἐλούθη, ἢ λουθήσεται. καὶ οὐ ἄνθρωπος οὐ λούεται, ἢ οὐκ ἐλούθη, ἢ οὐ λουθήσεται, ἀμφότερα ἀληθεύει. ἀπόλυτα γὰρ ὄντα τῶν προσδιορισμῶν, ὡδὶ τοῦτον κἀκεῖνον τὸν λόγον φήσει καὶ συναληθεύσειν. ὥς τι οὐκ ἀεὶ αἱ ἀπροσδιόριστοι διαιροῦσι τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. ἄλλη μὴ καὶ ὡδὶ τῶν προσδιορισμένων δεῖ τὸν λόγον, αἵτινες λέγονται καθόλου ὡς καθόλου. ὅτι

χρυσὸς, ἢ ἄργυρος, ἢ χαλκὸς. ὅτως ὅτι λέγω ἄνθρωπος ἀναπνεῖ, ἡ ἀναγκαία ὕλη ἐμφαίνει. ἀναγκαῖον γάρ ἐστι, τὸ μὴ ἄλλως ἔχειν ποτέ. ὅτε δὲ λέγω ὁ ἄνθρωπος ἄλογον, ἡ ἀδυνάτως ὕλη ἐμφαίνεται. ἀδυνάτον γάρ ἐστι, τὸ μὴ δυνάμενον γενέσθαι. ὅτε δὲ λέγω ὁ ἄνθρωπος περιπατεῖ, ἡ ἐνδεχομένη ὕλη ἐμφαίνεται. ἐνδεχόμενον γάρ ἐστι, τὸ δυνάμενον καὶ εἶναι καὶ μὴ εἶναι. εἰσὶ γὰρ ἐπὶ τῶν καθέκαστα δέκα προτάσεων, αἱ ἀποφατικαὶ καὶ κατηγορηματικαὶ ἀντιφάσεις. οἷον Σωκράτης λογίζεται καὶ ἀναπνεῖ, ἢ ἀνέπνευσεν, ἢ ἀναπνεύσει. Σωκράτης οὐκ ἀναπνεῖ, ἢ οὐκ ἀνέπνευσεν, ἢ οὐκ ἀναπνεύσει. καὶ ἔστιν ἐν τοῖς τρισὶ χρόνοις, ἐπὶ ἀναγκαίας ὕλης, ἡ μὲν κατάφασις ἀληθὴς, ἡ δὲ ἀπόφασις ψευδής. ὁμοίως οὕτως, Σωκράτης περιπατεῖ, ἢ ἐβάδισεν ἢ περιπατήσει. Σωκράτης οὐ περιπατεῖ, ἢ οὐκ ἐβάδισεν ἢ οὐ περιπατήσει. καὶ ἔστιν ἐν τοῖς τρισὶ χρόνοις, ἐπὶ ἀδυνάτου ὕλης, ἡ μὲν ἀπόφασις ἀληθὴς, ἡ δὲ κατάφασις ψευδής. ὁμοίως οὕτως, Σωκράτης λέγεται, ἢ ἐλέχθη, ἢ λεχθήσεται. Σωκράτης οὐ λέγεται, ἢ οὐκ ἐλέχθη, ἢ οὐ λεχθήσεται. καὶ ἔστιν ἐν τοῖς τρισὶ χρόνοις, ἐπὶ τοῖς ἐνδεχομένης ὕλης, ἡ μὲν μία ἀληθὴς, τρεῖς δὲ ψευδεῖς. τρία ἐπὶ τῶν δύο χρόνων τῶν τε παρεληλυθότος καὶ τοῦ ἐνεστῶτος, ὡρισμένως τὸ μὴ ὂν ἀληθὲς, τρία δὲ ψεῦδος. ὡσὶ δὲ τοῦ

μέλλοντος,

πατεῖ, ὁ ῥῆμα, ἀλλὰ ἀόριστον ῥῆμα. καὶ γίνονται ἐξ ὑποκειμένου καὶ κατηγορημένου προτάσεις, τοῦ ὑποκειμένου ἢ ὡρισμένου ὄντος, ἢ ἀορίστου. Εἰσὶ δὲ καὶ τέτταρες προσδιορισμοὶ ὃν ὑποκειμένῳ σωτατόμενοι, οἵ τε δύο κατηγορικοὶ, ὁ πᾶς καὶ ὁ τὶς. καὶ δύο ἀποφατικοί, ὁ οὐδεὶς καὶ ὁ οὐ πᾶς. καὶ πάλιν δύο καθόλου, ὁ πᾶς καὶ ὁ οὐδεὶς. καὶ δύο μεριστικοί, ὁ τὶς καὶ ὁ οὐ πᾶς. προσδιορισμοὶ δὲ λέγονται, διότι προσδιορίζουσι τὸν λόγον πῶς λέγεται, ἢ κατὰ τὸ καθόλου, ἢ κατὰ τὸ μεριστόν. καὶ ἢ κατὰ τὸ καταφατικόν, ἢ κατὰ τὸ ἀποφατικόν. εἰσὶ δὲ καὶ τρεῖς ὕλαι. ἀναγκαία, ὡς τὸ ἄνθρωπος ἀναπνεῖ. ἀδυνάτως, ὡς τὸ ἄνθρωπος ἵππος ἐστι. ἐνδεχομένη, ὡς τὸ ἄνθρωπος λεύκος. καὶ τρεῖς χρόνοι. ἐνεστὼς, παρεληλυθὼς, μὴ μέλλων. ἐπεὶ τοίνυν τῶν προσδιορισμῶν, οἱ μὲν δύο καταφατικοὶ, οἱ δὲ δύο ἀποφατικοὶ, συνδυάζει τὰς προσδιορισμὰς ὃν ὑποκειμένῳ καὶ ὃ κατηγορουμένῳ, καὶ ζητεῖ ὡδὶ τούτοις τὴν ἀντίφασιν. Ἀντίφασις δέ ἐστιν, ἡ ἐναντία φάσις. ὡς ἀληθευούσης τῆς καταφάσεως, ψευδὴς τὴν ἀποφασιν. μὴ ταύτης ἀληθευούσης, τὴν κατάφασιν ψευδῆ. ἐνδέχεται δὲ, ἢ συναληθεύειν ἢ συμψεύδεσθαι, μὴ ὡδὶ τῶν τριῶν χρόνων, μὴ ὡδὶ τῶν τριῶν ὑλῶν. Ὕλαι δὲ λέγονται, διότι ἔξωθεν ἐμφαίνονται. ὥσπερ γὰρ ὅτε λέβητα εἴπω, ἡ ὕλη ἔξωθεν ἐμφαίνεται, ἢ γὰρ

πίπτει δ' λογικὸν καὶ δ' ἄλογον. καιρὸν γάρ ἐστιν ὁ λέγων, ὅπου δ' πότερον καὶ ὕστερον, τούτων δ' κοινῶς κατηγορούμενον, ὀνόματι λέγω.

Κεφάλαιον. ι'.

ΚΙΝΗΣΕΩΣ δ' ἐστὶν εἴδη ἓξ. γένεσις, φθορά, αὔξησις, μείωσις, ἀλλοίωσις, καὶ κατὰ τόπον μεταβολή. καὶ μὲν γένεσις καὶ φθορά, τῆς οὐσίας ἐστίν. ἡ δὲ αὔξησις καὶ μείωσις, τοῦ ποσοῦ. ἡ ἀλλοίωσις, τοῦ ποιοῦ. καὶ κατὰ τόπον μεταβολή, τοῦ πού. δόξειε δ' ἡ αὔξησις καὶ ἀλλοίωσις ταυτὸν. ὀνόματι δ'. τὸ γὰρ πεφαίνον ἐπιτείνεται αὐτῷ γνώμονι, αὔξεται μέν, οὐκ ἀλλοιοῦται δ', ἀλλὰ πάλιν μένει πεφαίνον.

Τίτλος. γ'. Κεφάλαιον. ά.

ΕΝΤΕΥΘΕΝ παραλαμβάνονται ὅροι δύο ἐκ τῆς κατηγορίας, καὶ γίνεται πρότασις, ὥσπερ ἐκ δύο γραμμάτων συλλαβή. οἷον Σωκράτης γράφει. ὁ μὲν Σωκράτης, ἀνάγκη τινὶ τῇ οὐσίαν. ὁ δὲ γράφει, τινὶ τὸ ποιεῖν. ὥσπερ καὶ ὁ Σωκράτης κάθηται. ὁ μὲν γὰρ, οὐσία. τὸ δὲ, τινὶ τὸ κεῖσθαι ἀνάγκη. ὃ δ' μὲν, τινὶ κείμενον λέγεται. τὸ δὲ, κατηγορούμενον. καὶ τὸ μὲν, ὄνομα. τὸ δὲ, ῥῆμα, οἷον ἄνθρωπος πορεύεται. τὸ δὲ οὐκ ἄνθρωπος, οὐκ ὄνομα, ἀλλ' ἀόριστον ὄνομα. ὥσπερ γὰρ οὐ δ' ὁ πορεύεται

ἀληθές. ἐν δὲ τῇ καταφάσει, καὶ τῇ ἀποφάσει, καὶ ἐπὶ ὄντος, καὶ ἐπὶ μὴ ὄντος πᾶσι ἃ λέγομεν, τὸ μέν, ἀληθές ἐστι, τὸ δὲ, ψεῦδος. οἷον σωκράτης ζῇ. σωκράτης ἀποθνήσκει. σωκράτης ζῇ. ἢ σωκράτης λέγεται. σωκράτης οὐ λέγει. καὶ ἐπὶ ὄντος καὶ ἐπὶ μὴ ὄντος, τὰ μέν, ἀληθῆ. τὰ δὲ, ψεῦδος.

κεφάλαιον. θ'.

Ὁ πρότερον πρᾶγμα λέγεται τὸ, τῷ χρόνον, καὶ τὸ καθ' ὑστέρησιν λεγόμενον τὸ, μὴ ἀντιστρέφον τῷ εἶναι ἀκολουθοῦν. τὸ μὲν γὰρ εἶναι δύο πρότερον. καὶ δύο ὄντων, ἕν ἐστιν. ἑνὸς δὲ, οὐ δύο. τρίτον, τῇ τάξει καθάπερ ἐπὶ τῶν ἐπιστημῶν ἔχει. τὰ μὲν στοιχεῖα πρότερα τῶν διαγραμμάτων. καὶ τῶν ἀντιστρεφόντων τῷ εἶναι ἀκολουθοῦσιν, τὰ αἴτιον θατέρῳ τοῦ εἶναι, πρότερον. εἰ μὲν καθῆται ὁ ἄνθρωπος, ἀληθές ἐστιν ὁ περὶ αὐτοῦ λόγος ὅτι καθῆται, ἀληθής. καὶ εἰ ὁ λόγος ἀληθής ἐστι, καθῆται ἐκεῖνος. ὅμως δὲ ὁ καθήμενος, αἴτιος τῷ λόγῳ τοῦ ἀληθείας, καὶ οὐχ ὁ λόγος τῷ πράγματι. ὁμοίως δὲ τούτων ὄντων πρότερα ὑπάρχει λέγειν.

Τὰ δὲ ἅμα χρόνῳ λέγεται. ἃ ὧν ἡ γένεσις ἐν τῷ αὐτῷ χρόνῳ. ἃ ὅσα ἀντιστρέφει τῷ εἶναι ἀκολουθοῦσιν, μηδαμῶς δὲ θάτερον αἴτιον θατέρῳ τοῦ εἶναι ἐστίν. οἷον ἐπὶ τοῦ διπλασίου καὶ τοῦ ἡμίσεως. διπλασίου μὲν ὄντος, ἥμισυ ἐστί. καὶ ἡμίσεως, διπλάσιον. οὐδέτερον δὲ οὐδετέρῳ αἴτιον τοῦ εἶναι. καὶ ὅσα εἰσὶν ἀντιδιῃρημένα ἐκ τοῦ αὐτοῦ γένους. ἅμα μὲν ἐκ τοῦ ζώου

ἔχει. ἢ ὡς κτῆμα, οἷον ἔχει οἰκίαν. λεγόμεθα δὲ καὶ γυναῖκα ἔχειν. καὶ οἱ δ' εἶχον φυλακὴν, παρὰ δ' ποιητῇ. τὸ δὲ πᾶ, οἷον ἐν Λυκείῳ, ἐν ἀγορᾷ. τὸ δὲ πότε, οἷον χθιζόν. σήμερον. αὔριον. καὶ τὰ παραπλήσια. Κεφάλαιον. ε.

Τ Α δὲ ἀντικείμενα πρὸς ἕξιν λέγονται. ἢ ὡς τὰ πρός τι, ἀντίκειται ἀλλήλοις ὡς μεῖζον, ὡς ἐλάττονι. ἢ ὡς τὰ ἐναντία, ὡς ἀγαθὸν, ὡς κακῷ. ἢ ὡς κατὰ στέρησιν καὶ ἕξιν, ὡς τυφλότητι ὄψις, καὶ ὠδὶ εἰπεῖν ἀγνοία. ἢ ὡς κατάφασις καὶ ἀπόφασις, ὡς σωκράτης κάθηται, σωκράτης οὐ κάθηται. καὶ τῶν ἄλλων μὴ διαιρουμένων τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος, ἡ κατάφασις καὶ ἀπόφασις διαιρεῖ τὸ ἀληθὲς καὶ τὸ ψεῦδος. μὴ γάρ μοι λέγε ὠδὶ τῷ πρός τι, μεῖζον ἐστὶν, ἔλαττον ἐστί. ταῦτα δὲ καταφάσεις εἰσὶ, καὶ οὐχ ἁπλῶς πρός τι. ἀλλὰ μεῖζον, ἔλαττον, ὅπερ ἐστὶ ἀληθὲς δηλοῖ, ἐστὶ ψεῦδος. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ τοῦ κακοῦ, καὶ τῆς στερήσεως καὶ τῆς ἕξεως. ὁ μὲν ἀληθὲς ἁπλῶς ἐστι, τὸ δὲ ψεῦδος, ὥσπερ ἐπὶ τῆς καταφάσεως καὶ τῆς ἀποφάσεως. αὐτὰ δὲ καθ' αὑτὰ ἐστὶ ἀληθὲς ἐστὶ ψεῦδος ἔχεσι λεγόμενα ἁπλῶς. οἷον ἀγαθὸς, κακός. εἰ δέ τις προσθείη σὺ ὄντι, λέγων ζῶν ὄντι ὅδε, νεκρός ἐστιν ὅδε, καὶ ἀξιοῖ τὸ μὲν εἶναι ἀληθὲς, τὸ δὲ ψεῦδος, ἀλλ' ἴσως ὅλως ἐπὶ μὲν ὄντος τοῦ σωκράτους τυχὸν, συμβαίνει τοῦτο. ἐπὶ δὲ μὴ ὄντος, οὐδέτερον ἀληθές.

λανία. ἢ αἱ, καὶ ταύτας ἄλλαι. αἱ δὲ αὐταὶ πάθος ἐμποιοῦσι ταῖς αἰσθήσεσιν, ὡς γλυκύτης ἢ ψυχρότης. ὅτι δὲ ἢ τῶν ποιοτήτων, ἢ μᾶλλον τῶν ποιῶν ἴδιον, σ' ὅμοιον καὶ ἀνόμοιον λέγεσθαι.

Κεφάλαιον. ε'.

ΓΙΔΕΧΕΤΑΙ δὲ καὶ σ' ποιεῖν καὶ τὸ
Ε πάσχειν ἐναντιότητα. σ' θερμαίνειν, ὃ ψύχειν ἐναντίον. καὶ σ' θερμαίνεσθαι, ὃ ψύχεσθαι. ὡσαύτως δέχεται δὲ καὶ σ' μᾶλλον καὶ τὸ ἧττον. ἧττον γὰρ καὶ μᾶλλον θερμαίνει. καὶ ἧττον καὶ μᾶλλον ψύχεται. καὶ λυπεῖ καὶ ἥδει. καὶ λυπεῖται καὶ ἥδεται.

Κεφάλαιον. ς'.

Ὁ δὲ κεῖσθαι παρωνύμως ἀπὸ τῆς θέσεων
Τ λέγεται. θέσις δέ ἐστι, καὶ ἡ στάσις ἢ ἡ καθέδρα καὶ ἡ ἀνάκλισις. ὥς τε καὶ τὸ ἵστασθαι, καὶ σ' καθέζεσθαι, καὶ σ' ἀνακλίνεσθαι, ἀπὸ σ' κεῖσθαι ἀναχθήσονται.

Κεφάλαιον. ζ'.

ΧΕΙΝ δέ ἐστι, τὸ ὑποδεῖσθαι, σ' ὑποδεδεῖσθαι, καὶ τὸ ἄλλας πολεῖονας τρόπους.
Ε ἢ γὰρ τὸ ποιότητα, ὡς ὑγείαν ἔχει, καὶ γραμματικὴν ἔχει. ἢ ὡς ποσὸν, τεῖπηχυ μέγεθος ἔχει. ἢ ὡς τὰ πρός τι, ὁ ἡμιόλιον ἔχει. ἢ ὡς ἐν μορίῳ, ὁ δακτύλιον ἔχει. ἢ ὡς μόριον, ὁ χεῖρα ἔχει. ἢ ὡς ἐν ἀγγείῳ, ὁ κέραμον οἶνον

λος ποιότητος, σχήματι, καὶ μορφή. καὶ σχῆμα μέν ἐστιν ἐπὶ τῆς ἀψύχων. ὡς σχήματ' οἴκων, φησὶν Εὐριπίδης. μορφὴ δὲ, ἐπὶ τῶν ἐμψύχων, εὔμορφος καὶ ἄνθρωπος λέγεται. παρωνύμως δὲ οἱ ποιοὶ ἐκ τῆς ποιοτήτων λέγονται, πλὴν καὶ ποτὲ ἐτερωνύμως, ὡς ἀπὸ τοῦ ἀρετὴ ὁ σπουδαῖος. παρώνυμα δέ εἰσιν, ὅσα ἀπό τινος εἰσὶ διαφέροντα τῇ πτώσει. πτῶσις δέ ἐστι, κατὰ τέλος τῆς λέξεως. οἷον γραμματικὴ, γραμματικός. σπανίως δὲ καὶ ὁμωνύμως ἐκ τῆς ποιοτήτων ῥηθείη ἂν τὸ ποιόν. ὡς ἀπὸ τῆς γραμματικῆς, γραμματικὴ γυνή. ἐπ' ἐνίων δὲ, διὰ τὸ μὴ κεῖσθαι ταῖς ποιότησιν ὀνόματα, οὐκ ἐνδέχεται παρωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. πυκτικὸς γὰρ καὶ δρομικὸς, ὁ μὴ δυνάμει φυσικῇ λεγόμενος, ἀπ' ἐνεργείας ποιότητος παρωνύμως λέγεται. ἃ δὲ κεῖται ὄνομα ταῖς δυνάμεσι ταύταις. εἰ δ' εὑρηται πυκτικὴ καὶ δρομικὴ, ἕξεις καὶ αἱ δυνάμεις αὗται εἰσί. οἱ δὲ τὰς ἕξεις ταύτας λέγοντες πυκτικοὶ καὶ δρομικοὶ, οὐκ ὀρθῶς δυνάμει φυσικῇ, ἀλλ' ὀρθῶς κατὰ διάθεσιν. ἀπὸ γὰρ τῆς πυκτικῆς ἕξεως, πυκτικὸς ὁ διακείμενος λέγεται. ἐνίοτε δὲ ὁ μὴ δυνάμει, ὃς δύναται μὴ πυκτεύειν, ἐνίοτε δέ ποτε ἐπύκτευσεν, ἢ ὅτι καὶ πυκτεύσειε. σημειωτέον δὲ καὶ περὶ τῶν παθητικῶν ποιοτήτων, ὅτι αἱ μέν, γίνονται ἀπὸ παθους, ὡς λευκότης καὶ μελανία.

κεφάλαιον. λ'.

ΟΙΟΤΗΣ δ' ἐστὶ καθ' ἣν ποιοί τινες λέγονται. διχῶς δὲ εἰς κατανόησιν οἱ ποιοὶ, ἢ αἱ ποιότητες. ἔστι δὲ ἕξις, καὶ διάθεσις. ἕξις μὲν, ὡς αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ ἀρεταί. διάθεσις δὲ, ὡς ὑγίεια καὶ νόσος. τὰ γὰρ δυσέκνιητα, καὶ πολυχρονιώτερα, ἕξεις. τὰ δὲ εὐμετάβλητα, καὶ ὀλιγοχρονιώτερα, διαθέσεις. Δύναμις δ', καὶ ἀδυναμία. σκληρότης, καὶ μαλακότης. καὶ ὑγιεινὸν καὶ νοσερὸν σῶμα. δύναμιν γὰρ ἔχει τὸ ὑγιαίνειν. καὶ ἀδυναμία τὸ αὐτὸ τοῦτο νοσερόν. καθ' ἣν καὶ δρομικὸς καὶ πυκτικὸς λέγεται δυνάμιν λέγομεν, ὃ δὲ ἔχει, τὸς δυναμένους μόνον δηλονότι δραμεῖν καὶ πυκτεύειν, ἢ τὸς ἐνεργοῦντας κατ' αὐτάς. Πάθος, καὶ παθητικὴ ποιότης. πάθος μὲν, τὸ εἰς καιρὸν συμβαῖνον καὶ εὐμετάβολον. παθητικὴ δὲ ποιότης, ἢ ἀκρότητα σωματικῶν συμπτωμάτων, ἢ παθῶν δυσκινήτων συμβαίνον, καὶ διὰ βίου πολλάκις παραμένον. ὅτι ἀπὸ μὲν τοῦ πάθους, ἃ λεγόμεθα ποιοί. ἃ δ' ἂν ἐπὶ αἰσχυνθεὶς ἐρυθριάσειν, ἐρυθρὸς καλεῖται. ἃ δ' ἂν ἐπὶ φόβον ὠχριάσειν, ὠχρὸς καλεῖται. ἀπὸ δὲ τ παθητικῆς ποιότητος παρωνομάζομεθα, οἷον ὀργίλος, ἢ πρᾶος, ἀπὸ μὲν τοῦ διαθέσει πάθος καιρικῶς ὀργισθεὶς, ἢ ὁ διὰ φόβον πρᾳυνθεὶς, ἀλλ' ὁ διόλου ἔχων τὸ πάθος. Τέταρτον δὲ εἶ-

θρωπος λέγεται. καὶ τῶν μὲν αὐθις ὅλων, τῶν δὲ, μερῶν. ὡς ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἡ αὐτοῦ χεὶρ ἡ καθόλου. καὶ ὁ σωκράτης, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ, ἥτις καὶ τίς χεὶρ λέγεται. ὧν μὲν τῶν ἄλλων οὐκ εἰσάγονται τὰ πρός τι εἰς ὁρισμόν, οἷον, ὅσα αὐτὰ ἅπερ ἐστὶν, ἑτέρων εἶναι λέγεται. ὅτι δὲ ὁ τίς ἄνθρωπος, τινὸς τίς ἀνθρώπου λέγεται. ὅτι καὶ ἡ τίς χεὶρ, τινὸς τίς χεὶρ λέγεται. ἀλόλειπον γάρ ἐστιν. ἀλλ' ὅλου ὁ καθόλου ἄνθρωπος, ἀνθρώπου τινός. ἡ δὲ καθόλου χεὶρ, ἐπεὶ καὶ τίς ἀπ' αὐτῆς λείπει, ὅλου δὲ μερική ἐστιν, ἵνα ἔχῃ καὶ τίς, κινδυνεύει εἶναι πρὸς τὰ πρός τι. καὶ δὲ χεὶρ, τινὸς χεὶρ. μὴ ταῦτα μὲν ἀναγκαίως ἔχει ὁ πρότερος ὁρισμὸς τῶν πρός τι. εἰ δ' ἔστι τὰ πρός τι, οἷς καὶ εἶναι ταυτόν ἐστι καὶ πρός τι πως ἔχειν, εὔδηλον ὡς ὁ εἰδὼς τὴν χεῖρα, εἴσεται καὶ τίνου χεὶρ αὕτη, ὡς ἀνθρώπου. ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης ἐστὶν. δύναται γάρ τις κεκαλυμμένου ὄντος τοῦ παντὸς σώματος, εἰδέναι τὴν χεῖρα. καὶ ὁ εἰδὼς μεῖζον, εἴσεται καὶ τίνος μεῖζον. εἰ δ' ἀορίστως ἐλάττονος μεῖζον, σοφισμὸς ἐστὶν, καὶ οὐκ ἐπίσταμαι. ἄδηλον γὰρ μεῖζον, εἰ ἔτυχεν ἄλλου τοιούτου, καὶ ὁ εἰδὼς κάλλιον, εἰδὲ καὶ οὐ κάλλιον. εἰ δὲ χείρονός τινος ἀορίστως, οὐκ ἐπίσταμαι ἐστὶν. οὐδὲ γὰρ εἰ ἔτυχε χεῖρον αὐτοῦ.

κεφάλαιον.

συνεχὴς δὲ, γραμμὴ, ὠδὶ φάναι, σῶμα, τόπος, ἢ χρόνος. ὅτι δὲ ἡ λόγος ποσὸν, μαρτυρεῖ τὸ καταμετρεῖσθαι τοῦτον βραχείᾳ καὶ μακρᾷ συλλαβῇ. κατ' ὠδὶ διαίρεσιν δὲ πάλιν τοῦ ποσοῦ, τὰ μὲν ἐκ θέσιν ἔχοντων πρὸς ἄλληλα τὴν ἀναύξεις μορίων συνέστηκε. τὰ δὲ οὔ. καὶ τὰ μὲν ἔχοντα ἐν τοῖς μορίοις τὴν θέσιν, εἰσὶν γραμμὴ, καὶ ὠδὶ φάναι, σῶμα, καὶ τόπος. τὰ δὲ μὴ ἔχοντα, ἀριθμὸς, ἢ λόγος, καὶ χρόνος. ἢ ταῦτα μὲν εἰσι τὰ κυρίως ποσά. ὧν δὴ τὰ συνεχῆ, καὶ εἰς ἄπειρα διαιρετά εἰσι. καὶ τὰ μὲν διωρισμένα, ἔχουσι δὲ πολύ, καὶ δ' ὀλίγον. τὰ δὲ συνεχῆ, οὐ μέγα, ἢ τὸ μικρόν. λέγεται δὲ καὶ τὸ πολὺ λευκὸν, ἀλλ' οὐκ ἔστι ποσὸν δ' λευκὸν, ἀλλὰ καταχρηστικῶς διὰ τὸν τόπον. καὶ μακρὰ πρᾶξις, διὰ τὸν χρόνον, ποσὰ ὄντα. ὅτι δὲ ἢ τοῦ ποσοῦ ἴδιον, δ' ἴσον τε καὶ ἄνισον. ὃ δὴ καὶ ὠδὶ συνεχοῦς, καὶ ὠδὶ διωρισμένου ἐστίν.

Κεφάλαιον. γ'.

ΡΟΣΤΙ δ' ἐστὶν, ὅσα αὐτὰ ἀπορ' εἰσι, εἰπέ-
Γ ρων εἶναι λέγεται καὶ πλάτωνα. κατὰ δὲ ἀριστοτέλη, οἷς τὸ εἶναι ταὐτόν ἐστι τῷ πρός τι πως ἔχειν. εἰ γὰρ τοῦ πρότερου ὁρισμοῦ, συγχωρεῖς ἐστι πᾶσαν οὐσίαν εἰκφυγεῖν τὰ πρός τι. εἰ δὲ τοῦ λυτροῦ, πᾶσα οὐσία τῷ πρός τι ἀκροκινίζεται. τῶν δ' οὐσιῶν τῶν μὲν, καθόλου, οὐσῶν, τῶν δὲ, μερικῶν, ὡς ἄνθρωπος, καὶ σωκράτης, ὃς καὶ τὶς ἄν-

ἔχουσιν, ἢ τὸ δέ τι. ὁ μὲν γὰρ πλάτων τὸ τόδε τι καὶ εἶναι ἔχειν φησὶ, διότι αὐθυπάρκτους αὐτὰς οἶδε, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων. ἀριστοτέλης δὲ τὸ τοιόνδε μᾶλλον ἔχειν ταύτας δοξάζει. φησὶ γάρ, ἰδέα γάρ ἐστιν ἡ ὕστερα, ἃ δὴ εἶναι. ἔτερον ἴδιον, ὃ μὴ δὴ αὐταῖς ἐναντίον. ἀλλ' ὁμόνων τῶν οὐσιῶν. ὅτι δὲ ἴσον καὶ τῶν ποσῶν. ᾧ δὲ διπήχει, τῇ δὲ τεῖα, καὶ τῷ δίκα, δὴ ὅτι ἐναντίον. κυρίως δὲ ἴδιον οὐσίας τὸ ταὐτὸν τῇ ἓν ἀριθμῷ ὄν, τῶν ἐναντίων εἶναι δεκτικόν. ὁ γὰρ αὐτὸς ἄνθρωπος, ποτὲ μὲν νοσεῖ, ποτὲ δὲ ὑγιαίνει. τῇ γὰρ αὐτῇ τῇ μιᾷ ψυχῇ, ποτὲ μὲν ὠφελία, ποτὲ δὲ φαύλη. ὡθεὶ δὲ τῇ ὁ λόγος τῇ ἡ δόξα ταῦτ' ἔχειν ἐνδοπλάσει. καθημένου δέ τινος, δοξάζω. εἴπε μὲν τῇ λέγω ὅτι ὁ δεῖνα κάθηται, τῇ ἀληθεύω. εἶτ' ἀνάσαντος, ὁ λόγος τῇ ἡ δόξα ψεύδεις γίνονται. διὰ ταῦτα, διαφόρου τοῦ πράγματος ὄντος ἐν τούτοις. οὐδὲ δὲ ὁ λόγος ἢ ἡ δόξα μεταβάλλει εἰς τὸ ἐναντίον, ἀλλὰ τοῦ πράγματος μεταβάλλοντος, ταῦτα δεχόμενα τὰς μεταβολὰς λαμβάνειν. πρόσκειται καὶ τὸ κατὰ τὸν αὐτὸν μεταβολῇ. ὡς ἴδιον οὐσίας πρὸς τὰς λοιπὰς κατηγορίας τὸ, ταὐτὸν καὶ ἓν ᾧ ἀριθμῷ, κατὰ τὴν αὐτῆς μεταβολὴν δεκτικὸν τῶν ἐναντίων εἶναι.

Κεφάλαιον. β'.

Τὸ δὲ ποσὸν τὸ μὲν ὅτι συνεχὲς, τὸ δὲ διωρισμένον. διωρισμένα μὲν, ἀριθμὸς καὶ λόγος.

συνεχῆ

ἢ μήτε ἐν ὑποκειμένῳ ἐστὶν (οὐσία δὲ) ἔστι καθ' ὑποκειμένου λέγεται, μερικὴ δὲ. τῶν δὲ μερικῶν οὐσιῶν, ὡς ἀνθρωπικὸν ἢ λευκὸν ὑποκειμένου πρώτων τὰ ἐν ὑποκειμένῳ πρώτως, καὶ κυριώτατα, καὶ μάλιστα οὐσίαν κέκληκεν ὁ ἀριστοτέλης. δευτέρας δὲ οὐσίας, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη φησὶ, ἢ μᾶλλον τῶν γενῶν τὰ εἴδη. τὸ γὰρ προσεμφέρον ἧ μάλιστα, μᾶλλον ἢ τὸ περιέχον. ταῦτα δέ φησι διὰ τὸ πλάτωνα, μᾶλλον οὐσίαν καὶ πρώτως τὰς ἰδέας λέγοντα, ἃ ἐστι τὰ γένη, ἢ τὰ εἴδη. ἃς δὴ ἰδέας τινὲς διεφθείρασιν, ὡς ὄντας δημιουργικοὺς λόγους τῶν ὄντων παρὰ ᾧ δημιουργῷ. καὶ τὸ δ' ἐστὶ τὸ λεγόμενον, ὁ καλῶν τὰ μὴ ὄντα ὡς ὄντα. ἴδιον δὲ πασῶν τῶν οὐσιῶν, τὸ μὴ ἐν ὑποκειμένῳ εἶναι. ἀλλ' ἐστὶ καὶ ἢ τῶν διαφορῶν. ὥς τι πασῶν μὴ τῶν οὐσιῶν, καὶ ἴδιον. τὸ μόνων δὲ, ὥσπερ καὶ τὸ δίπουν ᾧ ἀνθρώπῳ. ἕτερον ἴδιον, τὸ πάντα συνωνύμως ἀπ' αὐτῶν λέγεσθαι. καὶ δὲ, ὅτι πασῶν. ἢ δὲ πρώτη οὐσία τὸ κατά τινος κατηγορεῖται. ὅτι μόνων. ὑπάρχει δὲ καὶ ταῖς διαφοραῖς. συνωνύμως δὲ καὶ αὗται κατὰ τῶν μετεχόντων λέγονται. ὥσπερ τὸ λογικὸν κατὰ τοῦ ἀνθρώπου. ἄνθρωπος δὲ λογικὸς, καὶ λόγῳ κεχώμενός ἐστιν. ἕτερον. ὅτι καὶ οὐσία τὸ δέ τι σημαίνει. τὸ δὲ τοιόνδέ τι, ὡς τὰ συμβεβηκότα. πλὴν ὅτι πασῶν καὶ καὶ τῶν οὐσιῶν. αἱ δὲ δεύτεραι οὐσίαι, τὸ τοιόνδέ τι μᾶλλον

Κεφάλαιον. Α'.

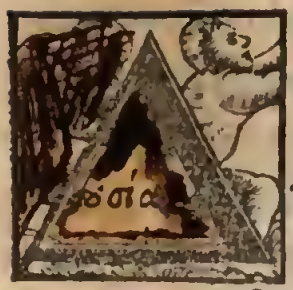

Ε Κ Α δὲ ἢ αἱ κατηγορίαι ὅσαι, ὁμωνύμως αἱ πᾶσαι σημαίνονται, ἢ μιᾷ ἀφ' ἑνὸς τῆς οὐσίας ὡς τὰ ἀφ' ἑνός, ὁμώνυμα δέ εἰσιν, ὧν τὸ ὄνομα κοινόν, ὁ δὲ κατὰ τοῦτο ὀνόματος λόγος τῆς οὐσίας ἕτερος. οἷον ζῷον, ὅ τε ἄνθρωπος καὶ ἡ γεγραμμένον. συνώνυμα δέ, ὧν τό τε ὄνομα, καὶ ὁ κατὰ τοῦτο ὀνόματος λόγος ὁ αὐτός. οἷον ἵππος καὶ ἄνθρωπος. εἰ γὰρ ἑκάτερον ἑτέρου λόγον ἔχει, ἀλλ' ὅμως ὁ κατὰ τὸ κοινὸν αὐτῶν ὄνομα, ὁ αὐτός ἐστι. ζῷα δὲ καὶ ἀμφότερα, καὶ τὸν τοῦ ζῴου ἔχουσιν ὁρισμόν, οὐσία ἔμψυχος αἰσθητική. Πολυώνυμα δὲ τὰ ὑπὸ μιᾶς ὑποκείσει πολλὰ ὑπὸ φορόμενα ὀνόματα. οἷον ἄνορ, ξίφος, ἀκάνθη. Ἑτερώνυμα δὲ, τὰ μήτε ὀνόματος κοινωνοῦντα, μήτε πράγματος. οἷον ζῷον, καὶ ἐπιστήμη. ἃ δὴ καὶ ἑτερογενῆ λέγονται, ὧν ἕτερα ᾧ εἶδει καὶ αἱ διαφοραί. ζῴου δὲ αἱ διαφοραί, ὁ λογικὸν καὶ ὁ ἄλογον, καὶ ὁ θνητὸν καὶ ὁ ἀθάνατον. ἐπιστήμης δὲ, ὁ θεωρητικὸν καὶ ὁ πρακτικόν. εἰσὶ δὲ αἱ τοιοῦται κατηγορίαι, καὶ ἁπλᾶ τινα πράγματα, μήτε ἀλήθειαν μήτε ψεῦδος ἐν ᾧ λέγεσθαι δηλοῦντα, μόνον δὲ πράγματα σημαίνοντα. διὰ τοῦτο καὶ ἀντὶ στοιχείων παραλαμβάνονται, καὶ ὅροι λέγονται. ὧν, πρώτη ἡ οὐσία, εἰς ἣν ἀνάγονται πᾶσαι αἱ οὐσίαι.

τὸ ἀναίσθητον, τὸ λογικὸν ἢ τ' ἄλογον, τ' θνητὸν ἢ τ' ἀθάνατον. συζυγίαι δὲ, αἱ συνισῶσαι εἴδη συναίμα ὡς γίνεται. ἡ δὲ οὐσία ἐστὶ πρόσληψις τὸ ἄψυχον καὶ τὸ ἀναίσθητον, τὸν λίθον ἀπεργάσατο. τ' δὲ ἔμψυχον, καὶ τὸ αἰσθητικὸν, τὰ ζῶα. τὸ [redacted]ψυχον ἢ τὸ ἀναίσθητον, τὰ φυτά. ὁμοίως ἢ τὸ ζῶον, πρόσληψις τ' λογικὸν καὶ τὸ ἀθάνατον, τὸν ἄγγελον ἀπεργάζεται. τ' λογικὸν καὶ τὸ θνητὸν, τὸν ἄνθρωπον. τ' ἄλογον καὶ τ' θνητὸν, τὰ λοιπὰ τῶν ζώων. τ' ἀθάνατον ἢ τ' ἄλογον, οὐ τὸν μῦθον, οἷον σκύλλαν. ὃν λέγει ὅμηρος, ἀλλ' ἀθάνατον κακόν ἐστιν. τὸ ἴδιον δὲ τελαχῶς λέγω. ἢ ὃ παντὶ ὡς εἴδει ὑπάρχει, ὃ μόνῳ δὲ, ὡς τ' δύνασθαι ὡς ἀνθρώπῳ. ἢ ὃ μόνῳ μὲν, ὃ παντὶ δὲ, ὡς τ' γραμματεῖν ὡς ἀνθρώπῳ. ἢ ὃ καὶ μόνῳ καὶ παντὶ, ὄχ ἀεὶ δὲ, ὡς τ' πολιτεύεσθαι τὸν ἄνθρωπον. ἢ ὃ καὶ μόνῳ ἢ παντὶ ἢ ἀεὶ, ὡς τ' γελαστικὸν ὡς ἀνθρώπῳ. εἰ δὲ μὴ ἀεὶ γελᾷ, ἀλλὰ ὡς πεφυκέναι, ἴδιον καὶ ἀεὶ λέγεται. ἢ τὸ ὄντι μόνον τ' ἀντικατηγορούμενον. ἔστι δ' ὄντι ἄνθρωπος, γελαστικὸν. ἢ ἔστι γελαστικὸν, ἄνθρωπος.

Τὸ συμβεβηκὸς δὲ διττῶς ἐκφέρεται. καὶ ὅτι τ' μὴ χωριστὸν, ὡς τὸ καθῆσθαι ἢ ἵστασθαι. τ' δὲ ἀχώριστον, ὡς τ' μέλαν ὡς κόρακι. ὃ δὴ ἢ ὃ πεφυκέναι ὑπάρχειν καὶ μὴ ὑπάρχειν χαρακτηρίζεται, αὐτῷ δὲ μόνῳ ὡς δεκτικῷ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Ε.

ΤΙ περὶ τούτων. ὁ γένος ὁ γενικώτατον, ὃ περὶ ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο γενικὸς γένος, διαιρεῖται εἰς εἴδη. καὶ τούτων ἕκαστον, εἰς εἴδη, καὶ αὖθις ταῦτα εἰς εἴδη, ἕως ὃ καταταντήσει εἰς τὸ ἰδικώτατον, μεθ' ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο εἶδος, ἀλλ' ἄτομον. ὃ δὲ διαιρεῖται τὸ εἶδος εἰς ἕτερα εἴδη, ἀλλ' εἰς ἄτομα. ἄτομα δὲ λέγω, διότι τὸ τέμνον, ὅτι εἰς εἴδη, ὅτι εἰς πολλὰ ᾧ ἀριθμῷ, οἷον ὁ σωκράτης, καὶ τοῦτο τὸ λευκόν. λευκὸν δὲ φασὶν οὐσίας μὲν τὰς πρώτας, τὰ ἄτομα, τὰ γένη καὶ τὰ εἴδη. καὶ ὁ μὲν πλάτων, πρὸ τῶν πολλῶν ταῦτα φησίν. ὁ δ' ἀριστοτέλης μετὰ τὰ πολλά, καὶ ἐν τοῖς πολλοῖς. ὑποδείγματος δὲ χάριν, ἔστω ἡ οὐσία. καὶ διαιρεῖσθω εἰς σῶμα, καὶ ἀσώματον. τὸ σῶμα, εἰς ἔμψυχον, καὶ ἄψυχον. τὸ ἔμψυχον, εἰς αἰσθητικὸν, καὶ ἀναίσθητον. τὸ αἰσθητικὸν, εἰς ζῷον, ζωόφυτον, καὶ φυτόν. τὸ ζῷον, εἰς λογικὸν, καὶ ἄλογον. τὸ λογικὸν, εἰς θνητὸν, καὶ ἀθάνατον. τὸ θνητὸν, εἰς τὰ ἰδικώτατα, ἄνθρωπον, ἵππον, κύνα, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν ζώων. εἰσὶ δὲ τὰ ἀνὰ μέσον γένη καὶ εἴδη τὰ αὐτά. ἀλλήλων. τῶν μὲν ἀπ' αὐτά, γένη. τῶν δὲ πρὸ αὐτῶν, εἴδη. τῶν δὲ διαφορῶν, αἱ μέν εἰσι διαιρετικαὶ, αἱ δὲ συναιρετικαί. καὶ διαιρετικαὶ μέν, καθ' ἃς διαιροῦνται τὰ γένη εἰς τὰ εἴδη, οἷον τὸ ἔμψυχον, καὶ τὸ ἄψυχον. τὸ αἰσθητικὸν καὶ

μένον. ὡς ἡ ὐσία. σ ζῶον. χ| ἡ ἄνθρωπος ἡ ἵππος καὶ τῶν λοιπῶν ζώων, ἃ ᾧ εἴδει διαφέρουσι, ἡ ὧν ᾧ τί ἐστιν αὐτῶν κατηγορεῖται ὁ ζῶον. Εἰλλ' ὁ χ| πλειόνων καὶ αὐτὸ λεγόμενον, καὶ ὧν ᾧ τί ἐστι κατηγορούμενον, πλὴν διαφόντων ᾧ ἀριθμῷ, ὡς ὁ ἄνθρωπος χ| πέρος καὶ παῦλος οἵτινες ὐ τῷ εἴδει διαφέρουσιν, ἀλλὰ ᾧ ἀριθμῷ.

Διαφορὰ δὲ σ χ| πλειόνων ἡ διαφόντων ᾧ εἴδει, ὧν ᾧ ὁποιόντί ἐστι κατηγορούμενον. ὡς σ λογικὸν, τοῦ ἀνθρώπος, ἡ τοῦ ἀπέλλος, τῶν διαφερόντων ᾧ εἴδει. ἐρωτώμενοι δ', ὁποῖόντί ἐστιν ἄνθρωπος, φαμὲν λογικόν. Ἴδιον δὲ ὁ χ| πλείόνων ἡ διαφόντων ᾧ ἀριθμῷ, πλὴν ὐκ ἔστιν καὶ ὁ ὧν ᾧ τί ἐστι κατηγορεῖσθαι. ἐπισταῖδις γὰρ λέγεται, καὶ ὡδὶ τῇ ὐσίᾳ ὁρᾷ, καὶ πλέον ἔχει ὁ ὧν ᾧ ὁποῖόντί ἐστι, ἢ ὁ ὧν ᾧ τί ἐστιν, ὡς ὁ γελαστικὸν τοῦ ἀνθρώπος κατηγορούμενον. Συμβεβηκὸς δὲ, ὁ χ| πλειόνων ἡ αὐτὸ λεγόμενον καὶ διαφόντων, πᾶ μὲν ᾧ εἴδει, ὡς ὁ μέλαν ἐβένος, καὶ ἄνθρακος, καὶ κόρακος, πᾶ δὲ μόνῳ ᾧ ἀριθμῷ, ὡς σ λευκὸν, ἁπάντων τῶν κύκνων. κατηγορεῖται δὲ καὶ αὐτὸ, ὧν ᾧ ὁποῖόντί ἐστιν, ἢ πῶς ἔχον ἐστίν. ὡδεδὶ γὰρ τὰ παρὰ τὴν ὐσίαν, συμβεβηκότα, τὰ μὲν ἀπὸ μόνων τῶν τ ποιότητος, σ ὁποῖον τί ἐστιν ἔχουσι. τὰ δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν κατηγορούμενα, ὁ πῶς ἔχον ἐστίν.

Κεφάλαιον.

πρώτης οὐσίας, ὡς τὰ ἀφ' ἑνός, καὶ πρὸς ἓν ὁμωνύμως. μόνη γὰρ κυρίως ἡ οὐσία ὂν ὡς αὐθύπαρχον. ταῦτα δὴ καὶ κατηγορίας φησὶν ὁ φιλόσοφος, ὡς καθολικά τινα, καὶ κατὰ τῶν ὑπ' αὐτὰ λεγόμενα. ἃ δὴ καὶ γένη γενικώτατα λέγουσι. οὐδὲ μὴν ὑπὸ ταῦτα ἄλλα τινά εἰσιν, ὑπὸ ταῦτα δὲ τἆλλα, καὶ ὑπ' ἐκεῖνα ἕτερα, ἕως ἂν εἰς τὰ εἰδικώτατα καταντήσει, μεθ' ἃ οὐκ ἔστιν ἄλλα εἴδη, ἀλλ' ἄτομα, τὰ τῇ αἰσθήσει ὑποκείμενα. χαίρειν γοῦν τούτων καὶ τῶν τοιούτων, προτίθεται πάσης λογικῆς πραγματείας πορφύριος τὰς φωνάς, ὁρμηνεύων τῶν τοιούτων, τί γένος, καὶ τί εἶδος, καὶ τί διαφορά, καὶ τί ἴδιον, καὶ τί συμβεβηκός. αὐτὰς δὴ τὰς φωνὰς ὁρμηνεύων.

Κεφάλαιον. λ'.

ΩΝΑΙ δέ εἰσι πέντε αἱ εἰρημέναι. καί
φ τοιαί ἔστι καὶ ὅσον ὅσον μέρισκόντι ἡμῖν αἰσθητόν. ἀλλ' ἐπεὶ τὰ μὴ γένη καὶ ἡμῖν καὶ τῇ φύσει δῆλα. δῆλα δὲ τὰ εἴδη τὰ εἰδικώτατα, ἡμῖν μὲν ἄγνωστα, τῇ δὲ φύσει δῆλα, τὰ δὲ ἄτομα καὶ ἡμῖν ἄδηλα καὶ τῇ φύσει ἄγνωστα, παρόρχονται γὰρ καὶ ἄπειρά εἰσι, τῶν δ' ἀπείρων οὐδεμία ἐπιστήμη ἔστιν. διὰ ταῦτα εἰκότως ὅσον, καὶ ποῖόν τι εἰσὶν αἱ φωναί, καθολικοίτινες λόγοι καὶ κατὰ πολλῶν λεγόμενοι. γένος δὲ ἐστὶ πολλῶν καὶ διαφόρων ᾧ εἶδει ἐν ᾧ τί ἐστι λεγό-

πρακτικῆς, τὸ μὲν, ἠθικήν, τὸ δὲ, οἰκονομικήν, τὸ δὲ, πολιτικήν. ἐν τούτοις δὲ πᾶσι τοῖς μέρεσιν ὁ φιλόσοφος ἀριστοτέλης τῷ αὐτῷ πραγματείαν ἐβήσατο, διαφόροντως δὲ ἐν τοῖς φυσικοῖς. τὸ μὲν τοιγε λογικὸν οὐ μέρος τῆς φιλοσοφίας φησὶν, ἀλλ' ὄργανον μᾶλλον. ὥσπερ δὲ ἐν τοῖς λοιποῖς, οὐ ὄργανον οὐκ ἔστι τῆς τέχνης τῆς χρωμένης αὐτῷ. οὐδὲ τὸ σκέπτανον μέρος τῆς οἰκοδομικῆς, μέρη γὰρ ταύτης κτιστικὴ καὶ ξυλουργική, οὕτως οὐδὲ τῆς φιλοσοφίας ἡ λογικὴ μέρος, ἀλλ' ὄργανον. ὄργανον γάρ ἐστιν ὁ ἀποδεικτικὸς συλλογισμός, δι' οὗ, ἢ καταskευάζει, ἢ ἀναskευάζει ὁποιονδήποτε πρόβλημα. συλλογισμὸς δὲ, ὁ μὲν ἐξ αὐτοπίστων καὶ πιθανῶν, ἀποδεικτικός. ὁ δὲ ἐξ ἐνδόξων, διαλεκτικός. ὁ δὲ ἐκ φαινομένων ἐνδόξων, σοφιστικός. πᾶς δὲ συλλογισμὸς, δύο προτάσεις ἔχει, καὶ τρεῖς ὅρους τὰλάχιστον. συλλογισμὸς γάρ ἐστι λόγος, ἐν ᾧ τεθέντων τινῶν, ἕτερόν τι τῶν κειμένων συμβαίνει διὰ ταῦτα εἶναι. ὥσπερ δὲ παντὸς λόγου στοιχεῖα τὰ γράμματα, ἐκ δὲ τῶν γραμμάτων αἱ συλλαβαί, ἐκ δὲ τῶν συλλαβῶν ὁ λόγος, οὕτω παντὸς συλλογισμοῦ ἀρχέστοιχοι μὲν οἱ ὅροι. ἐκ δὲ τῶν ὅρων, αἱ προτάσεις, ἐκ δὲ τῶν προτάσεων, ὁ συμπέρασμα. πάντες δὲ οἱ ὅροι, εἰς δέκα τινὰ ἀνάγονται. οὐσίαν, ποσόν, ποιόν, πρός τι, πού, ποτε, ποιεῖν, πάσχειν, κεῖσθαι, ἔχειν. ἃ δὴ καὶ ὄντα λέγονται ἀπὸ τῆς

πρώτης

τὰ φύσιν. ὥσπερ γὰρ ἀμπρακιωτικὸν ἐκεῖνο μειράκιον ὁ κλεόμβροτος, ὑπελθὸν γὰρ τὸν πλάτωνος φαίδωνα, καὶ ἀπατηθὲν τεθοίηκε, καὶ ἑαυτὸν καπεχρήμνισεν. Ἔστι δὲ καὶ ὁ λοιπὸς τῆς φιλοσοφίας ὁρισμὸς, ἐκ τοῦ πόρρω τέλος, καὶ ὅδε τοῦ πλάτωνος, ὁμοίωσις θεῷ κατὰ δυνατὸν ἀνθρώπῳ. ὁ δὲ κατ' αὐτὸν ζῶν, οἷός τε τὰς αἰτίας οἶδε τῶν γιγνομένων, οἷς τε πρακτικῶς φιλοσοφεῖ, θεωρίας ὑπεβαίνει καὶ πράξεως. πρᾶξις δ' ὑπόκεισις θεωρίας, καὶ ὃν ἄλλως νοῦς ἐνεργήσειε τιὼ οἰκείαν ἐνέργειαν, εἰ μὴ καθαρθείη τῇ πράξει. ἄμφω δὲ ὄργανα φιλοσοφίας καὶ τέλη, τὰ πόρρω πόρρω τε καὶ δυσβατώτερα, εἴπερ τις ἄνθρωπος θεὸς ἢ καὶ θεὸς γίνεται. καὶ ἔστω τελεία μὲν ἡ φιλοσοφία ὅσα, καὶ τὸν τέλειον ἀριθμὸν τοὺς ὁρισμοὺς ἔχει. τέλειος δὲ ὁ ἐξ, ὁ τοῖς οἰκείοις ἀπαρτιζόμενος μέρεσι. τρία δ' ἐστὶ τοῦ ἡμισυ, καὶ δύο δ' τρίτον, καὶ ἓν τὸ ἕκτον. ἅπερ δὴ συμπεσόμενα, τὸν ἀφαρχῆς ἐξ ἀποτελοῦσι, μέσον τοῦ ἐλλιποῦς τε καὶ ὑπερτελοῦς.

Κεφάλαιον. Γ.

ΤΗΣ γοῦν φιλοσοφίας, τὸ μέν ἐστι θεωρητικὸν, τὸ δὲ πρακτικόν. ὧν τὸ μέν, τέλος ἐστὶν ἀλήθεια, τοῦ δὲ, ἀγαθόν. τοῦ μὲν τοι γε θεωρητικοῦ, τὸ μὲν φυσικόν, τὸ δ' ὑπέκεινα θεολογικόν, τὸ δὲ μέσον τούτων μαθηματικόν. τοῦ δὲ

καὶ ἄλλοι πάσαρες ὁρισμοὶ τῆς φιλοσοφίας, δύο μὲν ἐκ τῆς ἐπωνυμίας, δύο δ' ἐκ τέλους. διττὸν δὲ καὶ τὸ ὑποκείμενον ἑκάστης ἐστί, διττὸν καὶ ὁ τέλος καθέστηκεν. οἷον ἔστω ἐπὶ ναυπηγικῆς ὁ λεγόμενον δῆλον. ταύτης δὲ ἐπωνύμια τὰ ξύλα. ἀλλ' εἰ μὲν τὰ ἀπλῶς ξύλα, προσεχῆ ἐπωνύμια. πρόχειρα δὲ τὰ ζητούμενα. εἰ δὲ τὰ ῥυΐνα τυχόν, πόρρω. δεῖ γὰρ πραγματείας τινὸς καὶ ὡσαύτως, πρὸς τὸ ταῦτα εἶναι. ὁμοίως καὶ ἐπὶ τοῦ τέλους. εἰ μὲν ἁπλῶς πλοίου ποίησις, προσεχὴς ὁ πλοῦς. εἰ δὲ λεμβαδίου τυχόν, ἢ ἁλιέως, πόρρω. ὁ δὲ διχῶς ἐστόν, καὶ προσεχὲς καὶ διχῶς ἐστόν. ὅτῳ μοι νόει καὶ ἐπὶ φιλοσοφίας. καὶ ἔστιν ἐκ τῆς ἐπωνυμίας μὲν προσεχὴς ὁρισμὸς τοῦτος, γνῶσις τῶν ὄντων ἢ ὄντα ἐστίν. ὁδὶ δὲ καθὸ γραμμή, καὶ καθὸ ἀριθμός, ἀλλὰ καθὸ ὂν ὁ ζητούμενον, κἂν θεῖον ᾖ, κἂν ἀνθρώπινον. θεῖον δὲ πάντως ἡ θεία οὐσία. ἀνθρώπινον δὲ, ὁ ἐν γενέσει καὶ φθορᾷ. Ἐξ ἐπωνυμίας δὲ πόρρω, ἕτερος ὁρισμὸς τῆς φιλοσοφίας ἐστί, γνῶσις θείων τε καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων. τούτων δὲ, τὰ ἁπλῶς ἐν γενέσει προσεχοῦντα. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῶν τελῶν. μελέτη γὰρ θανάτου ὁ προσεχὴς τέλος τῆς φιλοσοφίας ἐστί. καὶ ὁ ἐντεῦθεν ὁρισμὸς τοῦ προσεχοῦς καὶ διχῶς τέλος ἐστί. πολλοῖς δὲ μελέτη θάνατος, ὥστε νεκροὺς εἶναι καὶ ζῶντας ᾧ σώματι, ὁ μὲν δὲ ὁ κατὰ φύσιν,

ὐχ ὅτι τέχνη ἡ φιλοσοφία, ἀλλ' ὅτι τέχναις ὠφελίμοις ἐοικέναι τὸ τούτων ὄνομα. ὠφελιμωτέρα μὲν οὖν, καὶ μᾶλλον. ὠφελιμωτέρα γὰρ ἡ τῶν ἀεὶ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων γνῶσις, ὡς φασὶν ἄγεσθαι τὸ φιλοσοφούμενον. ἔστι δὲ αὕτη ὠφελιμωτάτη ὠφελημάτων. τῶν δ' ἄλλων ὠφελημάτων πολλὰ μορία τινὰ τῶν ὄντων καταγινομένων, γεωμετρίας μὲν πολλὰ μήκη, ἀριθμητικῆς δὲ πολλοὶ ἀριθμοί, ἀστρονομίας πολλὰ ἄστρα, καὶ μουσικῆς πολλοὶ φθόγγοι (ταῦτα δὲ τὰ ὄντα) ἄντικα πολλὰ τὰ ὄντως ὄντα καταγίνει). ἡ δ' ὄντως, ζητεῖ τὰ ὄντα, καὶ ὐχ ἡ γραμμὰς ἢ ἀριθμούς. ὁ μὲν δὴ καὶ τὰ ἐνδεχόμενα καὶ ἄλλως ἔχειν, ἃ δ' τέχνης εἰσὶν ὑποκείμενα τὸ παράπαν περιορᾷ, ὃ δ' ἕξεως πολλάκις, καὶ ταῦτα ζητοῦσαι, καὶ ἀφαλέχνυσθαι. καὶ ἔστιν ὁ λοιδορος ὅμοιος τῶν ὀρισμῶν ὃς ὑπερορᾷς. καλῶς δ' καὶ πλάτων ἔλεγεν, ὡς ὅς τις ταύτης μὴ ὑποδορᾷ, τῶν λοιπῶν δὲ φρονίζῃ, ὀλίγον ἀπέοικε τῶν δ' πωλοπώλης μυκτήρων, οἱ μὴ δυνάμενοι τῆς διανοίας, ταῖς θεραπαινίσι συνεγίγνονται. ἐπεὶ δὲ καὶ αὕτη ὡς ὠφελιμώτατα ὑποκείμενα ἔχει καὶ τέλος, ὥσπερ καὶ ἑκάστη τῶν ὠφελημῶν καὶ τεχνῶν, τὰ δ' ἰατρικῆς ὑποκείμενα τὰ ἀνθρώπινα σώματα, καὶ τέλος ἡ τούτων ὑγεία. καὶ τῶν λοιπῶν ὑποκείμενα καὶ τέλη εἰσὶ τὰ προσήκοντα, ὡς ἂν καὶ πολλὰ ἀποδέξασιν ἔχοιεν, καὶ πρὸς ὃ ἀποβλέποιεν, γνωσὸν εἴη ἵνα μὴ ματαίως ἀποδέξοιεν. γίνονται

ται, καὶ τὴν ἀπόδειξιν σέφυγεν, ὅτι πῶς μαγνῆτις ἕλκει τὸν σίδηρον. πῶς τὰ ἄχυρα ἕλκεται. πῶς ἀδάμας αἵματι τραγείῳ καὶ σιδήρῳ μαλάσσεται. πῶς ἀντιπαθεῖ μαγνῆτις τῆς ἐλίκης ἄστρῳ. καὶ ἄλλα μυρία, ὧν αἱ αἰτίαι φανεραὶ μὲν τῷ δημιουργήσαντι, ἡμῖν δὲ κεκρύφαται. εἰσὶ δέ τινα καὶ αὐτόγνωτα, ὥσπερ ἀλόησις ἄλλα, ὅτως ἀνθρώποις αἱ ἄμεσοι προτάσεις ἴσως αἰτίαν ἄλλην προτέραν. ὁδὲ ἀρχὴν τῆς ἀρχῆς εἰς ἄπειρον ζητεῖσθαι καλόν, εἴπερ μέλλει ἀπόδειξιν σώζεσθαι. θαυμάζοντες τοίνυν ἐφ' ἑκάστῳ τῶν πραττομένων, ζητοῦσιν ἄνθρωποι. καὶ τὴν αἰτίαν εὑρόντες, πάλιν ἐν ἀπορίᾳ γίνονται θαυμαστῇ πολὺ τῆς προτέρας, καὶ τὴν παροιμίαν, θαυμασιωτέρᾳ τε καὶ ἀμείνονι, εἴ τις ἄλλό τι τίς εἴποι, σὺν τῷ ὅσον ἡ φιλοσοφία εὕρηκεν.

Κεφάλαιον. β'.

ΣΤΙ τοίνυν φιλοσοφία, καὶ μὴ τὸν πυ-
Ε θαγόραν, φιλία σοφίας. ὅθεν γὰρ εὑρὼν σὺν τὸ τῆς σοφίας ὄνομα λεγόμενον, ὡς ὁ σοφὸς ἤρξε τέκτων, συνείλας τὸ ὄνομα, τῷ τῶν ὄντων γνῶσιν σοφίαν ἐκάλεσε. τὴν δὲ ταύτης ὄρεξιν καὶ μετάδοσιν, φιλοσοφίαν ὠνόμασε. καὶ ἔστι κατ' αὐτὸν ἐξ ἐτυμολογίας φιλοσοφία, φιλία σοφίας. Ἀριστοτέλης δὲ τέχνην τεχνῶν, καὶ ἐπιστήμην ἐπιστημῶν αὐτὴν ὠρίσατο, οὐχ ὅτι

Cat. mss. Gr.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΓΡΩΤΕΚΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ ΤΟΥ ΓΑΧΥΜΕΡΟΥΣ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΣ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ. Α.

M. Rom. Θεοίμιον. Sonit Jean

ΕΝΝΑΤΑΙ παρὰ κοσόλῳ μὴ ἴεις τῷ θαύμαντι. μὴ ἔστιν ὁ μὲν θαύμας, ἡ ἐφ' ἑκάστῳ τῇ πραττομένων ἐν τοῖς οὖσι τῇ ἀληθῶν ἀνδρῶν ἀφεία, μὴ ὁ θαυμασμὸς πῶς ταῦτα γίνε). ἡ δὲ ἴεις, ἡ περὶ ταῦτα ζήτησίς τε μὴ γνῶσις, καθ' ἣν, ἐκ τῦ πολλάκις ἀπορεῖν, ἡ δύποεία γίνεται. εἰ μὴ τ' ἀπορήσει τις, ἐκ ἂν γένοιτό ποτε ζήτησις. εἰ δὲ μὴ ζητήσει, ἐκἂν ποτε εὕροι. διὰ ταῦτα ἡ φιλοσοφία ὥσπερ τι θεῖον δῶρον, καὶ οἷ' ἔθ' ἥκειν, ἔθ' ἥξει παρὰ θεῦ τοῖς ἀνθρώποις, ὅτι τινι θείᾳ κατεπέμφη μοίρᾳ, νοῦς τις μακαρία ἐνέργεια ἔσται, καὶ ἀσχολία πασῶν σωματικῶν ἀσχολιῶν ὑπερτέρα, τὰς αἰτίας ζητοῦσα τῶντ' ὄντων, τῶντε γινομένων, καὶ ἔτι τ' δυνατὸν ἐφευρίσκουσα. εἰ καί τινα ἀρρήτῳ φύσεως νόμῳ γίνε-

~~Hic liber est Sancti Benedicti~~

S

coll. Rom. quae olim Cat. [illegible] Cr

L 1

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΙΑΚΟΝΟΥ ΓΡΩΤΕΚ-
ΔΙΚΟΥ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟΦΥΛΑΚΟΣ
ΤΟΥ ΓΑΧΥΜΕΡΟΥΣ ΕΠΙΤΟΜΗ
ΤΗΣ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ ΛΟΓΙΚΗΣ.

14-24-16

B. 5.

PARISIIS
Apud Vascosanum, uia Iacobea, ad insigne Fontis.
M. D. XLVIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.